

Xwiyá yayí neainariñí Matiyuo eanípíriñi.

Ríwamiñí ripi "Xwiyá yayí neainipaxí Matiyuo eanípíiy" riniñípíriñi. O Jisaso wiepisagowa worini. Xegí yoí ámi bì Ripaiorini. Jisaso rixa nipémáná niwiápínameámi ajnínamí náni nipeyimáná ejáná ámi xwiogwí rixa obaxí nipwémáná ejáná ríwamiñí ripi eanírini. Xegí Judayí diñí re yaiwiariñagía niwiníri, "Mixí ináyí nimóniri re miñweajíyí nepa xwayí naníri ñweajwámani. Jisaso nepa aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo nimóniri siñwiriyí, mixí ináyí nimóniri ají Jerusaremi týo dání neamejweáminiri ejírini." yaiwiariñagía niwiníri náni ayí ámi diñí némoro "Xeñwí ría moariñwini? Jisaso nepa Kiraisorini. Gorixoyá xewaxorini." yaiwírixiniri ríwamiñí ripi eanírini. E yaiwírixiniri ríwamiñí nearíná wíá rókiamoagíwa ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroní náni níriro ríwamiñí eaagíá obaxí miñí nirori "Jisaso apí tíni apí tíni xixeni nimóga uñírini." nirori eanírini.

Jisasomi xiáwo íriñowa nánirini.

1 ¹Xwiyá ripi íwiáríawé Jisasi Kiraisoyá nánirini. Oyá íwiáríawé nimóga nuri áwini e mixí ináyí Depitorini. Depitoyá íwiáríawé nimóga nuri wiqí xiáwo íriño Ebiríamorini. ²Ebiríamo Aisakomi emeajinigini. E dání Aisako Jekopomi emeajinigini. E dání Jekopo Judaomi tíni xegí xexirímeáowami tíni emeajinigini. ³E dání Judáo xiíáí Temaí tíni íwí niniri Pereso tíni Serao tíni emeajinigini. E dání Pereso Xesironomi emeajinigini. E dání Xesirono Ramomi emeajinigini. ⁴E dání Ramo Aminadapomí emeajinigini. E dání Aminadapo Nasonomí emeajinigini. Nasono e dání Sarimonomí emeajinigini. ⁵E dání Sarimono émáyí apíxí Rexapí nimeari Bowasomí emeajinigini. E dání Bowaso Rutími nimeari Obetomi emeajinigini. Obeto e dání Jesiomí emeajinigini. ⁶Jesio e dání mixí ináyí Depitomi emeajinigini. Depito e dání apíxí Yuraiaoyáí nurápiri Soromonomí emeajinigini. ⁷Soromono e dání Riabowamomí emeajinigini. Riabowamo e dání Abaisaomi emeajinigini. Abaisao e dání Esaomi emeajinigini. ⁸Esa e dání Jexosapetomi emeajinigini. Jexosapeto e dání Joramomí emeajinigini. Joramó e dání Asaiaomí emeajinigini. ⁹Asaiao e dání

Jotanomi emeañinigini. Jotano e dáni Exaso emeañinigini. Exaso e dáni Xesekaiaomí emeañinigini. ¹⁰ Xesekaiao e dáni Manasaomí emeañinigini. Manasao e dáni Emosomí emeañinigini. Emoso e dáni Josaiaomí emeañinigini. ¹¹⁻¹² Josaiao —Babironi dájí émáyí mixí nimeáa nibiro Judayo nipi kiomearo iwi nimearo nimeámi úáná Judyá aji e xwiogwí obaxí ñweajáná Josaião e dáni Jekonaiaomí tíni xegí xexirímeáowamí tíni emeañinigini. Jekonaiaõ e dáni Siatieromí emeañinigini. Siatiero e dáni Serababeromí emeañinigini. ¹³ Serababero e dáni Abiudomí emeañinigini. Abiudo e dáni Eraiakimomí emeañinigini. Eraiakimo e dáni Esomí emeañinigini. ¹⁴ Eso e dáni Sedokomí emeañinigini. Sedoko e dáni Ekimomí emeañinigini. Ekimo e dáni Eraiatomí emeañinigini. ¹⁵ Eraiato e dáni Ereasaomí emeañinigini. Ereasaõ e dáni Matanomí emeañinigini. Matano e dáni Jekopomí emeañinigini. ¹⁶ Jekopo e dáni Josepo, Mariaími xiagwomí emeañinigini. Í Jisasomí xirinjinigini. O yeáyí neayimixemeanía náni Gorixoyá dijí tíni xegí xiáwowayá xwíá piaxíyo dáni iwiarojo enagi náni xegí yoí bi Kiraisoyi rígíorini. ¹⁷ Ayináni xiáwo írijo Ebiríamo nemeága nibiro mixí ináyí Depito emeañe náni xiáwowa wé wúkaú sikuí waú waú imónijírini. Xiáwo Depito ñweaje dáni nemeága nibiro Babironi kirapusí omijí wigé náni xiáwowa wé wúkaú sikuí waú waú ení imónijírini. Omijí wigé dáni Jisaso rémoje náni ámi xiáwowa wé wúkaú sikuí waú waú imónijírini.

Jisasomí xináí xiriże nánirini.

¹⁸ Xwiyá Jisasi Kiraiso xiriże náni rípirini. Omi xináí Maríaí Josepo meáwiniginiri ikiyijí niyárimáná ejáná ayaú sini nimeánimi memé ejáná í rixa Gorixoyá kwíyí tíni niaíwí agwí ejinigini. Í niaíwí agwí enagi niwiníro ¹⁹ Josepo, ími meanío ámá sanijo enagi náni “Xwiyá ími ayá winipaxí wí muripa oemini.” niyaiwiri “Ími yumíí emi omómini.” niyaiwiri ²⁰ sini dijí e nímóa waríná re ejinigini. Orijá winaríná Gorixoyá ajína jí wo sijáni niwimóniri re urijinigini, “Josepoxí, mixí ináyí Depitoyá xiáwoxiní, dixí apixí Maríaími éf niwiri emi mímopani. Niaíwo ími kwíyí Gorixoyápími dáni eweáo enagi náni ananí meai. ²¹ Í niaíwí oxí wo xiriníárini. Ámá xegí imónigáyo íwí yarigíápi náni xwiyá meárinipírixiní yokwarimí niwiiri yeáyí uyimixemeanía enagi náni xegí yoí Jisasoyi wírixiní.” urijinigini. ²²⁻²³ Ayí ejíná wíá rókiamoagíá wo áwaní niriri ríwamijí eaárijí ripí “Re enírári. Apixí oxí míméanijí wí niaíwí agwí nerí oxí wo xiránayí, yoí Emanueroyi —Yoí míkí ayí Gorixo nene tíni nawíni ñweanía nánirini. Yoí e wíripírári.” Ríwamijí e niriri eaárijí apí xixeni imóninía náni e imónijinigini. ²⁴ Ajína jí Gorixoyáo e uríagi Josepo sá weje dáni niwiápíñimeari ajína jo sekaxí uríipa nerí xegí apixí Maríaími meañinigini. ²⁵ Ími nimeari aí sini niaíwo mixiripa neríná í tíni sá bi miwé néra núisáná í rixa niaíwo xiráná xegí yoí Jisasoyi wírijinigini.

Sogwí íwiaparijími dání bigáwa nánirini.

2 ¹Mariaí Jissasomi Judia piropenisíyo aají yoí Betirexemi dání níxirimáná ejáná Judayí áminá wo mixí ináyí Xerotoyi riniijo Jerusaremiyo niyweari xegí Judayo menjweajáná re ejinigini. Ámá sijí náni ejwipearigíá wa sogwí íwiaparijími dání nibiro Jerusaremi nirémoro ²yarijí re wigáwixini, “Judayí mixí ináyí imóninía náni niaíwí sijí xirijo gerini? Sogwí íwiaparijímíni niywearná omi xiráná sijí o náni ɻweáagi sijwí niwinirane náni omi yayí oumeanirane barijwini.” urémeáagía ³mixí ináyí Xeroto “Niaíwo mixí ináyí nimóniri nimúronirfeníjo?” niyawirí dijí ríá nuxeri Jerusaremi ɻweáyí níni eni dijí ríá nuxéa úagi ⁴o apaxípániyí imónigíá xwéowamí tíni ɻwí ikaxí eániyípi mewegíawami tíni awí neaárimáná yarijí re wijsinigini, “Kiraisoyi riniijo, yeáyí neayimixemeanía náni negí arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo ríwamijí níriniri eániyípi ge xiripíría náni rinini?” uríagi ⁵awa re urigáwixini, “Negí Judia piropenisíyo re aají yoí Betirexemiyo xiripaxí imóniní. Ayí ripí nánirini. Wíá rókiamoagíá wo áwaŋí niwuriyiri ríwamijí re eaáriyírini, ⁶“Judayí aajíyo aají yoí Betirexemi ɻweáyíné aají niyoní náni ámá obaxíyíné menjagi aiwi segí ámá wo mixí ináyí nimóniri gí Judayí niyoní menjweaníá ejagí náni segí aají apí aají xwé tíni xixeni imóniníráni.” níriniri eaáriyírini.” uríagía ⁷Xeroto yumíí dijí niyaiwimáná “Sijíyo ejwipearigíáwa obípoyi.” níriniri awa rixa báná yarijí re wijsinigini, “Sijo gíná ɻweáagi winigáwixini. Sijomí sijwí niwinimáná ejáná emá arari pwenjírini?” uríagi awa rixa áwaŋí uráná ⁸o Betirexemi náni re urowáriyínigini, “Soyíné nuro niaíwo náni pírániyí píá époyi. Rixa sijwí niwiniróná nioní eni nuri yayí seáyi e umemíniri náni ámi nibiro áwaŋí nírpoyi.” uríagi ⁹awa aríá e niwiro wigípi óíyo warfná re ejinigini. Sijí awa xámí sogwí íwiaparijímíni niywearná winigío awami xámí numeari aají niaíwo wejíwamí seáyi e ɻweajinigini. ¹⁰Sijo e ɻweáagi niwiniro seáyími seáyími nimóniro dijí niíá niwiniri ¹¹ajiwámí nipáwiro niaíwo xináí Mariaí tíni ɻweajagíí niwiniro re egáwixini. Xwíáyo nipíkíñimearo omi yayí numemáná amípi o náni imóniní wigí ayá rimixarigíápi niroaro sijá gorí tíni íkíá díá — Díá yoí pirakenisaní tíni murí tíni náni rinini. Díá apí dijí naají eaarijí xixegíni sixí wíxaú tíni miñi wigáwixini. ¹²Miní niwimáná ejáná Gorixo oriñá nupáriri rímiyí re urijinigini, “Mixí ináyí Xeroto tínjí e náni ámi mupa époyi.” uríagi wigí aají e náni nuróná óí xegí wíyo ugáwixini.

Isipiyí aajíyo náni éí ugíá nánirini.

¹³Awa rixa numáná ejáná re ejinigini. Josepo oriñá niwiniríná aajínají Gorixoyá wo sijáni nirónapíri re urijinigini, “Rixa niwiápíñimeari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi Isipiyí aajíyo náni éí úpoysi. Sepíoyíné

nuro rémófe dání ámi nioni searimíáé náni ḷweářixini. Xeroto niaíwomi pikini píá énapini ejagi náni rirarijini.” uríagi¹⁴ o áríwiyimi aí niwiápínameari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi Isipiyí anjyo náni nuro¹⁵ niļwearóná mixí ináyí Xeroto pée náni ḷweaagíárini. Wíá rókiamoagíá wo xwiyá Gorixoyá niwuriyiri ríwamijí eaáriñí ripi “Gí íwo Isipiyí anjyo ḷweajáná ‘Eini.’ urimíárini.” níriri eaáriñí api xixeni imóninía náni Josepo niaíwomi Isipiyí anjyo náni nimeámi ujinigini.

Niaíwíyo miňí rirómí emegíá nánirini.

¹⁶ Xeroto, Jerusaremíyo xwayí naníri ḷweaŋo sogwí íwiaparinjími dání urínénaparigíawa ámi xíomi miwíménapíagíá náni “Yapisí ríá niwapiyíoi?” niyaiwiri diňí ríá ápiawíniňí wéagi xewaniňo awamí sijo náni yarinjí wíáná awa “Ína ḷweáagi winiļwanigini.” uríápi náni diňí nimori porisowami urowáráná awa nuro niaíwí oxí Betirexemí dáŋyíyíá tíni e midimidáni niļweaxa pugíáyíyíá tíni, niaíwí oxí wigí xwiogwí waú wo sini mímúropa egíá niyoní miňí rirómí emegíawixini. ¹⁷⁻¹⁸ Miňí rirómí eméáná xwiyá Gorixoyá wíá rókiamoagí Jeremaiaoyí riniňo niwuriyiri ríwamijí eaáriñí ripi “Ají Rama dání ‘Yeyi.’ níriníri ḷwí eánarijagi aríá wiarijoi. Reserími xiáíwa wigí niaíwí náni ḷwí piyí niwíriniro wigí niaíwí wówi siŋwí miwiníagíá náni miňí ikiŋwí umiríagíá aiwí píni miwiárigíawixini.” ríwamijí eaáriñí api ína xixeni imóninjinigini.

Ámi Isipiyí anjyo dání yigíá nánirini.

¹⁹ Xeroto rixa nípéáná re ejinigini. Josepo Isipiyí anjyo dání oriňá niwiníríná anjnají Gorixoyá wo siŋjáni níronapíri re uríŋjinigini,
²⁰ “Niaíwomi opikianeyiniri emegíáwa rixa pegíá ejagi náni niwiápínameari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi dixí Isireriyí anjyo náni úpoyí.” uríagi²¹ Josepo niwiápínameari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi nuri Isireriyí anjyo níremoro²² Josepo aríá re wiŋjinigini, “Xerotomí xewaxo Akereasoyí riniňo xano mixí ináyí nimóniri neamejweagípa xewaxo eni mixí ináyí e nimóniri Judia piropenisíyo re neamejweani.” rarijagíá aríá niwiri wáyíniwiniri “Arige nuri Judia piropenisíyo ḷweámíniříeni?” yaiwiaríná Gorixo Josepomi oriňá nupáriri éí urowáráná epówa Judia piropenisíyo wiári nímúroro Gariri piropenisíyo náni nuro²³ ají yoí Nasareti riniňípimi ḷweaagíárini. Wíá rókiamoagíáwa ámá xiáwowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroní náni re rigíápi “Ayí re ripíříárini, ‘O Nasareti dáŋorini.’ ripíříárini.” rigíá api xixeni imóníwiniginiří Nasareti náni nuro ḷweagíárini.

Jono wayí numeaia ujo xwiyá wáí urimejí nánirini.

3 ¹ Jono, wayí numeaia ujo, Jisaso sini Nasareti ḷweajáná, o nuri Judia piropenisíyo ámá diňí meanje wáí nurimeríná² re urayagíráni,

“Gorixo xwioxíyo mimeámí nineairi pírániŋí neameŋweani aŋwi ayo enagi náni segí íwí yarigápi ríwímini nínamoro pírániŋí nisaniro ḥweářixini.” urayagírini. ³ Wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riniŋo niriri ríwamíŋí re eanjípi, “Ámá diŋí meanjími dání ámá wo ríaiwá re rarini, ‘Ámináo náni segí diŋí ói naŋníŋí wimoiro ói pírániŋí imoarigápáníŋí wimoiro nero ḥweářixini.’ rarini.” ríwamíŋí e niriri eanjípi tíni xixeni Jono nuri axípi e yagírini. ⁴ O rapirapí naŋí niyíniri emeagomani. Kamerí fá (iyíá írikwíniŋí imóniŋí wú) niyíniri arerixí ířijíyo yínagorini. Aiwá eni naŋí nagomani. Áxwaxí tíni píkí iniigí tíni nagorini. ⁵ Judayí wigí aŋjí xwé Jerusaremi ḥweagíáyí tíni Judia piropenisíyo amí ami ḥweagíáyí níni tíni iniigí Jodani rapápamí ḥweagíáyí tíni ⁶ Jono tíŋí e náni nuro wigí íwí yarigápi náni waropárí wíáná o wayí numeaia nuri aí ⁷ Parisiowa tíni Sajusiowa tíni —Awa weyíni nimeniro ámá wíyo seáyi e wimónariġáwarini. Awa Jono wayí oneameainiro bariŋagía Jono siŋwí e niwiniri ayí wigí íwí yarigáyí ríwímini nínamoro nisaniro mé “Wayíni oneameaini.” niyaiwiro bariŋagía niwiniri náni re uriŋinigini, “Sidíří miáoyíné, ‘Ríwéná Gorixo xeaniŋí seaikáriňá enagi náni éí úpoyi.’ go searíagi ríniŋí meaaniginiří wáyí nero nioni tíámini éí bariŋoi? ⁸ Soyíné íwí yarigápi ríwímini nínamorínáyí, pírániŋí nero íkáfá sogwí naŋí niwéríná yarinjápa imónířixini. ⁹ Re miníripa époyi, ‘Negí arío Ebiríamoyáone enagi náni Gorixo wí xeaniŋí neaikáriňá menini.’ miníripa époyi. Gorixo ‘Ebiríamoyá íwiářiawé náni “Nioni ayo xeaniŋí niwéríná arige xwé obaxí imóniníáriní?” niyaiwiri ududí winarini.’ riyawiarijoí? Oweoi, Gorixo diŋí e yaiwipaxí menini. Anani sínjá týyo dání Ebiríamo náni íwiářiawé wimixiyipaxířini. ¹⁰ Gorixo rixa rapiwé íkáfá míkí tíŋí e náni fá xirini. Íkáfá gini gina sogwí naŋí miwéagi niwiniríná nídikáriří ríá ikeárininíáriní. ¹¹ Nioni sa iniigí tíni wayí seameaiaríná. Nioni ení eániŋáoní aiwi ríwíyo binío nioni nímúrónini. Seyíné nioni náni ‘Ámá wé róníjorini.’ niaawiariŋagía aiwi o nioni tíni xixeni mimóniŋagi náni ámá xináíwániŋí nímoniro omijí wíiarigáyí bosoyá síkwí sú gwí wíkweaiarigápa nioni oyá wíkweaipaxí menini. O wayí niseameairíná iniigí tíni seameainfámani. Wiyíné Gorixoyá kwíyí tíni seameairi wiýiné ríá tíni seameairi eníáriní.” nuriri ¹² Gorixo ámá naŋjíyo yeáyí uyimixemeari sípíyo anipá imixiri eníá enagi náni ewayí xwyíá re uriŋinigini, “Omiŋí yarigáyí pokí tíni wití aiwá eyeyírómí ero aiwá ná aŋjíyo tiro mamiwí tíni siyikí tíni ríá ikeáriřo yarigápa Gorixo eni axípi e emíániri wití mamiwí tíni ná tíni eyeyírómí iniŋe xegí pokí fá nixiriri roni. Aiwá náyí aŋjíyo tiri mamiwí tíni siyikí tíni ríá supáripaxí mimóniŋjyo ikeáriři eníáriní.” uriŋinigini.

Jisasomi wayí umeaiŋí nánirini.

¹³ Jisaso Jono wayí onimeainiri náni Gariri piropenisíyo dání níbirí iniigí Jodani rapá tíŋí e níremori omí wímeáagí aiwi ¹⁴ Jono

nurakímíniri neri re urijinigini, “Joxi nioni nání o wayí onímeainiri ríbarijini? Oweoi, ‘Joxi wayí onímeaini.’ nimónarini.” uríagi aí¹⁵ Jisaso re urijinigini, “Xe wayí oumeaiminiri síwí nanei. E neraínayí, Gorixo nioni nání ‘O síwí wé róníijíyí nání oeni.’ yaiwiarijípi xixeni yaníwii.” uríagi¹⁶ o Jisasomi wayí umeaíáná o rixa níminimeámi peyaríná re ejinigini. Ají pírío dání óí ináná kwíyí Gorixoyápi xawiówíniyí niweapiri omi wímeaíáná re ejinigini.¹⁷ Ajínamí dání xwiyáfá re rinéapijiginí, “Gí niaíwí ayá tíjorini. Amipí o yarijípi nání yayí ninarini.” rinéapijiginí.

Obo Jisasomi iwamíó wíwapiyiní nánirini.

4 ¹Kwíyí Gorixoyápi Jisasomi niwímeámáná omi Obo iwamíó owíwapijíniri ámá dijí meají e nání niméra úáná ² o aiwá miní ñywá njweari rixa síá 40 nórímáná ejáná o agwí wíáná ³ iwamíó wíwapiyarijo nibiri re urijinigini, “Joxi ‘Niaíwí Gorixoyáonírini.’ yaiwinarijípi nepa ejánayí, aiwá níri nání ‘Sínjá tiyí aiwá oimónini.’ rei.” uríagi aí⁴ Jisaso re urijinigini, “Oweoi, wí emíméini. Gorixoyá Bikwíyo dání ríwamiyí re eánini, ‘Ámá aiwá nánini dijí nímorínayí wí dijí meapaxí menini. Xwiyáfá Gorixo riijíyí niyoní dijí nikwírorínayí ayíni dijí meapaxírini.’ Ríwamiyí e níriníri eánini.” urijinigini. ⁵ Obo Jisasomi nímeámi Jerusaremi ají Gorixoyá ayá tíjímíni nání nuri ají Gorixo nání rídiyowá yarigíiwámi ríkwíyo seáyi e nurárárimáná ⁶ re urijinigini, “Joxi ‘Niaíwí Gorixoyáonírini.’ yaiwinarijípi nepa ejánayí, Gorixoyá Bikwíyo dání ríwamiyí re níriníri eániyagi nání ‘Gorixo joxi síkwí síjáyo pírí uyíkímí inírixiníri xegí ajnínajowa awí níroro íá ríxepíri nání urowáriñíjoi.’ níriníri eániyagi nání ananí mími nímwiri xeamoí.” uríagi aí⁷ Jisaso re urijinigini, “Xwiyáfá joxi miyí nírori ríipi eániyagi aiwi xwiyáfá ripi eni níriníri eánini, ‘Negí Gorixo nepa ejí neániri epaxoríaníri iwamíó miwíwapiyipani.’ eni ríniyagi nání nioní wí e emíméini.” urijinigini. ⁸ Ámi Obo díwí miyí seáyími wiápíniyí bimi nání nímeámi niyiri ají níni xwíá ríri nírimíni ikwírónijíyo siwá níwiri xegí amipí ámá niwiníróná ayá síwí nurori nímeapaxí wimónarijípi eni siwá níwiri ⁹ re urijinigini, “Joxi xwíáyo nipíkínimearei simaýwíyónijí níuríniri nioní nání yayí seáyími nímei. E níánayí, amipí siwá síá tiyí nipíni siapimfíni.” uráná ¹⁰ Jisaso re urijinigini, “Setenoxí píni níniwíárimí éí ui. Xwiyáfá ripi ‘Áminá Gorixo nánini xwíáyo nipíkínimeareo yayí seáyími umero segí amipí ‘Ijwíáxini.’ ríniyágí nání joxi níriípa wí emíméini.” uríagi ¹¹ Obo píni níwiárimí úáná ajínají wa níbiro arírá wigíawixini.

¹² Jisaso ámá wa Jono wayí numeaia warijo nání re rarijagía “Omi rixa íá níxero gwí ajíyo njwíráriárini.” rarijagía o aríá e niwimo Gariri

piropenisíyo náni nuri niwearíná ¹³ aŋí Nasareti xio xwé iwiaroje píni niwiárimi nuri aŋí xegí yoí Kapaneamiyí riniŋíyo —Aŋí apí ipí Gariri tíni ikwírónini. Seburano tíni Napitarao tíni awaúyá íwiáríawé ɻweagíerini. E náni nuri ɻweaŋinigini. ¹⁴ Ayí ripí nánirini. Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamoagí Aisaiaoyi riniŋo xwiyíá niwuriyiri ríwamíni re eaáriŋírini, ¹⁵ “Xwíá Seburanoyá íwiáríawé tíni Napitarairoyá íwiáríawé tíni ejíná ɻweagíe ipí tñjímini tíni iniigí Jodani rapáyo jíariwámí dání tíni xwíá Gariri imóniŋímini émáyí ɻweagíe, ¹⁶ ámá oxí apixí e ɻweagíáyí níni Gorixomi muxídariŋagía náni síá yinijímíniŋí ɻweagíe rixa wíá xwé bi óníagí winigíawixini. Ayí apaxí mé peariŋagía náni ikwapiŋíniŋí umeaariŋíyo rixa wíá wókímixini.” Ríwamíŋí e níriniri eániŋípi xixeni imónini náni Jisaso wíániŋí imónijo e náni nuri ɻweagírini.

Ámá wiepisarinjí imónipíri náni wirimeaemeŋí nánirini.

¹⁷O aŋí e náni nuri ɻweaé dání wáí re urimeŋinigini, “Gorixo xwioxíyo míméamí niseairí pírániŋí seameni aŋwi ayo ejagi náni segí íwí yarigíápi ríwimíni nimamoro saníŋí nimóniro ɻweářrixini.” nurimeri ¹⁸ ipí Gariri imanjípá tíni nípuríná siŋwí winiŋinigini. Xiráxogwá waú —Xiráo xegí yoí Saimonorini. O xegí yoí ámi bi Pitaorini. Xogwáo Adiruorini. Agwiaú egí omiŋí peyí ápearigíwaú ejagi náni ubení peyí náni ipíyo mamówárariŋagí Jisaso e niwiniri ¹⁹ re urijinigini, “Agwiagwí nixídípiyi. Peyí náni yarigíípa ámá nioni nixídipíříayí eni axípi e wirimeapisi náni eaíwapiyimíni.” uríagi ²⁰ agwiaú ubení apaxí mé e nitimi ríwíyo uxídígíisixini. ²¹ O e dání nuríná siŋwí winiŋinigini. Ámi xiráxogwá waú —Agwiaú Sebediomí xewaxowaúrini. Wío Jemisorini. Wío xogwáo Jonorini. Agwiaú xano tíni ewéyo niŋweámáná wigí ubení aríkiniŋagi pírániŋí yadíripínariŋagía Jisaso e niwiniri ríaiwá “Nixídípiyi.” uráná ²² agwiaú eni aŋní egí ewé tíni xanomi tíni píni niwiárimi nayoari númi uxídígíisixini.

Jisaso wáí urimeri simixíyo naŋí imiximeri ejí nánirini.

²³ Jisaso Gariri piropenisíyo ami ami nemeríná xegí Judayíá rotú aŋíyo dání uréwapiyemerí xwiyíá yayí winipaxípi —Api Gorixo xwioxíyo míméamí neri pírániŋí umejweaníápi náni riniŋípirini. Api wáí urimeri ámá pí pí simixí yarigíáyo tíni uraní xixegíni imónigíáyo tíni naŋí imiximeri yaríná ²⁴ o yariŋípi náni yaní niwéa nuri Siria piropenisíyo ɻweagíáyí níni aríá niwiáriro náni wigí ámá simixí xixegíni yarigíáyí tíni ríniŋí xixegíni winarigíáyí tíni ámá imíó diŋí xixéroariŋíyí tíni xóxwí yarigíáyí tíni ejí siwímí yárigíáyí tíni o tñjí e náni nimeámi báná o pírániŋí wimixiyariŋagí náni ²⁵ ámá oxí apixí obaxí Gariri piropenisíyo dánjýí tíni Dekaporisi piropenisíyo dánjýí tíni Judia piropenisíyo dánjýí tíni wigí aŋí xwé Jerusaremi dánjýí tíni iniigí Jodani rapáyo jíariwámíni dánjýí tíni epíroyí nero omí númi uxídígíawixini.

Xwiyá Jisaso díwíyo dání uréwapiyinípi nánirini.

5 ¹Jisaso ámá oxí apixí niaiwí obaxí o tíñí e nání bimiarinjága niwiniri díwí miñíyo nání niyoari éí niñweari xegí wiepisarinjíyí xio tíñí e nání báná ²o nuréwapiya nuri re urijinigini, ³“Ámá giyí giyíné ‘Nioní nigípi apánirini.’ miripa éíáyíné, ‘Ámá arirá oneaípoyi.’ yaiwiariigíáyíné, Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi pírániñí seamejweaníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁴Ámá giyí giyíné, iñwí eaniri yarigíáyíné, Gorixo miñí ikiñwí seamiriníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁵Ámá giyí giyíné, íwí mé nírimaxiniro saniñí imónigíáyíné, Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seamejweaníe dání xwíá nírini segí imóniníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁶Ámá giyí giyíné, aiwá nání agwí seairi iniigí nání seainiri yariñípa riá mikiró pírániñí yarigíá ayí nániníjí niseaimóniríná Gorixo anani xixeni seiiníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁷Ámá giyí giyíné, ámá wíyo wá wianarigíáyíné, Gorixo eni wá seawianiníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁸Ámá giyí giyíné, ámá sijwí anigíe dániraní, segípi úíámi dániraní, diñí ná bini níromo axípini yarigíáyíné, Gorixo xewaniño siwá seaininíá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁹Ámá giyí giyíné, ámá mixí inaríná nuro piyíá wírarigíáyíné, Gorixo ayí nání ‘Gí niaiwíxini.’ riñíá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ¹⁰Ámá giyí giyíné, wé róninjí Gorixo e érírixiniri wimónarijípi xídariñagía nání xeaninjí seaikáriáyíné, o xwioxíyo mimeámí niseairi pírániñí seamejweaníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ¹¹Ámá giyí giyíné, nioní níxfariñagía nání ikayíwí seariro xeaninjí seaikáriro pí pí xwiyá yapí seaxekwímoró seaiarináyí, yayí seainipaxíyínérini. ¹²Ejná wíá rókiamoagíáwamí xeaninjí niwikára wagíápa axípi seyíné eni niseaikára warínáyí, seyíné ajínamí nípeyiríná Gorixo yayí niseaimori amipí ayá rimixarijípi seaiapiníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini.

Saxí tñí wíá tñí nání urijí nánirini.

¹³“Saxí aiwáyo nímorí ninirínáyí awíí yariñípa seyíné nioni searariñáyo pírániñí ninixídiróná ámá niyoní eni niwíwapiyiro saxí awíí yariñípa axípíñíji wimixírixini. Saxí awíí yariñípi nipuri rixa uráwíniñí imóniñjánáyí arire éáná ámi awíí imóniníjoi? Oweoi, amipí wí imixipaxí mimóniñagi nání óí e emi miwiárómóáná ámá xwirijwí osíxayarigíáriní. Seyíné nioni searariñáyo niniwiaíkirínáyí, saxí rixa uráwíniñí imóniñípi emi moarigíápa Gorixo eni axípi emi e seamoníráriní. ¹⁴Seyíné ámá Gorixomí xídipíría nání uyíwí nímixároro wíániñí uyamopíráriní. Ají díwí miñíyo ikwíróniñípíñíji íními mimóní ejípi yapi seyíné eni nioni pírániñí ninixídirónáyí, ámá niyoní sijáni e wimónipíráriní. ¹⁵Ámá ramixí nímixároro sixí wá nímearo sixí ikwaseaárarigíámani.

Nimixároro seáyi e íkwiajwíyo ñwirárarárigíári. Seáyi e tánayí ámá ajýo ínimi ñweagíá niyoní wíá wókiariñíri. ¹⁶ Ramixí seáyi e ikwiárarána ámá niyoní wíá wókiariñípániñí seyíné ení ámá sijwíyo dáni wé róniñí imóniro ámáyo arirá wiro nerónayí ámá sijwí niseaniro ‘Ayí Gorixomi nixídiro nání ría yarijoi?’ niyaiwiro omi seáyi e umepírári.

Ijwí ikaxí níriniri eániñípi nání riñí nánirini.

¹⁷Seyíné nioní nání ‘O Gorixoyá ijwí ikaxí Moseso níriniri eañípi tíni wíá rókiamoagíáwa níriro eagíápi tíni ení xwíá iweni nání biñíri. miniaiwipani. Xwíá iweni nání miþí amípí níriniri eániñípi sini xixeni imóninía nání biñíri. ¹⁸Aga nepa seararijini. Xwíári tíni ajína tíni sini ejánayí ijwí ikaxí níriniri eániñí nipíni sini xixeni mimónipa ejánayí ná bini onímiápi riniñí api aiwi xwíá iweníamani. ¹⁹Ámá giyí giyíné ijwí ikaxí níriniri eániñípi bi nání ‘Xwémani. Xwiyá nimearipaxímani.’ niyaiwiro ogámí nero ámá wí eni axípi ogámí epíri nání niwíwapiyirínayí, Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seamejweaníná e yarigíayí nání ‘Siyikwípiániñí imónigíáyíri.’ ripírári. Giyí giyíné ijwí ikaxí níriniri eániñípi xixeni axípi nero ámá wí eni axípi epíri nání niwíwapiyirínayí, Gorixo xwioxíyo mimeámí neri pírániñí seamejweaníná e yarigíayí nání ‘Ámá xwé mamadrixánayí imónigíáyíri.’ ripírári. ²⁰Seyíné Parisiowa tíni ijwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni “None ijwí ikaxí eániñípími nixídirane e nerínayí wé róniñí yarijwini.” yaiwinarigíápi mímúropa nerínayí, Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníe wí ñweapírámani.’ seararijini.

Wikí wónarigíá nání uréwapiyiní nánirini.

²¹“Ejíná Moseso segí seárfawéyo ijwí ikaxí nurírná ‘Niwiápíni meari ámá miþikipani. Ámá giyí e nerínayí xwirixí seamepírári.’ urijípi seyíné ríxa aríá niwiro níjíá imónijo. ²²Ayí nañí neri aiwi agwí nioní ámi bi niþikwini nañí seáyi e nimixíri re seararijini, ‘Ámá giyí xegí ámá imónigíá wo nání wikí niwóniri mixí nurírnayí ají e dáni xwirixí mepírári. Giyí xegí ámá imónigíá womi “Díñí mayí roxini.” nurírnayí opisí ajýo dáni xwirixí mepírári. Giyí xegí ámá imónigíá womi “Majímajíá ikáriñarijí roxini.” nurírnayí xewanijo xwiyá nímeáriniri ríá anijí wearijíyo ikeáripírári.’ seararijini. ²³Ayínáni Gorixo nání aiwá peaxí timiniri neríná díñí re sináná ‘Gí ámá imónigíáyí wo sini xwiyá nímearipaxí imóniní.’ díñí e sinánayí ²⁴aiwá peaxí tarigíe midániñí e nitimi nuri omi xámí piyá niwírinimáná ámi ríwíyo dáni níbiri díxí aiwá peaxí tírfíni. ²⁵Seyíné woxí ámá wo tíni xwiyá mearinipaxí imóniñánayí xwirixíyo riwárinini nání sini óí e o tíni nuríná ajní piyá wírinirífini. E mepa nerínayí, o xwirixíyo riwárana

gapimaní xwirixí mearijo e dáni porisowa tíjí e riwáráná awa gwí aŋíyo riwáripíříári. ²⁶ Aga nepa re seararijini, ‘Joxí íwí ejíyí náni nigwí íwí ejípi tíni xixeni niroari miwipa nerínayí, anijí e ɻweaŋáná wí píni niriwiáriro riwáramopaxí mimónini.’ seararijini.

Íwí inarigíápi náni uréwapiyiŋí nánirini.

²⁷“Ejíná Moseso segí seáriawéyo ɻjwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí nearí ‘Meánigípagwí ámá wí tíni íwí minipani.’ nuriri eaŋípi seyíné aríá niwiro njífá imónijo. ²⁸Ayí naŋí nerí aiwi agwí ámi bi nipikwini naŋí seáyí e nimixiri re seararijini, ‘Ámá níni giyí giyí apíxí wími “Nloni í tíni íwí inípaxonirini.” yaiwiminíri náni siŋwí íwí niwínirínayí, o rixa diŋí tíni íwí inarijii.’ seararijini.” urijinigini.

²⁹O ámá ayí diŋí oeyírónípoyiníri re urijinigini, “Segí siŋwí wiyyí ‘íwí apí ei.’ ríránaŋí siŋwí e rírifíyi niyori emi moríni. E ninirónayí ríniŋí xwé niseainiríjí aiwi Gorixo ríá anijí wearíŋyo seaikaáráná ríniŋí seainimíniří ejípíniŋí seaininíámani. Siŋwí wiyyini anipá nimónirínayí ayí naŋí meŋagi aiwi joxí sini siŋí uríá ejagí náni ayí ananirini. ³⁰Dixí wé onamíŋú tíni íwí náni feapá sinánayí ‘Gorixo gí wará niríni ríá anijí wearíŋyo nikaearinigini.’ niyaiwiri wéu niwákwiníri emi moríni. E ninirínayí ríniŋí xwé nisiníri aiwi ríniŋí Gorixo ríá anijí wearíŋyo sikeaáráná sinimíniří ejípíniŋí sininíámani. Wé wúni niwákwinírínayí ayí naŋí meŋagi aiwi joxí sini siŋí uríá ejagí náni ayí ananirini.

Apíxí emi moarigíápi náni uréwapiyiŋí nánirini.

³¹“Ejíná Moseso ɻjwí ikaxí níriri ríwamiŋí re eaŋinigini, ‘Ámá go go xegí xiepími “Emi omómini.” niyaiwirínayí ámá níni “O apíxími rixa emi mojoi.” yaiwipíri náni payí wína nimixiri miŋi wiowáríwinigini.’ Moseso ríwamiŋí naŋí e níriri eaŋí aiwi ³²agwí níoni ámi bi nipikwini naŋí seáyí e nimixiri re seararijini, ‘Go go xegí xiepí xámí meaní ámá wo tíni íwí bi minaríná emi nimorínayí í ámá womí nímeániri aí xámí nimearei emi mojoyá diŋíyo dáni íwí inarijii. Go go apíxí wa nimearo emi mogími nimearínayí ayí eni í tíni íwí inarijii.’ seararijini.

Síŋá tíŋí e dáníniŋí rarigíápi náni uréwapiyiŋí nánirini.

³³“Ejíná Moseso segí seáriawéyo ɻjwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí ripí nearí re urijinigini, ‘Seyíné woxí woxí síŋáyo árixá níwiri “Síŋá ro ɻweaje dáni rírarijini.” nuriríná yapí bi murípani. E nuriríná Gorixoyá síŋwíyo dáni axípi érírixini.’ Ríwamiŋí e níriri eaŋípi seyíné aríá niwiro njífá nimóniri aiwi ³⁴⁻³⁵agwí níoni ámi bi nipikwini naŋí seáyí e nimixiri re seararijini, ‘Xwiyá bi níriríná síŋá tíŋí e dáni míripa érírixini. Aŋína ayí Gorixoyá íkwianywí éí ɻweani náni imóniŋagi náni e dáni xwiyá ‘E rírarijini.’ míripa érírixini. Xwíári eni ayí Gorixoyá síkwí tíni xwíriŋwí

nosaxiri ḡweajírí eŋagi náni xwíá rirí eŋe dání xwiyáfá “E rirarijini.” miripa éřixini. Jerusaremi ayí aŋí mixí ináyí Gorixoyá eŋagi náni aŋí apimi dání eni muripa éřixini. ³⁶ Dixí diŋyo dání díá wiyi pípíó oŋí weri apíá weŋí weri epaxí mimónijagi náni “Gí miŋí riŋimi dání rirarijini.” wí muripa éřixini. ³⁷ Píné nuriríná sa “Oyi.” uriri “Oweoi.” uriri xixeni éřixini. Wíni nira nuri “Síŋá tí tímí e dání rirarijini.” nurirínayí, rixa Oboyá diŋyo dání yariŋoi.’ seararijini.

Xixe eánarigíápi náni urijí nánirini.

³⁸ “Ejíná Moseso segí seárfawéyo ḡwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí neari re urijípi, ‘Ámá wa seyínéyá womi siŋwí pírí seauyikíáná seyíné eni wayá womi siŋwí pírí uyikiríini. Wa seyínéyá womi maŋí pírí seayíreááná seyíné eni wayá womi pírí uyírearíini.’ nuriri eanípi seyíné aría niwiro nijíá imónijoi. ³⁹ Ayí naŋí nerí aiwi agwí nioni ámi bi nipikwíni naŋí seáyi e nimixiri re seararijini, ‘Mixí seyíné seaíáná seyíné xixe miwipani. Ámá wo maripíjwíyo iwaŋí reááná xíomí eni meá ámi bi tñi reáminiri yarfná xe oneaníri maripíjwí midáni wimixiríini. ⁴⁰ Ámá wo xwirixí nirimerí dixí sorí rirápiminiri yarfná xío xe onirápинiri siŋwí niwiniri iyáfá nipáni méú eni miní wiríini. ⁴¹ Porisí worani, gapimaní worani, “Nigwí náni mariá, joxí saŋí ninirápiri nigí saŋí ripí nimeámi aŋí apimi náni nuii.” riráná “Nigwí meámi imori nimeámi uminiréini?” miyaiwipani. Aŋí xío rirípimi nirémori aiwi “Ámí aŋí bimí náni anani nimeámi oruimini.” uriríini. ⁴² Ámá wo amípí náni xegí diŋí niyaiwiri rixiŋí rirípíyí sa miní wiríini. Ámá wo “Amípí wí nioniyá ríwéná siapímía náni joxiyá niapei.” riránayí “Menini.” muripani. Sa miní wiríini.’ seararijini.

“Xeŋwí imónigíáyí náni diŋí sipí seaíwinigini.” uréwapiyiní nánirini.

⁴³ “Ejíná Moseso segí seárfawéyo ḡwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí neari re urijípi, ‘Ámá dixíoyí diŋí sipí sítwinigini.’ nuriri eanípi seyíné aría niwiro nijíá imónijoi. Xwiyáfá ripí, segí ámináowa rigíápi ‘Xepixepá rónigíáyí tñi wíkí tñi iniríini.’ rigíápi eni seyíné rixa nijíá imónijoi. ⁴⁴ Ayí e neri aiwi nioni ámi bi nipikwíni naŋí seáyi e nimixiri re seararijini, ‘Dixí xepixepá rónigíáyí náni diŋí sipí sítwinigini. Ámá xeaníjí seaikárarigíáyo naŋí wí owímeaniri Gorixomi rixiŋí uriríini. ⁴⁵ Seyíné e nerínayí, nepa niaíwí segí ápo Gorixoyá niaíwíyénénijí imónijoi.’ seararijini. Ayí ripí náni seararijini. Xewaniŋoyá diŋí tñi ámá sipí ayo tñi naŋí ayo tñi sogwí wanariŋírini. Iniá eni oyá diŋí tñi wé rónigíá ayo tñi wé mirónigíá ayo tñi eaariŋírini. O ‘Ámá sipí ayo aiwi iniá wearí sogwí waníri mepa oení.’ yawiariŋímani. Seyíné o xegí niaíwíyéné eŋagi náni ámá segíyo tñi xepixepá rónigíáyo tñi aiwi Gorixo yariŋípa axípi wéyo meríini. ⁴⁶ Seyíné ámá diŋí sixí seayigíáyoní

dijípí sipí niwirónayí, ‘Nene e yarijagwi náni Gorixo yayí nineairi amipí ayá tíjípí bi neaiapiníárini.’ riyaiwiarijoi? Oweoi! Ámá takisí náni nigwí ninearápíríná xixeni minearápí bi íwí nearáparigíawa axípi dijípí sixí uyigfáyoní dijípí sijwí niwiro náni ‘Gorixo amipí ayá tíjípí bi miní winíárini.’ yaiwiarijwárani? Oweoi! ⁴⁷Ámá dixíyoní óí e sijwí niwiniri yayí niwirínayí, ‘Ámá wí yarigfáyí tíni xixeni mimóní múroarijwini.’ riyaiwinarijoi? Oweoi! Ámá Gorixomi mixídipa yarigfáyí aí axípi seyíné yarigfápa ení e yarijagfá náni e miyaiwipani. ⁴⁸Ayináni segí séno, ajínami ñweajo wé rónijí nimóniri ámá naají ayo tíni sipí ayo tíni aí dijípí sijwí niwiri naají wiarijípa seyíné ení axípi e wiríni.

Arirá niwiríná epaxípi náni uréwapiyiní nánirini.

6 ¹“Seyíné ‘Naají owiimini.’ niyaiwiríná ámá sijwí niseaniro weyí seamepíri náni wigí sijwí anigfíe dáni miwipani. Seyíné e nerónayí, séno, ajínami ñweajo ríwéná ayá tíjípí wi seaiapiníámani. ²Ayináni ‘Uyípeayíyo arirá niwiri ripí miní owimini.’ niyaiwirínayí, ámá sipí erí naají erí yarigfáyí ámá sijwí ninaniro weyí onímépoyiníri wigí ámá womí ‘Pékákí nira xámi nimeai.’ nuríri óí erani, rotú ajfýorani, yarigfápa mepa éírixini. Nioni nepa seararijini. Ámá weyí numerínayí ayí wigí wimónarijípi rixa meaarijagía náni ríwéná Gorixo ayá tíjípí bi wiminíri ejípi meapríámani. ³⁻⁴‘Uyípeayíyo arirá niwiri ripí miní owimini.’ niyaiwirínayí, wé núkaúni tíni miwipani. Ná wúni tíni ínimi ikwisóírixini. Ínimi e niwirínayí, ápo Gorixo sijwí niseaniri ríwéná yayí niseairi amipí ayá tíjípí xío seaiapimíñiri yarijípi anani niseaiapiníárini.

Gorixomi rixijí nuriríná uripaxípi náni uréwapiyiní nánirini.

⁵“Seyíné ripí ení Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná ámá sipí ríri naají ríri yarigfáyí ámá sijwí ninaniro weyí onímépoyiníri ge ge ámá obaxí tíjípí e rotú ajfýorani, óí osisagwíyorani, éí niroro Gorixomi xwiyíá ririmí wiarijípa mepa éírixini. Nioni nepa seararijini. E yaríná ámá sijwí niwiniro weyí numerínayí ayí wigí wimónarijípi rixa meaarijagía náni ríwéná Gorixo ayá tíjípí bi wiminíri ejípi meapríámani. ⁶Seyíné Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná re éírixini. Dixí ajfýo ínimi nipáwiri ówaní niyárimáná dixí ápomi ínimi dáni ririmí wiríni. Seyíné ínimi dáni nerónayí, Gorixo sijwí niseaniri ríwéná amipí ayá tíjípí xío seaiapiníápi anani niseaiapiníárini. ⁷Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná ámá Gorixo náni majfýayí omí xwiyíá ririmí niwiríná ayá wí nira nuro ‘Nene e nerónayí, Gorixo ará neaininjoi.’ niyaiwiro yarigfápa mepa éírixini. ⁸Seyíné amipí wí náni díwí níkeamóniro sini segí séno Gorixomi yarijí miwipa ejáná o rixa xámi njíjá imónijagi náni Gorixo náni majfýayí yarijí ayá wí niwia nuróná yarigfápa mepa éírixini. ⁹Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná re uríírixini, ‘Negí ápoxini, ajínami ñweajoxini, “Ámá

níni joxini ɻwíáoxi ejagi náni wéyo orimépoyi.” neaimónarini. ¹⁰ “Joxi xwioxíyo míméamí níneairi neamejwearía náni oimónini.” neaimónarini. Ajínami amípí joxi “E oépoyi.” simónariñípi náni yarigíápa nene “Xwíá rirími eni axípi e oyaneyi.” neaimónarini. ¹¹ Agwi síá riyi aiwá nani náni neaiapei. ¹² Ámá nene íwí neaííayo yokwarimí wiiariñwápa joxi eni nene yokwarimí neaíí. ¹³ Ámá wí ejí eánigíáriñaníri iwamíó owíwapiyípoyiniri sijwí mineanipani. Obo mimiwiaíkí neainiginiri awí neamejweárixini. [Xwioxíyo míméamí níneairi pírániñí neamejweapaxoxi imóniri ejí sixí eánipaxoxi imóniri ikníipaxoxi imóniri ejoxi, íníná ayí joxini ejagi náni rarijini. “E e imóniñinígiñí.” neaimónarini.] Gorixomi rixiñí nuriríná e urírixini. ¹⁴ Seyíné ámá wí íwí seaííayo yokwarimí wiíánayí, séno Gorixo, ajínami ɻweajo seyínéyá eni yokwarimí niseaiiniñoji. ¹⁵ E nerí aí íwí seaííayo yokwarimí miwipa éánayí, segí séno eni seyínéyá yokwarimí seainiñimenijoi.

Aiwá ɻwíá nijwiráriniríná epaxípi náni uréwapiyijí nánirini.

¹⁶ “Seyíné aiwá ɻwíá nijwiráriniríná ámá sítí ero nañí ero yarigíáyí símí niyímiro yarigíápa mepa éírixini. Ayí ámá sijwí níraniro símímaní siyó xeñána ayí re yaiwipíri ‘O aiwá ɻwíá nijwirárinijoríani?’ oyaiwípoyiniri emearigíápa mepa éírixini. Nioní nepa re searariñini, ‘Ayí ámá weyí onimépoyiniri e nero wigí wimónariñípi rixa ámá weyí uméagía náni ayá tíjí ríwéná wiminiri ejípi wí meapírámani.’ searariñini. ¹⁷⁻¹⁸ Seyíné aiwá ɻwíá nijwiráriniríná ámá ‘O aiwá ɻwíá miñweajoríni.’ yaiwipíri náni díá komixí niniro símímaníyo wayí níroniro éírixini. Seyíné yumíí e nerínayí, segí séno Gorixo sijwí niseaniri ríwéná yayí niseairi ayá tíjípi bi miní niseaiapiníárini.

Amípí ayá tíjípi ajínami otípoyiniri uréwapiyijí nánirini.

¹⁹ “Xwíá tíyo amípí ayá rimixariñípi wí ípikwiyí xwiríá ikixeri wí niñiyí kiri wí riweaxwí imóniro níkwirí nipáwiro íwí mearo epaxí ejagi náni wíni wíni náni diñí nimoro nimeaayiro mitipa éírixini. ²⁰ Seyíné Gorixoyá sijwíyo dáni wé róniñí nimóniro yumíí ámáyo arirá niwirínayí ayí seyíné amípí ayá tíjípi ajínami awí eámeámíniñí yárariñoji. E ípikwiyí wí xwiríá ikixeri niñiyí kiri riweaxwí imóniro níkwiro nipáwiro íwí mearo epaxí mimónini. ²¹ Segí amípí nañí ayá rimixarigíápi xwíá tíyo wejánayí ayí xwíá tíyo náni diñí mopírárini. Ajínami wejánayí ayí e náni diñí mopírárini.

“Sijwí uyíwíniñí imónini.” uréwapiyijí nánirini.

²² “Segí sijwí ayí uyíwíniñí imónini. Sijwí tíni pírániñí naniro wé róniñí nerónayí diñí nañíni aumaúmí niniro segí xwioxíyo wíániñí seaókiarini. ²³ E nerí aí segí sijwíyo dáni íwí náni nanirónayí segí diñí

xwioxíyo síániŋí yimixárinaríjoi. Dixí xwioxíyo wíániŋí óniŋípi síá niyimixirínáyí ayí aga síá xaívíniŋí yimixárinaríjoi.

Aiwá tíni aikí tíni náni ududí winariŋí náni uréwapiyijí nánirini.

24 “Ámá wo ámá waúyá xinániŋí nimóniri omiŋí wiipaxí menini. E nerínáyí wíomi diŋí sixí nuyiri wíomi diŋí peá nímorí neri wíomi pírániŋí ayá tíni nixídri wíomi peayí níwianiri eníjoi. Seyíné nigwíyíyá omiŋí wíiaríniŋí nimóniro ‘Nigwí wí minimúropa oeni.’ niyaiwirínáyí, Gorixoyá omiŋí wíiaríjí woxíniŋí imónipaxí menini. 25 Nioni re searariŋini, ‘“Arige pírániŋí ñweaniréwini?” miripa nero aiwá tíni iniigí tíni nipíri náni ududí mepa ero iyá aikí amípí waráyo yínpíri náni ududí mepa ero éríxini.’ searariŋini. Ayí ripi náni searariŋini. Segí diŋí jíayí aiwá náni moarigíayo seayí e imóniri wará jíayí eni aikí yínarigíáyo seayí e imóniri ejagí náni searariŋini. 26 Seyíné ijí náni diŋí mópoyi. Ijí aiwá iwiá uriri aiwá mirí aŋjýo awí eámeámí yárirí mepa yarigíá aiwi segí séno Gorixo, aŋjnami ñweaŋo nimerí aiwá míni wiariŋírini. Seyíné ‘Ijowa neamúrojoi?’ riyaiwariŋí? Oweoi. 27 Seyíné woxi, ‘Sepiá ámi bi oimónimini.’ niyaiwirí ududí éoxi sepiá ámi bi imónariŋírani? Oweoi. 28 Seyíné api aí wí mepaxí imóniŋagía náni aikí náni pí náni ududí yariŋí? Ará adowayí amíyo ejínáina náni diŋí mópoyi. Aníŋí miní iyá óí earí aikí yíri yariŋírani? Oweoi. 29 E neri aí nioni re searariŋini, ‘Ejíná negí mixí ináyí Soromono nikíniri okiyá níñisáná adowayí api tíni xixeni mimóniŋinigini.’ searariŋini. 30 Gorixo adowayí tíni aráyo —Ará agwí ejýo anani niyoaro síá wiyimi ríá ikeáripírárini.” uriŋinigini. Wiepisariŋíyí “Gorixo ará náni ayá síwí muroarini.” oyaiwípoyiniri Jisaso e nuriri re uriŋinigini, “Oxí apíxíyíné, Gorixomi diŋí onímiápi ikwíroarigíáyíné Gorixo adowayí tíni aráyo okiyániŋí yariŋagí náni soyíné eni aŋipaxí aikí e seayírínárárini. 31 Aiwá tíni iniigí tíni pí naniréwiniri ududí mepani. Aikí eni pí yínaniréwiniri ududí mepani. 32 Émáyí, ámá Gorixo náni majíayí api nípíni náni aníŋí miní nero meaaniro yarigíárárini. E neri aí segí séno, aŋjnami ñweaŋo seyíné api nípíni náni seainaríná o rixa níjá imóniŋagí náni seyíné axípi e mepa éríxini. 33 Amípí api meáminiri náni mepa eri ‘Wé róniŋí Gorixo yariŋípi nioni oimónimini.’ niyaiwirí eri Gorixo xwioxíyo mimeámí nineairí neameŋweaníe páwiri náni amípí xío wimónariŋípi eri nerínáyí, Gorixo anani api nípíni nísiinírárini. 34 Ayináni ‘Wíáráiná aikí pí yínirane aiwá pí nirane yaníwáríani?’ niyaiwiro ududí mepani. E neríná ududí síá wiyimi epíráyí tíni nawíni axínáni nikumixiro ayá wí ududí yariŋí.

Píne meearigíá náni uréwapiyijí nánirini.

7 1 “Gorixo seyíné eni xwiyá seameariniginiri ámá wíyo xwiyá mumearipa éríxini. 2 Seyíné ámá wíyo xwiyá umeararigíápa

Gorixo eni xwiyá seameariníárini. Seyíné ríá tífí numearirínayí, Gorixo eni ríá tífí seameariníárini. ³ Seyíné ‘Íwí amipí e mepani.’ urigápími dání Gorixo apimi dání xwirixí seameníárini. Joxiyá íwí yarijípi sijwíyo írfónijí weñagi aiwi misékínarijagínijí dixí ámá imónijí wo íwí onímiápi yarijípi siykwíniijí ñweañagi pí náni winarijírini? ⁴ Íkíá írfó dixí sijwíyo wejáná dixí ámá imónijí woyá sijwíyo siykwí ñweañagi niwiniro arire ‘Orimeámini.’ urarijírini? ⁵ Joxi naají erí sipí eri yarijoxini, joxiyá eni írfó urí wejípi xámí emi nimamónimáná sijwí pírániijí niwiniri oyá sijwíyo wejípi eni anani emi umamoríni. ⁶ “Segí memiá odipí xwirijwí osaxiprírixiníri odipí yarije xwíá e mitarigíápa xwiyá naají Gorixoyá eni ámá ‘Ayí pí pínéríani?’ yaiwiarigíáyí aríá niwiri aí ríwímini mamoprírixiníri muripa érírixini. Síwí síwí nearopírixiníri amipí naají mini miwiarigíápa xwiyá Gorixoyá ámá aríá miwííyáyí xeanijí seapijrixiníri muripa érírixini.

Gorixomi rixijí urírixiníri uréwapiyijí nánirini.

7“Seyíné Gorixomi yarijí niwiro segí seaimónarijípi náni rixijí uráná o anani mini seapijrixiníri. Rixijí nuriri amipí wí o tífí e dání píániijí neríná anani meapíriárini. Rixijí nuriri wáí e nirómáná wakwí óránánijí éáná Gorixo anani aríá nisiri ají ówañnínjí seafkwiiníárini. ⁸ Ayí ripí náni seararijini. Ámá nñi giyí giyí yarijí niwiri wigí wimónarijípi náni Gorixomi rixijí nurirínayí anani meaarigíárini. Yarijí niwiri Gorixo tífí e dání píániijí nerínayí anani meaarigíárini. Yarijí niwiri Gorixoyá wáí e éí nirómáná wakwí óránánijí éáná o anani ají ówañnínjí wíkwíarijírini. Ayináni anani Gorixomi yarijí wiayírixini. ⁹ Seyíné re éí ñwixapigíáyíné woxi dixí íwo aiwá náni rixijí riráná xeñwí síná reñýí nimeari umeaiarijírani? Oweoi! ¹⁰ Dixí íwo peyí náni rixijí riráná sidíri reñí nimeari umeaiarijírani? Ayí eni ananímani. ¹¹ Seyíné íwí néra warigíáyíné aiwi segí niaiwí rixijí searáná amipí awiaxíyí mini wiarijíárini. E neri aí segí séno, ajinamí ñweañoyí ajipaxírini. Giyí giyí rixijí uráná amipí nanjípi anani mini winigini. ¹² Seyíné ‘Ámá e oneaiípoji.’ niyaiwirínayí, seyíné ayo eni axípi e wiiríini. Íwí ikaxí Moseso niriri eañípi tíni xwiyá wíá rókiamoagíawa níriro eagíápi tíni api e riñíñagi náni rarijini.

Íwí iniñýayaú náni uréwapiyijí nánirini.

13-14“Íwí onigí iniñýikwíni páwianiro érírixini. Ayí ripí náni seararijini. Íwí ríwéná Gorixo xeanijí winía náni iniñýi óí xwé iniñagi náni ámá obaxí Gorixo náni dijí mímó ayimi nipáwiro wigí dijí tíni néra warijoí. Ayináni seyíné óí Gorixo ríwéná dijí anijí íníná ñweapíría náni seapijná náni onigí iniñýikwíni páwipíri náni anijí miní o riñípími nixídiro érírixini.

“Ámá íkíánijí imónijoi.” uréwapiiyijí nánirini.

15 “Mimóní wíá rókiamoarigíáwa wigí diñj íníminiyí síwí sayí sí roariñjí yapi nimónimáná aiwí seyíné tíámini nibirfná sipisipí yapíniñjí awayini yarigíápa nimónimi seaímeapírárini. Ayináni sijwí tñi eríini. 16 Seyíné íkíá nají wéína niwiniríná ‘Ana nañínarini.’ riro sipí wéína niwiniríná ‘Ana sipínarini.’ riro yarigíápa sipí imónijí mimóní wíá rókiamoarigíáwa yarigíápi niwiniríná ‘Yapí rineaíwapiyariñoi? Nepa Gorixoyáowamani.’ yaiwíírixini. Ámá yapí seyíné seaíwapiyaniro bíayí ekirkwíniñjí imónijoi. Wainí sogwí ekirkwíyo darigíárani? Oweoi! Íkíá pikí sogwí ejwíxíyo darigíárani? Oweoi! 17 Rípi ení axípírini. Íkíá nañýí sogwí nañí wearínjírini. Sipíyí sogwí sipí wearínjírini. 18 Íkíá nañýí sogwí sipí wepaxí mimónini. Sipíyí sogwí nañí wepaxí mimónini. 19 Íkíá nñi sogwí nañí miwéýí nidikáriro ríá ikeárárarigíárini. 20 Ayináni seyíné íkíá sogwíyo niwiniríná nijíá imónarigíápa sipí imónijí mimóní wíá rókiamoarigíáwa yarigíápi niwiniríná ‘Gorixoyáowamani.’ yaiwíírixini.

Gorixo “Joxí nání nioní majírárini.” uriniginiri uréwapiiyijí nánirini.

21 “Ámá Jisasomi “Ámináoxini, Ámináoxini” urarigíá nñi xegí xano, ajiñamí ñweaño xwioxíyo mimeámí nerí pírániñjí umeñweaníe páwipírárini.” miyaiwipani. Amá xío wimónariñípi xídarigíá giyí giyí, ayíni nipáwiro ñweapírárini. 22 Síá Gorixo ámá niyoni mí ómómixímí eníáyimi ámá obaxí re nirayipírárini, ‘Ámináoxini, Ámináoxini, nene yoí joxiyáyo dání xwiyíá wíá rókiamoagwárini.’ niniriro ‘Yoí joxiyáyo dání imíó mixí umáinowáragwárini.’ niniriro ‘Yoí joxiyáyo dání emimí obaxí wíwapiyagwárini.’ niniriro epíriá ejagi aiwi 23 ámá niyíyá sijwí anigé dání re urimírárini, ‘Seyíné nání nioní nijíá wí mimónijíni. Rikikiríó yarigíáyíné nioní píni niniwiárimí úpoyi.’ urimírárini.

Ají mirarigííwaú nání uréwapiiyijí nánirini.

24 Ámá giyí giyí nioniyá xwiyíá rípi ariá niniri xixeni e ninixfdírnáyí ayí ámá síjá ají nimiriríná diñj pírániñjí nejwiperi xwiá nímiga niwerí síjá piárá íními yapiniñínamí dání síjá piárá ají miriníápi e dání nikikíróa niyapiri mirarijónijí imónijoi. 25 Iniá earí iniigí waxí xwé weapiri ríwipí erí nerí aiwi ajiwá síjá íními yapiniñínamí dání nikikíróga yapiniñagi nání mikwierómioajinigini. 26 Ámá giyí giyí xwiyíá nioní rarijápi ariá niniro aí xixeni mepa nerínayí ayí ámá síjá ají nimiriríná majimajíá nikáriniri inikíyo seáyi e dání síjá nikikíróa niyapiri mirararíjónijí imónijoi. 27 Iniá earí iniigí waxí weapiri ríwipí erí yaríná ajiwá nikwierónowiri riwí nira piérojínigini.” Jisaso e nuríri 28-29 xwiyíá api nipiní rixa nira núsáná ejáná ámá e epíroyí egíayí o ñwí ikaxí eániñípi mewegíáwa uréwapiyariğíápa muréwapiyí néni tíjónijí uréwapiyariñagi nání ududí néra ugíawixini.

Peyiyí imónijí womi naají imixijí nánirini.

8 ¹Jisaso nuréwapiyíisáná díwí miñijo dání weaparíná oxí apixí niaiwí obaxí númi weaparíná re ejiniginí. ²Ámá peiyí imónijí wo nibiri niwímeari miñjí xwíáyo nikwírori re urijiniginí, “Ámináoxini, joxi nioní náni ‘Naají owimiximini.’ niyaiwiríná anani naají nimixipaxoxirini.” uríagi ³Jisaso wé feapá niwiri seáyi e niwikwiáriri “Joxi naají oimónini.” nimónarini. Rixa naají imónei.” uráná re ejiniginí. Peyiyí imónijo naají imóniagi ⁴Jisaso re urijiniginí, “Joxi nioní naají simixíayí náni amíná nuri ámáyo áwañj murípani.” nuríri ámá o Moseso ejíná lqwí ikaxí ragípi mé ámáyo xewanijo áwañj nura emeniginiri e nuríri ámi re urijiniginí, “Amíná apaxípániójí imónigáwa tíjí e náni nuri womi siwá niwiniri naajwí ridiyowá náni negí arío Moseso ejíná sekaxí nearagíyí bi mini wírixini. Gorixo náni ridiyowá siáriri joxi naají imónípi náni áwañj riri oeniri mini wírixini.” urowáriñiniginí.

Porisí woyáyí womi naají imixijí nánirini.

⁵O arí yoí Kapaneamíyo rémóáná wauyí porisí áminá imónijí wo niwímeari wauní rixinjí nuríri ⁶re urijiniginí, “Ámináoxini, gí inókiniójí nimóniri omijí niiarijo ejí níni siwimí neri niweri ríniójí xwé winarini. Anani naají imixiréini?” uríagi ⁷Jisaso re urijiniginí, “Ananirini. Nioni nuri naají imiximífini.” uríagi ⁸porisí áminá imónijo re niyaiwiri “Porisí wa nioní ínimi nuríniójípa simixíyí ení Jisasomí ínimi wuríniñi.” niyaiwiri re urijiniginí, “Ámináoxini, nioní ámá wé rónijí joxi tñi xixeni mimóniñagi náni joxi gí ajiyo íwiapipaxí mimóniri. E neri aí joxi re dání ‘O naají oimónini.’ ráná gí omijí niiarijo naají imóninijoi. ⁹Ayí ripi náni searariñini. Nioni ení ámá omijí ‘Ayí ayí ei.’ nirarigíawamí ínimi wuríniñini. Nioni ení porisí wa ínimi nuríniñoi. Womi ‘Joxi aji ui.’ uráná sa anani aríá níñiri warijírini. Womi ‘Bei.’ uráná sa xixeni barijírini. Gí inókiniójí niiarijí womi ‘E ei.’ uráná xixeni yarijírini.” uríagi ¹⁰Jisaso aríá e niwiri náni ududí neri ámá xiomí númi warigíayo nikinimóniri re urijiniginí, “Isireriyíné woxí ámá ro diñj seáyi e ninikwírori yarijípa xixeni e diñj minikwíroariñagi siñwí ranijárini. ¹¹Nioni re searariñini, ‘Ámá Gorixo xegíyí xwioxíyo mimeámí neri pírániñí umejweañjáná émá obaxí sogwí íwiaparinjímini lweagíyí tíni sogwí wearinjímini lweagíyí tíni nibiro segí aríowa Ebiríamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni nawíni ani niñwearo aiwá nipírárini. ¹²E neri aí Isireriyíné, Gorixo ajiipaxí xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweapaxíyíné Gorixo meñweaníe dání síá yiniñjími seamoaíáná e dání mimenijwí ayikwí misearinjá enagi náni lqwí earo manjí sítí ríkwíniro epírárini.’ searariñini.” nuríri ¹³wauyí porisí áminá imónijomí re urijiniginí, “Dixí aji ui. Joxi ‘O e epaxorini.’ niniaiwiri diñj nikwíroariñjípi xixeni rixa oimónini.” urowáraná axíná xegí omijí wiiarijo rixa naají imónijiniginí.

Pitaomi xineagwími naļj imixijí nánirini.

¹⁴ Jisaso Pitaoyá aŋýo nipáwiríná wenijí éiyí weniŋinigini. Pitaomi xineagwí wará ríá pirí wiariŋagi íkwiaŋwíyo sá riyí weŋagi niwiniri ¹⁵ wé seáyi e ikwiáráná re ejinigini. Ríá pirí píni wiáráná niwiápínameari Jisasomi aiwá nixeri wiŋinigini. ¹⁶ Rixa sogwí wéáná ámá e dáŋyí wigí ámá imíó diŋj xixéroariŋyí obaxí o týí e niméra nibiro wáráná oyá xwiyá tñi mixí umáinowárayiri simixyí nñi eni pírániŋj imimiximí eri ejinigini. ¹⁷ Gorixoyá xwiyá wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riniŋo ámá xegí xiáwowayá xwíá plaxíyo dání iwiaroní nání xwiyá níriri eaŋí ripí, “Xewaniŋo negí simixyí tñi uraní tígáyí tñi naļj imimiximí enírári.” riŋípi rixa xixení imóniní nání Jisaso e ejinigini.

Ámá “Orixídaneyi.” urigá nánirini.

¹⁸ Jisaso ámá oxí apixí obaxí omi ikwikwierí wiariŋagía niwiniri xegí wiepisariŋowami sekaxí re uriŋinigini, “None ipíwámi jíariwámi dání xemoani nání ewéyo pixemoánípoyí.” uraríná ¹⁹ jwí ikaxí eániŋjípí mewegíyá wo nibiri re uriŋinigini, “Nearéwapiyariŋoxini, aŋj ami gimi gimi nání úáná nioni númi rixídímemiári.” uríagi ²⁰ o re uriŋinigini, “Síwí sayí sá wenía nání síŋjá sirírikí tíŋjíri. Injí eni sá wenía nání niyiní tíŋjíri. E neri aí ámá imóniŋáoni sá wémia nání aŋj wí menini.” uriŋinigini. ²¹ Xegí wiepisariŋyí ámi wo re uriŋinigini, “Ámináoxini, gí ápo tñi niŋweaŋisáná o rixa péáná xwíá niweyárimoni númi rixídímemía nání ananirani?” uríagi aí ²² Jisaso ámá xiomí diŋj miwikwíroarigíyá nání re uriŋinigini, “Xegí piyí wíá xwíá weyárířixiníri siŋwí niwiniri nioni númi nixídei.” uriŋinigini.

Ipí imeamíkwí yariŋípi samiŋj imixijí nánirini.

²³ E nurimi ewéyo pixemoánáná xegí wiepisariŋowa eni nipiŋemoániro ipíyo oríwámi dání nání nimeámi waríná re ejinigini. ²⁴ Ríwipí xwé neri iniigí imeamíkwí neríná rixa ewépá miwiáróminiri yariŋagi aiwi Jisaso sá maiwí weŋagi ²⁵ wiepisariŋowa nuro saiwiárí niwiro re urigáwixiní, “Ámináoxini, rixa nineamíwiáropaxíri. Arirá neaii.” uríagía ²⁶ o re uriŋinigini, “Diŋj onimiápi nikwíroarigíoyíne pí nání wáyí seainarini?” nurimi niwiápínameari re riŋinigini, “Imiŋj tñi iniigí tñi samiŋj oweárini.” ráná re ejinigini. Imiŋj píni wiáriri iniigí wiŋwí mé riwoáriri neri qñiŋjá imónáriŋinigini. ²⁷ Qñiŋjá imónárfagi niwihiro re rinigáwixiní, “Pí ámáoríani? Imiŋj tñi iniigí tñi arfá niwiri samiŋj weáriyaoi.” rinigáwixiní.

Ámá imíó xixéroariŋíwaúmi mixí umániŋj nánirini.

²⁸ O tñi xegí wiepisariŋowa tñi oríwámi dání ámá yoí Gadarayí aŋýí tñiŋj e niwiékínamearo ewéyo dání ayoááná ámá imíó diŋj xixéroariŋj waú

—Awaú imíó nimóniri sayí e roñagví náni ámá óí ayimi mipwarigíárini. Awaú xwáripá ámá tayarigíá tíñi aŋwi e dání níbiri nawíni órórfi niniro²⁹ xwamiání re urigíśixini, “Niaíwí Gorixoyáoxini, joxi pí neaiminiri barijini? Gorixo ríwéná ríniñí neaiapiníá sini ejáná joxi ríniñí neaiapimínri ribarijini?” nuriro³⁰ odipí obaxí bi ná jíamí nirómáná aiwá nariñagía niwíniro³¹ rixijí re urigíawixini, “Joxi mixí nineamáinirínayí, odipíyo oxixérópoyiníri sijwí neanei.” uríagía³² o “Emani!” uríagi ámá awaúmi píni niwiárimi odipípimi xixéróáná re ejiniginí. Pímaní miwiáronjími ajní imegíni wéíayí ipíyo igwíá nuyíroro iniigí ninamiro piyí egíawixini.³³ Piyí éagía odipí awí mearoarigíawa sijwí e niwínimí wigí ají apimi náni mírf nuro odipí iniigí namíšápi tíñi ámá imíó xixeroarigííwaú eni nanjí imóniri éípi tíñi náni repiyí wíáná³⁴ ámá oxí apixí náni ají apimi dánjyí Jisasomi wímeaniro náni nuro omí niwiniro rixijí “Joxi neneýá xwíá re píni nineawiárimi wí e náni ui.” urigíawixini.

Ámá ejí níni siwímí ejomí nañí imixijí nánirini.

9 ¹Jisaso ewépámi nipixemoániri niñweari nimeámi oriwámi dání nixemoauri xegí ají ɻweaarinjípimi nirémori ɻweaŋjáná ²re ejiniginí. Ámá wa ámá ejí níni siwímí ejí wo íkwiaŋjwíyo nítimáná nimeámi báná Jisaso awa “O ananí nañí neaimixiyipaxfríni.” niyaiwiro xíomi diñí wikwíroariñagía niwiníri ejí siwímí ejomí re urijiniginí, “Ámá roxini, joxi ayá síwí miríropani. Íwí joxi yarijípi rixa yokwarimí siíráni.” uráná re ejiniginí. ³Íjwí ikaxí eániŋjípi mewegíawa wigí xwioxíyo dání diñí re nipikíga ugíawixini, “Ámá ro ‘Gorixo yarijípi epaxoniríni.’ niyaiwiro niriríná Gorixomi riperirí umeariní.” Ínimi dání diñí e yaiwiariñagía náni ⁴Jisaso diñí adadí niwiri níjá nimóniri re urijiniginí, “Pí náni segí diñýyo dání ‘O Gorixomi riperirí numerí yarini.’ niaiwiarinjoi? ⁵⁻⁶Nioni ejí siwímí ejomí ‘Dixí Íwí yarijípi rixa yokwarimí siíráni.’ uráná soyíné ‘O néní tíñoríani?’ niaiwipíriréoi? Omi ‘Nañí nimóniri niwiápíñimeámi ají ui.’ uráná soyíné ‘O néní tíñoríani?’ niaiwipíriréoi? Íwí yarijípi yokwarimí niwiirfná ínimi imónijagi náni e yaiwipaxí mimónini. E nerí aiwí ámá imónijáoni náni ‘O xwíá týo niñweariná eni Íwí yarijípi yokwarimí wiini náni néní tíñoríani?’ niaiwipíri náni sijwí nanípoyí.” nuriri ámá ejí níni siwímí ejomí re urijiniginí, “Joxi niwiápíñimeari dixí íkwiaŋjwí nixopemixiri nimeámi ui.” uráná ⁷o niwiápíñimeámi xegí ají e náni uñiniginí. ⁸Xegí ají e náni úagi oxí apixí e epíroyí egíayí sijwí e niwiniro náni diñí niyeawáriro “Gorixo ámá ro néní tíñónijí wimixijíríani?” niyaiwiro xíomi yayí seáyimi dání umegíawixini.

Matiyuomi “Níxídei.” urijí nánirini.

⁹ Jisaso e píni niwiárimi nuríná ámá wo xegí yoí Matiyuoyí ríniyo takisí náni nigwí uráparigíá opisí ajíyo riwo ɻweaŋjagi niwiníri re

urijinigini, “Nioni nixidiméirixini.” urági o niwiápínameari númi uxidijinigini. ¹⁰ Jisaso xegí wiepisarijowa tíni anjí Matiyuoyá náni nuro aiwá naríná ámá takisí náni nigwí uráparigíáyí tíni íwí aríkí yarigíá wíniyí tíni omi niwímearo nawíni aiwá narijagía ¹¹ Parisiowa sijwí e niwiniro xegí wiepisarijowami re urigáwixini, “Segí searéwapiyarijí ro pí náni ámá takisí náni nigwí nearáparigíá tiyí tíni íwí aríkí yarigíá tiyí tíni nawíni niwearo aiwá narijoi?” urágía ¹² Jisaso aríá e niwiri xewanijo náni “Ámá íwí yarigíáyo arirá wiminiri náni weapijoríani?” oyaiwípoiniri ewayí ikaxí re urijinigini, “Ámá simixí miyarigíáyí xwirí tíjí e náni warigíárini? Oweoi, simixí yarigíáyíni xwirí tíjí e náni warigíárini. ¹³ E nerí aí soyíné nuro xwiyíá ejná wíá rókiamoagí Xoseao niriri eají ripi, “Ridiywáni Gorixoní náni nífrixini.” minímónarinini. “Ámá wíyo náni ayá nurimixiro arirá wífrixini.” nimónarinini. niriri ríwamijí eají apimi íá niroro njíá imónipoyi. Ayí ripi nánirini. Ámá ‘Wé rónijí yarijwaénexini.’ yaiwinarigíáyo ‘Nioni tímámini bípoyi.’ uriminiri náni weapijámani. ‘Íwí yarijwaénexini.’ yaiwinarigíáyo náni weapijárini.” urijinigini.

“Dixí wiepisarijíyí aiwá ñwíá miñwirárinayaríoi.” urigíá nánirini.

¹⁴ Jono wayí numeia warinjoyá wiepisarijowa Jisaso tíjí e náni nibiro re urigáwixini, “None tíni Parisiowa tíni Gorixo none náni yayí owininiri aiwá ñwíá miñwirárinayaríagwi aiwá dixí wiepisarijowa pí náni aiwá ñwíá miñwiráriní yarijoi?” urágía ¹⁵ Jisaso xewanijo náni “Omi wa nipikímáná ejnána wiepisarijíyí dijí sipí niwiríná aiwá ñwíá miñwirárinipíráriini.” oyaiwípoiniri ewayí xwiyíá re urijinigini, “Ámá apíxí sijí meáo xegí ámá imónigíáyí tíni ñweajnána o náni dijí sipí wipaxí menini. E nero aí ámá wa omi anímimixáná íná aiwá ñwíá miñwirárinipíráriini.” urijinigini. ¹⁶ “Xwiyíá Parisiowa nearéwapiyarijíapi tíni Jisaso sijí nearéwapiyarijípi tíni kumixipaxí mimónini.” oyaiwípoiniri ámi ewayí ikaxí nuriri re urijinigini, “Ámá wigí soríá axenijagi niwiniróná rapirapí sini mikkaríni bi nimearo urí óí iniijúmi nipíroro gwí kiwearigíámani. E nerínayí, igíá eánáná rapirapí sijí píróíápi nikikarínríná urú xwé naxega uniárini. ¹⁷ Ripi eni ámá iniigí wainí sijí memé wará sixí uríwámi iwajíá yarigíámani. E nerínayí, memé wará sixíwá núpiyiniríná iniigí wainí puri sixíwá xwiríá ikixéniri e enigini. Wainí sijyí memé wará sixí sijwámi yíánayí, wará tíni iniigí tíni nipaúni nají eniøjí.” urijinigini.

**Apixí ragí anijí pwarijí wími nají imixiri miáí
pejí wími nají imixiri ejí nánirini.**

¹⁸ Jisaso xwiyíá api sini e uraríná re ejnigini. Judayíá rotú anjí mewerjí wo nibiri Jisaso sikkí tíjí e miñjí xwíáyo nikwírori

re uriñinigini, “Gí miaí rixa pearini. E nerí aí joxi níbiri wé seáyi e wikwiáráná nañí oeni.” uríagi ¹⁹ o niwiápíñimeari númi nuri wiepisarijowa ení nawíni waríná ²⁰⁻²¹ re ejinigini. Apixí wí —í xegí ragí aníjí pwaríná xwiogwí wé wúkaú sikwí waú mûroñírini. Í “Niñí oyá iyáyoní amáí niróniríná nañí imóniminyíríani?” niyaiwia níbiri ríwíyo nirónapimáná Jisasoyá iyáyo sírwí jíe amáí róniñinigini. ²² Amáí róníagi Jisaso nikinimóniri ími sijwí niwiniri re uriñinigini, “Gí ineyí, ayá síwí mìriopani. Jíxi diñj ninikwíroriñípmi dáni erfkiemeánfini.” uráná í rixa nañí imóniñinigini. ²³ Jisaso e dáni nuri rotú aní meweñoyá aní e níremorí oxí apixí epíroyí niyárimáná lwapé riro webí riro nero yaiwíniñí yariñagá niwiniri ²⁴ re uriñinigini, “Rixa peyeápoyí. Miáí piyí menini. Sa sá weni.” uríagi ayí ripiá nuriro yariñagá aí ²⁵ níni miáí tíñj e píni niwiárimi rixa niþeyeámáná ejáná o nipáwiri miáími wéyo íá nimaxiriri míyeoááná re ejinigini. Miáí wiápíñimeañinigini. ²⁶ Í wiápíñimeágí xwiyíá o éipi náni xwiyíá aní niyoní rináriñeménigini.

Sijwí supárigíí waúmi nañí wimixiñí nánirini.

²⁷ Jisaso e dáni waríná ámá sijwí supárigííwaú númi nuxídiri ríaiwá re urígiñisixini, “Negí mixí ináyí Depitomi xiáwoxini, yawawi anani wá yeawianiréini?” nuriri ²⁸ o rixa aníyo nipáwiri lweañagi awaú ení nipáwiri wímeááná Jisaso yariñí re wiñinigini, “Awagwí diñj ninikwírori ‘O anani sijwí supárigwíyí nañí yeaimixipaxorini.’ riniaiwiariñíjí?” uríagi awaú “Oyi, Ámináoxini, joxi e epaxoxirini.” uríagi ²⁹ o egí sijwíyo wé íá nuxiriri re uriñinigini, “Awagwí diñj nikwíroarigíípa xixení oimónini.” uráná re ejinigini. ³⁰ Awaú sijwí noxoari anigíñisixini. Siñwí noxoari aníagíí Jisaso aráj jiyikí norí re uriñinigini, “Awagwí nioni eaíápi ámá wíyo áwaní murimepa éisixini.” uríagi aí ³¹ awaú o tíñj e dáni nuríná xío wíípi náni ami ami repiyí niwia emegíñisixini.

Mañí píronáriñí womí nañí wimixiñí nánirini.

³² Jisaso e dáni waríná ámá wí wigí ámá imíó diñj xixéroñagi náni mañí píronáriñí wo Jisaso pwarije náni nímeámi níbiro wáráná ³³ o imíóyo mixí umáinowáráná mañí píronárago rixa xwiyíá rariñagi oxí apixí e epíroyí egíyí sijwí e éagi niwiniro ududí nero re nira ugíawixini, “Aga ejíná ejíná aiwi Isirerene ámá wo e yariñagi wiñagwámani.” nira úagía aiwi ³⁴ Parisiowa re rigíawixini, “Obo, imíóyo umeñweañoyá diñj tíñi mixí umáinowárarinírini.” rigíawixini.

Jisaso ámá náni wá wianijí nánirini.

³⁵ Jisaso Judayíyá aní xwéyo tíni onimiáyo tíni nemeríná wigí rotú aníyo nipáwiri uréwapiyemerí xwiyíá yayí winipaxípi —Api Gorixo ámá xío xegí xwioxíyo mìmeámi nerí pírániñí umeñweaníápi náni

riniŋípirini. Api náni wáí urimeri ámá simixí xixegíni yarigíáyo tíni uraní xixegíni imónigíáyo tíni naŋí imimiximí wiemerí neríná³⁶ ámá oxí apíxí epíroyí egíáyí sipisipí xiáwo mayí neríná úrapí nero diŋí simigwíá niyiniróníŋí wiároáriñarigíápa yariŋagía niwianiri wá niwianiri³⁷ ámá xwiyíá Gorixoyá wáí urimepírúa náni obaxí mimóniŋagi náni xegí wiepisariŋíyo re urinjinigini, “Aiwa omiŋíyo píripírúa ináriŋagi aiwi ámá nimipírúa náni obaxí menini.³⁸ Ayináni Gorixomí rixiŋí re urípoyí, ‘Ámá aiwá api rimiipírúa náni dixí omiŋí tíŋí e náni urowárírixini.’ urípoyí.” urinjinigini.

**Wáí wurimeiarigíáwami ejí sixí weámixowáriri
sekaxí uriri ejí nánirini.**

10 ¹Jisaso xegí wiepisariŋí wé wúkaú sikhí waú awami “Awí eánípoyí.” nurimáná awa ámá imíó diŋí xixéroariŋíyo mixí umáinowáriro ámá simixí xixegíni yarigíáyo tíni uraní xixegíni imónigíáyo tíni naŋí imixiro epaxí imónířixiniri ejí weámixowáríjinigini. ²Xegí wáí wurimeiarigíáwa, wé wúkaú sikhí waú imónigíáwa wigí yoí rowarini. Xámiŋo Saimonorini. Ámi yoí bi Pitaoyi wírinijorini. Xegí xogwáo Adíruorini. Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tñirini. ³Piripo tíni Batoromuo tñirini. Tomaso tíni Matiyuo tíni —O takisí náni nigwí urápagorini. O tñirini. Arípiasomí xewaxo Jemiso tíni Tadiaso tñirini. ⁴Saimono —O ámá “Émáyo mixí oxídowáraneyi.” rariŋíáyí tíni nawíni nikumixiniri emeagorini. O tíni Isíkarioti dáŋí Judaso —O Jisaso náni miyí urijorini. O tñirini. ⁵Jisaso wé wúkaú sikhí waú awami nurowáríriná sekaxí nuriri re urinjinigini, “Soyíné nuróná émáyíyá aŋí tñíŋimíni mupani. Samariayí —Ámá ayí Judyayí tíni xepixepá rónarigíáyíriní. Ayíyá aŋíyo náni ení mupani. ⁶Soyíné negí Isireriyí —Ayí sipisipí xiáwo pírániŋí mimearíná ami ami uniamoariŋíniŋí imónigíáyíriní. Ayí tñíŋí e nánini úpoyí. ⁷Soyíné nuróná wáí re urimeríini, ‘Gorixo xío xegí xwioxíyo míméamí níneairi neameŋweani aŋwi ayo ejagi náni segí íwí yarigíápi ríwimíni nínamororo nisaniro ḥweářixini.’ urimero ⁸ámá simixíyo naŋí imimiximí ero ámá péíáyo diŋí sixí numímoró saiwiárí wiro ámá peyiýí tígíáyo wigí wará naŋí wimixiro imíó diŋí xixéroariŋíyo mixí umáinowáriro eméřixini. Soyíné nioni ejí eáníŋí anipá ejí seaeámixowáríyí náni soyíné ámá simixíyo naŋí imimiximí niwiríná nigwí náni muripa nero sa anipá naŋí imimiximí wířixini. ⁹Soyíné niwaniro neríná nigwí sixí imoarigíáyo nigwí xwérani, onímiárani, nimearo sixí nímoró nimeámi mupa ero ¹⁰íá árupiaŋí aí tíni nimanimí mupa ero iyíá wúkaú raiwakiyí mepa ero sikhí sú niyíniro aiwi ámi waú mimeapa ero xoyíwá nimaxirími mupa ero éřixini. Ayí ripi nánirini. Ámá arírá wiariŋíomí anani aiwá miní wiariŋagía náni soyíné ení aiwá anani seaiapipírúa ejagi náni

amipí nimeámi mupa éírixini. ¹¹ Ají xwé bimirani, onimiá bimirani, níremoríná ámá ají apimi ḥweagíayí ámá go go íwí amipí miyarijomí niwiniríná oyá ajíyo nipáwiro ají apimi píni niwiárimi upírííná nání o tímíni wéírixini. ¹² Ámá ‘O tíni oweaneyi.’ yaiwíoyá ajíyo nipáwiríná ayo yayí niwiyo ‘“Gorixo pírániŋjí oseameni.” neaimónarini.’ uríírixini. ¹³ Ayí eni yayí niseairo segí píne aríá seaipíri nání wimónánayí, soyiné yayí niwiríná uríápi anani ‘Xe oimónini.’ yaiwírixini. Ayí e misaipa seaíánayí, soyiné yayí niwiríná uríápi ‘Anipá oimónini.’ yaiwírixini. ¹⁴ Ámá giyí giyí wigí ajíyo nání niseaipemeámi mupa ero soyinéyá xwiyáa aríá misaaimónipa ero éánayí ají iwámiraní, ají apimiraní, píni niwiárimi nuríná ámá e ḥweagíayí ‘Gorixo xeanijí neaikárinía nání tiyí réoi?’ oyaiwípoyiniri segí síkwíyo sikí xénijípi píri wiaíkímí niyárimi úírixini. ¹⁵ Nioni nepa seararijini, ‘Síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníáyimi ámá ejnáají yoí Sodomijo ḥweagíayí tíni Gomora ḥweagíayí tíni aga ríkikiríó néra wagíayo Gorixo xeanijí riá tíni wikárinía ejagi aiwi ámá soyiné aríá misaííyao xeanijí ayo wikáriníápa axípi xixení e wikáriníámaní.’ seararijini.

“Xeanijí seaímeaníárini.” urijí nánirini.

¹⁶ “Nioni soyiné sipisipí mixí xixe mepa yarijíniŋjí imónigíoyiné ámá síwí sayíniŋjí imónigíayí tíjí e nání searowárarijini. Ayináni soyiné nuróná ámá ayí nání sijwí tíni úírixini. Sidíri yarijípa dijí émi saímí moro iní xawiówí uyíni bi mé awayini yarijípa ero néra úírixini. ¹⁷ Soyiné nioni nixídarijagía nání ámá wí fá niseaxero negí Judayí áminá xwirixí mearigíawa tíjí e xwirixí seamepíri nání seawáriro negí rotú ajíyo dání síkwíá ragí puni nání seaearo ¹⁸ soyiné píne nioniyá émáyí aríá egíe dání áwaŋjí urípíri nání gapimanowa tíni mixí ináyowa tíni tíjí e niseameámi nuro seawáriro epíříárini. ¹⁹ E seawáripíria aiwi rixa xwiyáa urípíri ínánini Gorixoyá dijí tíni urípíri ejagi nání ayá síwí nisearori ‘Arire uraniréwini? Pí pí uraniréwini?’ miyaiwipa éírixini. ²⁰ Ayí ripí nání seararijini. Awa rixa xwirixí seamearíná segí dijíyo dání urípírámani. Segí séno Gorixoyá kwíyípími dání urípíráia ejagi nání ayá síwí misearopa éírixini. ²¹ Xiráxogwáowaú wío Jisasomi xídarijagí nání wío ámá wí omi opikípoyiniri miyí uríri xano xewaxo nání miyí uríri niaíwíyí xaniyaú nání miyí uríro epíříárini. ²² Soyiné nioni dijí niníkwíoro nixídarijagía nání ámá níni símí tíni seaiapíría aiwi giyí giyí síá yoparípi nioni weapimíayí nání ejí neániro ḥweáíyíné Gorixo anani yeáyí niseayimixemeaníárini. ²³ Ají bimi niseapíkianiro nání númi seaméánayí, ámi ají bimi náni éí úírixini. Nioni nepa seararijini, ‘Isíreriyá ajíyo píne nioniyá wíyo sini murinijáná ámá imónijáoni weapimíárini.’ seararijini.” urijinigini.

²⁴ Jisaso xegí wiepisarijowa “Omi sítí wilkáripíráia ejagi nání none ení sítí neaikáripaxírini.” oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí re urijinigini,

“Wiepisarijowa wigí uréwapiyarijomí seáyi e imónarigfámani. Xináiwániñí nimóniro omijí wiiarigfáwa eni wigí omijí wiiarigfóomi seáyi e wimónarigfámani. 25 Wiepisarijowa wigí uréwapiyarijo tíni xixeni nimónirínayí, ayí apánirini. Xináiwániñí nimóniro omijí wiiarigfáwa eni wigí omijí wiiarigfó tíni xixeni nimónirínayí, ayí apánirini. Sénoni ikayíwí imífóyo xiráónijí imónijoyi níñirirónayí, gí niaíwoyíné eni aijipaxí searipífríarini.

“Wáyí wipaxo rorini.” uriñí nánirini.

26 “Ámá fwí íními dání éíyírani, ikayíwí yumíí ríáyírani, ríwéná nipiní siñjáni imóniníá ejagi náni ayo wáyí miwipa éírixini. 27 Xwíyíá amipí nioní íními dání áríwyííná searíapi soyíné ikwáwyííná áwanjí urírixini. Amipí nioní yumíí ikaxí searíapi ají rikwíyo nixeñweámáná áwanjí urírixini. 28 Ámá niseapikiróná waráni seapikipaxírini. Dínj ení seaxekwapaxí meñagi náni wáyí miwipa éírixini. E neri aí Goríxo wará aí tíni dínj aí tíni ríá anijí wearíjíyo seakeaáripaxí imónijo náni wáyí wírixini. 29-31 Ámá makeríáyo náni nuríná ijí siríkwá waú bí neríná nígwi ríá niñjí bí tíni bí yarigfáarini. E neri aí segí séno miwimónipa nerínayí, wo ananí niperi xwíáyo piéroarinjímani. Soyíné ijí onimiápami mûróniñagi náni Goríxo amipí wí miwímeapa oeniri siñwí niseanirínayí, wí niseaímeariñí ejagi ámá náni wáyí mepani. Segí miñfyo díá fá ropaxí mimóniñagi aí Goríxo nijíá ejagi náni re yaiwírixini, ‘O nene náni aga nijíá imóniñagi náni ananí pírániñí neamenigini.’ yaiwírixini. 32 Ámá giyí giyí ámáyá siñwíyo dání ‘Jisasomi xídaríjáónirini.’ uránayí nioní eni gí ápo aijínamí ñweañoyá siñwíyo dání ‘O nioni nixídaríjorini.’ urimíárini. 33 E neri aí giyí giyí nioní náni ámáyá siñwíyo dání ‘O náni nioní majíárini.’ uránayí nioní eni o náni gí ápo aijínamí ñweañoyá siñwíyo dání ‘O nioní majíárini.’ urimíárini.” uriñjinigini.

“Kirá mixí náníniñí imónijípá nimeámi biñárini.” uriñí nánirini.

34 O ámi re urijinigini, “Nioni náni ‘Ámá niyoní piyíá wírimíániri biñorini.’ miniaiwipani. Gorixoyá xwíyíá kirá mixí náníniñí imónijípá nimeámi biñárini. 35 Aríá niarigfáyí tíni aríá miniarigfáyí tíni Gorixoyá Bikwíyo niriniri eániñípa xepixepá orónipoyiniri nimeámi biñárini. Xewaxo xanomi símí tíni wíri xemiáí xináími símí tíni wíri xewaxo xiepí xiízáími símí tíni wíri oinípoyiniri biñárini. 36 Ámá xwíyíá nioniyá nixídarigfáyí wigí ámá imónigfáyí mixí wimónipífríarini. 37 Ámá giyí giyí xanomírani, xináímírani, dínj sixí uyariñípími nioní niyinini náni mimúrónipa nerínayí, ámá nioniyá imónipaxí mimónini. Giyí giyí xewaxomírani, xemiáímírani, dínj sixí uyariñípími nioní niniyinini náni mimúrónipa nerínayí, nioniyá imónipaxí mimónini. 38 Giyí giyí ‘Jisasomi ouxídimini.’ niyaiwíri aí xeanijí níñiro nípíkípírixiniri minixídí éí

éíáyí ayí nioniyá imónipaxí mimónini. ³⁹ Ámá goxi goxi ‘Nioni Jisasomi diñjí niwíkwírori nuxídirínayí, nipíkipírixini.’ niyaiwiri xewaníjoxi éí nimenirínayí, diñjí niyimínjípi anijí ñwearía náni mearíámaní. E neri aí giyí giyí éí mimenipa neri ‘Nioni Jisasomi xídarijagi náni ámá wí ninipikirónayí, ayí ananirini.’ niyaiwirínayí, diñjí niyimínjípi anijí ñwearía náni mearíárini.” urijinigini.

“Nipemeámi seaúíá giyí giyo Gorixo nañí wiiníárini.” urijí nánirini.

⁴⁰ O ámi re urijinigini, “Giyí giyí soyíné wáí urimearíná aríá niseairo nañí niseairónayí nioní searowárarijagi náni nionínjí niro Gorixo nirowárénapijomínjí eni wiro yarijoi. ⁴¹ Ámá giyí ámá wo Gorixoyá wíá rókiamoarijo ejagi náni ‘Ámá ro Gorixoyá wíá rókiamoarijoríani?’ niyaiwiri nipemeámi xegí anjyo náni úoyí ríwéná Gorixo xegí wíá rókiamoarigíayo yayí niwiri ayá rimixarijípi mini winíápa axípi e winíárini. Giyí ámá wo wé rónijo ejagi náni ‘Ámá ro wé rónijoríani?’ niyaiwiri nipemeámi úoyí ríwéná Gorixo ámá wé rónigíayo yayí niwiri ayá rimixarijípi mini winíápa axípi e winíárini. ⁴² Ámá giyí giyí soyíné nioniyá seapijapírónayíne ejagi náni iniigí imínjí riñjí kapixí wá seapijapírónayí Gorixo ‘Omi wíimigini.’ yaiwíipi anipá imóniníámaní. Oweo! Nioni nepa seararijini, ‘Gorixo mini winíárini.’ seararijini.” urijinigini.

Jono Jisasomi yariní wipisi náni urowáriñí nánirini.

11 ¹ Jisaso xegí wiepisarijí wé wúkaú sikuí waú awami sekaxí e nuríisáná uréwapiyemerí wáí urimerí eminrí náni e dání píni niwiárimí Judayí ají ami ami ikwífrónijíyo náni ujínigini.

² Jono wayí numeaia warijo gwí niñweámáná aríá re wiñinigini, “Jisaso e yarini. E yarini.” rarijagía aríá niwiri xío xegí wiepisarijíyí waúmi Jisaso tñjí e náni urowáráná ³ awáu nuri yariní re wigíisixiní, “Jono ‘Ámá wo ríwíyo biníárini.’ rarijoxiraní? Wenijí nerí ñweaani náni wo sini ría barini?” uríagví ⁴ Jisaso re urijinigini, “Awagví nuri amipí nioní yaríná siñwí naníjípi tñi aríá níñípi tñi náni repiyí niwiri áwañí urémeápiyi. ⁵ Nioni yaríná ámá siñwí supárigíayí siñwí oxoaro sikuí ikí egíáyí nañí nimóniro ají ero peiyí tígíayí wará nañí iniro aríá píronigíayí aríá ero péíayí wiápínamearo ámá uyípeayí xwiýíayí yayí winipaxí none wáí nemerane urarijwápi aríá wiro yarijagía náni Jonomí áwañí e urémeápiyi. ⁶ Rípi eni ‘Nioni náni ámá go go símí tñi wikí diñjí “O pí ría yarini?” miniaiwipa nerínayí, yayí owinini.’ urémeápiyi.” nurowáriri ⁷ awáu rixa gwí ají Jono ñweaníwá tñjí e náni waríná ámá oxí apixí e epíroyí egíáyo Jono náni re urijinigini, “Seyíne ámá diñjí meaje náni nuríná pí ámáyo winaniro wagírári? Ámá samínjí imínjí onimiápi neri aí ríwí iwí apaxí mé wiñwí yarinípa yariní womí siñwí winaniro

wagíárani? Oweoi! ⁸E neri aí pí ámáyo winaniro wagíárini? Ámá rapírapí yarapayí ejí wú yínijí womi sijwí winaniro ámá dijí meaje wagíárani? Oweoi! Ámá rapírapí yarapayí nañíni niyíniro mixí ináyiyáya anjyo ñweaarigíárini. ⁹E neri aí seyíné pí náni ámá dijí meaje náni wagíárini? Gorixoyá wíá rókiamoarijí womi sijwí winaniro wagíárani? Oyi, e neri aí ‘O Gorixoyá wíá rókiamoagíyí tíni xixeni imónijomani. Seáyi e múroñorini.’ seararijini. ¹⁰Xwiyá Gorixo xewaxomi uriñípi wíá rókiamoagí Marakaio níwuriyiri ríwamiñjí eají ripi, ‘Aríá ei. Gorixoni gí xwiyá yañí wiowárimíáo joxi gí íwoxi xámi rimeani náni urowárimíárini. O joxi náni ámáyo nuriríná óníñjí simoiníárini.’ niriri ríwamiñjí eají apí Jono náni rinini. ¹¹Nepa seararijini, ‘Jono ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarigío náni óníñjí imojo ejagi náni ámá níni aiwi wo Jonomi seáyi e imónini xirigíámaní. E neri aiwi giyí giyí nioni nixídiro Gorixoyá xwioxíyo páwiro yarigíyí xwiyá nioni náni wáí nurimeipíripi Jono wáí urimerípimi seáyi e imónijagí náni ámá ayí onípi aiwi Jonomi eni seáyi e wimónijoji.’ seararijini. ¹²Jono wayí nineameaia warijo xwiyá ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí nineairi neamejweanía náni ámá wo urowárénapinijoi.’ iwamíó seararijíná dání ámá uyíni yarigíyí ‘Gorixoyá xwioxíyo arige páwianiréwini?’ niyaiwiro píri ñkwieámí néra páwianiro yarijoi. ¹³Íwí ikaxí Moseso niriri eajípi tíni wíá rókiamoagíawa niriro eagíápi tíni Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seamejweanía nániyí wíá nírokiamoa nibiro Jono yoparí o axípi rijírini. ¹⁴Ejíná wíá rókiamoagíyí wo re rijípi, ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí neri neamejweaníápi rixa nimóniminíri aijwi e ejánayí ámá wo wíá rókiamoagí Iraijsónijí imónijí wo binírárini.’ rijípi tíni xixeni Jono rixa bijírini. Seyíné omi nimíminirínayí, o Iraijsao imónijípa imóniminíri ejírini. ¹⁵Aríá tígíyíne pírániñjí nioniyá xwiyáápi aríá eríini.

¹⁶“E neri aí pí ewayí xwiyá niseariri re searimíni, ‘Ámá agwi ríná ñweagíyíné ayínijí imónijoji.’ searimíni? Seyíné niaiwí ripiáñjí imónijoji. Niaiwí bíbia makeríá tijí e éí niñwearo bíbia tíni niíá yaniro neríná ríaiwá re urarijoi, ¹⁷‘Nene seyíné siminiñjí epíri náni sonjí eaaríná seyíné siminiñjí méoi. Nene seyíné ñwapé ripíri náni ñwapé ráná ñwapé sañí minearápáoi.’ E uraríná niaiwí anijí winariñípia yapi imónijoji. ¹⁸Ayí ripi náni seararijini. Jono nibiríná aiwá ámá wimónariñípi tíni iniigí wainí tíni miní ñwíá ñweanjáná ámá wí dijí mamó o náni ‘Imió dijí xixéronjagí náni yarini.’ rarijoi. ¹⁹Ámá imónijáoni nibiríná aiwá iniigí amipí anani naríná ámá wí ‘Ámá royí aiwá tíni iniigí wainí tíni ríwí ejí neri ayá wí narijorini. Ámá takisí náni nigwí nearáparigíawa tíni íwí néra warigíá wíniyí tíni nikumixiníri emearigíorini.’ rarigíárini. Agwi e niriro aí idáná nioní yarijápi tíni Jono yarijípi tíni aiwáñijí ná wéánayí re ripírárini, ‘Ámá imónijo tíni Jono tíni Gorixoyá dijí tíni nañí yagíírini.’ ripírárini.” urijinigini.

Aŋí bi bimí ŋweáyí xíomí diŋí miwíkwíroariŋagía uréwapiyijí nánirini.

20 Jisaso e nuríisáná ámá e epíroyí egíáyo nuríríná aŋí o emímí obaxí wíwapiyijípi yoí niriri ámá ayo ŋweagíáyí wigí fwí yarigíápi ríwímini nínamoro nisaniro miŋweá eágía mixí nuriri 21 re urijinigini, “Korasiniyo ŋweáyíné aveyi! Síá wiyi seyíné majíá seaóriníárini. Gorixo xeaniŋí ríá tñíŋí seaikáríná ejagi náni diŋí sítí oseainini. Betisaída ŋweáyíné aveyi! Síá wiyi seyíné ení majíá seaóriníárini. Ayí ripi nánirini. Emímí segí aŋíyo seaíwapiyijápi émáyí aŋí yoí Taiayi riniŋjíyo tñíŋí Saidoniŋí riniŋjíyo tñíŋí niwíwapiyíri siŋwíriyí, ámá aŋí apiaúmi ŋweáyí ejíná wigí fwí yarigíápi náni piaxí niweániro ayá fá nixiriniro náni iyá írikwí pániro ríá uráwíyo iwieániro yaniri egíárini. 22 Nepa searariŋini. Síá Gorixo ámá níyoní mí ómómiximí eníyími ámá Taia ŋweáyo tñíŋí Saidoni ŋweáyo tñíŋí winíápa axípi seainíámani. Seyínéyá seáyi e imónini. 23 Kapaneami ŋweáyíné ení ‘Gorixo aŋínamí náni nineaménapiníárini.’ riyaiwiariŋoi? Oweoi! Ríá aŋíŋí wearíŋjíyo náni wepírári. Emímí níoni segí aŋí e seaíwapiyijápi ejíná Sodomí ŋweáyí, ríkikiríó yariŋagía Gorixo ríá mamówáriŋjí siŋwí nínaniro siŋwíriyí, ayí nisaniro agwí ŋweajwá re náni niŋweaxa baniro egíárini. 24 Nepa searariŋini. Síá Gorixo ámá níyoní mí ómómiximí eníyími Sodomí ŋweaagíáyo winíápa xixeni axípi seainíámani. Seyínéyá seáyi e imónini.” urijinigini.

“Nioni tñíminí nibírínayí, diŋí emimówáří inipíráoí.” urijí nánirini.

25 Jisaso e nurimáná Gorixomi xwiyáří rírimí niwíríná re urijinigini, “Gí ápoxini, Áminá aŋína imixiri xwíří imixiri neri tñoxini, xwiyáří níoni urariŋjá ripi náni ámá ‘Nioni níjíonirini. Go niréwapiyinijoi?’ yaiwinarigíáyo yimárori ámá niaíwí onímíápia yapi ‘Aŋí oniréwapiyípoyí.’ yaiwinarigíáyo wířá urókiamori éagi náni yayí seáyimi dání orimemini. 26 Ápoxini, joxi e simónariŋagi náni dixí diŋí tñíŋí e imónini.” nuriri 27 ámáyo re urijinigini, “Gí ápo xwiyáří amípí oyá nípini bí yumíří miní nípini fániŋí niepíxníriasjírini. Ámá níni aiwí wo xegí diŋí tñíŋí xewaxoní náni níjíá mimónini. Gí áponí níjíá imónini. Ámá wo xegí diŋí tñíŋí gí ápo náni ení níjíá mimónini. Xewaxonini níjíá imóninjini. E neri aí ámá xewaxoní ‘Gí ápo náni xe níjíá oimónípoyí.’ niyaiwiri o náni wířá wókímixariŋjáyí ayí ení gí ápo náni níjíárini. 28 Ayináni sekaxí ‘Rípi époyi. Ripi époyi.’ niriga uŋípí pírániŋjí ouxídiminiri neríná saŋí xwé nímeáriŋjí nímeámi nuro aŋíŋí seainariŋjíyíné, nioniyá diŋí tñíŋí sá ŋweapíří náni níoni tñíminí bípoyi. 29 Nioni ámá nípenioni nimóniri seáyi e mimónariŋjáoni ejagi náni saŋí nioniyá ūkániŋjí xwaŋwí níkwónimi nurínayí níoni searéwapiyíáná segí diŋí emimówáří inipíráoí. 30 Ayí ripi náni searariŋini. Xwiyáří nioniyá saŋíŋjí nímeámi upířípí ayí saŋí seainimenejoi. Nayí seainí ejagi náni ananirini.” urijinigini.

“‘Sabaríáyo ḥwíárini.’ riniŋjyo pí nání xórórí yariŋoi?” urigíá nánirini.

12 ¹Íná Sabaríá wiyimi Jisaso tíni wiepisarijowa tíni óí wití omijí áwinimi iniŋjyo nuróná wiepisarijowa agwí wíagí wití siyí siŋí yiyíriní yariŋagía ²Parisiowa siŋwí e niwiniro omí re urigíawixini, “Dixí wiepisarijowa ‘Sabaríáyo ḥwíárini.’ riniŋjyo aiwá pí nání miariŋoi?” uríagía aí ³Jisaso re uriŋinigini, “Ejíná negí mixí inayí Depito tíni xegí nikumixiniri emearigíáwa tíni agwí wíáná egíápi Gorixoyá Bikwíyo ríwamijí níriniri eániŋjípi sini íá miroariŋí reŋoi? Oweoi, soyíné íá niroro aiwí diŋjí nipikwini mimoariŋoi. ⁴Depito seniá aŋjí Gorixo nání aiwá peaxí tarigíwámi nipáwiri bisíkeríá Gorixo nání peaxí tarigíápi o tíni xegí ámá tíni nání “Ḥwíárini.” riniŋjípi —Api ‘Sa apaxípániŋjí imónigíawani anani nipaxírini.’ riniŋjípirini. Bisíkeríá api apaxípániŋjí imónijí xwéo umeáiná Depito nurápirí níagi aiwí Gorixo mixí bi muriŋinigini. ⁵Ḥwí ikaxí eániŋjyo dání re riniŋjípi eni sini íá miroariŋí reŋoi, ‘Sabaríáyo apaxípániŋjí imónigíáwa aŋjí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi nipáwiro ridiyowá neróná síá “Omjí níni ḥwíáxini.” riniŋjíyi xórórí nero aiwi xwiyáá meáriñarigíámani.’ níriniri eániŋjípi íá miroariŋí reŋoi? Soyíné íá niroro aiwi sini nipikwini diŋjí mimoariŋoi. ⁶Apaxípániŋjí imónigíáwa Sabaríá ayimí xórórí nero aiwi aŋjí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi dání nero nání xwiyáá mimeárinipa yarigíárini. E neri aiwi ámá wo re ronjí royí aŋjí ridiyowá yarigíiwámi seáyi e múroni.” xewaniŋo nání e nuriri ⁷ámí re uriŋinigini, “Soyíné xwiyáá Gorixo riŋjí, Bikwíyo eániŋjí ripí ‘Nioni ámá wí wíyo wá niwianiri arírá owípoyniri nání nimónarini. Nioni nání ridiyowáni onípoyniri nání minimónarinini.’ ríwamijí e níriniri eániŋjí api nání soyíné diŋjí nimoro íá nixiriro siŋwiriyí, ámá nioniyá rowami, wiwaniŋowa xwiyáá meárinipaxí mimónigíá rowami xwiyáá uxekwímoaniro éíámani. ⁸Ámá imónijáoni Sabaríá xiawoni enagí nání ‘Sabaríáyo ayí ananirini.’ ripaxí imónijáoniřini.” uriŋinigini.

Wé kiriŋjí ejí womí nají imixiŋjí nánirini.

⁹O e dání píni niwiárimi nuri wigí rotú aŋjí wiwámi nipáwiri ḥweajáná re ejinigini. ¹⁰Ámá wé kiriŋjí ejí wo e ḥweaŋagi Parisiowa Jisasomi xwiyáá meáripíri nání yariŋjí re wigíawixini, “Negí “Sabaríáyo ḥwíáxini.” riniŋjyo ámá simixíyo nají nimixiríná xórórí mepaxírini.” risimónarini?” uríagía ¹¹o xixewisí ikaxí re uriŋinigini, “Soyíné woxi, sipisipí wo tíŋoxi Sabaríáyo sipisipo xwáriŋwíyo piéróánayí, sipisipomi mimixaariŋjírani? Oweoi, apaxí mé mixeaariŋjírini. ¹²Ámá sipisipí tíni xixeni mimónijagí nání Sabaríáyo aí ámáyo nají niwimixirínayí, ayí ananirini.” nuriri ¹³wé kiriŋjí ejomí re uriŋinigini, “Dixí wé irú pímixei.” uríagí ámáo wé irú pímixáná wé nají wíúniŋjí axípi imónijinigini.

¹⁴ Nanjí wíúniŋjí axípi imóníagi Parisiowa niwiápíñimeámi nipeyearo wáí e dání omi pikianiro náni mekaxí megíawixini.

Gorixo Rípeaŋo nánirini.

¹⁵ Jisaso Parisiowa xío náni mekaxí meariŋagía náni nijjá nimóniri náni e píni niwiárimi nuri oxí apíxí obaxí númi xíðariŋagía simixí egíá niyoní nanjí imimiximí neríná ¹⁶ ámáyo áwanjí uripírixiniri “Nioni siíápi náni áwanjí murimepa époyi.” urayinigini. ¹⁷Xwiyá Gorixo riŋí wíá rókiamoagí Aisaiaο niriri ríwamijí eanjí ripi xixeni imóninía náni Jisaso e ejinigini, ¹⁸“Aríá époyi. Ámá ro gí omijí niariŋónijí imóninía náni rípeaŋáorini. Gí diŋí sixí uyinjáorini. Gí kwíyí eni omi wíáná émáyí ‘E neríná wé rónijí Gorixo wimónariŋípi imónaníwárani?’ yaiwipíri náni wáí urepeáriníártini. ¹⁹O nipeniorini. Ámá wí tíni xixewiámí níriniri wíyo xwamiání niwiri eníámani. Símí óíyo dání xwamiání yariŋagi winipířámani. ²⁰O ámá ejí samijí niwémi emeariŋagi niwiníríná sixí miŋí eaaroariŋíwániŋjí imóniŋagi niwiníríná wíyo íá wekimixinámani. O ámá wí ramixí gwí ápiawí weariŋíri rixa niyupáriminiri yariŋínjí imóniŋagi niwiníríná íá supimixinámani. Xegí e eníápa arfkí néra núisáná wé rónijí xío yariŋípi seáyi e imóniníártini. ²¹Émáyí ‘O arírá neaíwinigini.’ niyaiwiro omi diŋí ukíkayopířártini.” Xwiyá Gorixo e riŋípi xixeni imóninía náni Jisaso nemeríná axípi e ejinigini.

“Oboyá diŋíyo dání yarini.” rigíá nánirini.

²² Ámá womí imíó diŋí xixéronjáná maŋí píróniri siŋwí supáriŋi ejomi Jisaso tíŋí e náni niméra nibiro wáráná Jisaso imíó mixí numáinowáríri pírónipí wimixáná o xwiyá riri siŋwí aníri ejinigini. ²³E éaná oxí apíxí obaxí e epíroyí egíáyí ududí niga nuro re rinigíawixini, “Ámá royí ámá yeáyí neayimixemeaña náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariŋwáo, negí mixí ináyí Depitoyá xiáworini.” ryaiwiariŋwini? Oweoi, omani.” rinariŋagía ²⁴Parisiowa aríá e niwiro re rigíawixini, “O imíó xíráoniŋjí imónijo —O xegí yoí bi Bieseburyi rinijorini. Oyá diŋíyo dání Jisaso imíó mixí umáinariŋorini.” raríná ²⁵Jisaso awa e rinariŋagía diŋí adadí niwiri nijjá nimóniri xixewisí ikaxí re urinjigini, “Ámá gwí axíří xepixepá niróniro mixí ninirónayí ayí ají miwiárekixinipaxíri. Ámá ají bimi ḥweáyírani, ají wiwámi ḥweagíáyírani, eni xepixepá niróniro mixí ninirónayí, axípi ají miwiárekixinipaxíri. ²⁶Nioni Obo —Oyá yoí bi Setenoyi rinijorini. Nioni oyá diŋíyo dání xegí imíóyo mixí numáinowárírnayí, axíyí rixa xepixepá niróniro náni arige nero ejí neániro ropíráoi? Oweoi. E nero aiwi soyíné nioní náni re rariŋoi, ‘Setenoyá ejí eániŋíyo dání imíó mixí umáinowárariní.’ rariŋoi. ²⁷Nioni imíó xíráoniŋjí imónijo, Bieseburyá diŋíyo dání imíó mixí numáinowárírnayí, segí wiepisarigíáyí diŋí goyáyo dání mixí

umáinowárarigíárini? Ayí awa re rarigíárini, ‘Gorixoyá diŋyo dáni mixí umáinowárarijwárini.’ rarigíayí nání awa xwiyáfá seamearipírárini. Nioni segí wa yarigíápa yariŋagi aiwi soyíné pí nání nixekwímoariŋoí? 28 E neri aí nioni kwíyí Gorixoyápi tíni imíó mixí umáinánayí, diŋí re yaiwiríini, ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí neri neameŋweani rixa írfani?’ yaiwiríini.” nuriri 29 “Obo ejí eániŋo aiwi Jisaso seáyi e imóniŋorini.” oyaiwípoynirí ámi xixewisí ikaxí re urijinigini, “Ámá wo ejí eániŋí woyá amípí fwí meáminiríná xámí xíomi fá nixiriri gwí nijárimáná anani nípáwiri xegí amípí meanigini.” nuriri 30 ámá nání Jisasomí diŋí wíkwíroro xídiro epírixiniri pírí rakiámí wianiro yarigíayí nání ewayí xwiyáfá ripí urijinigini, “Ámá nioni tíámini mimónigíayí, ayí nioni tíni mixí imóniŋwáyírini. Ámá nioni tíni sipisipí awí meaáripa yarigíayí sipisipí xídixidowári yarigíayírini.” nuriri 31 re urijinigini, “Ayináni nioni re searariŋini, ‘Pí pí fwí yarigíá tíni ámá wíyo pí pí riperirí umeararigíá tíni Gorixo anani yokwarímí niwiiri aiwi ámá giyí ámá wo Gorixoyá kwíyí tíni yariŋagi niwiniríná riperirí numeri ‘Ayí kwíyí Gorixoyápi tíni miyarinini.’ umearíayo Gorixo yokwarímí wílipaxí menini. 32 Ámá giyí giyí ámá imóniŋáoni píné sipí niniriri aiwi Gorixo anani yokwarímí wiiníárini. E neri aiwi giyí giyí Gorixoyá kwíyí nání píné sipí ríayí agwi rińáraní, ná ríwíyoraní, Gorixo yokwarímí wiiníá menini.’ searariŋini.” urijinigini.

“Íkíá sogwí naŋí wearijínániŋí imóniŋini.” uriníŋí nánirini.

33 Awa “Jisaso naŋíni yariŋagi nání ‘Oboyá diŋyo dáni yarini.’ ripaxí mimónini.” oyaiwípoynirí ámi xewaniŋo nání ewayí ikaxí ripí nuriri re urijinigini, “Soyíné íkíá wína sogwí naŋí weŋagi niwiniríná ‘Íkíá naŋínarini.’ ríříni. Íkíá wína sogwí sipí weŋagi niwiniríná ‘Íkíá rina sipínarini.’ ríříni.” nuriri 34 mixí re urijinigini, “Weaxíá miáoyíné, rixa sipíni imóniŋagía nání arige nero píné naŋí ripíráoi? Oweoi, ámá pí pí diŋí aumaúmí inigíayí e dáni rarigíá ejagí nání soyíné píné naŋí wí ripaxí menini. 35 Ámá naŋíyí wigí ayá tíŋípi mearigíápa diŋí naŋíni aumaúmí niniro nání xwiyíá niriríná naŋíni rarigíárini. Ámá sipíyí sipí nánini diŋí nimoro aumaúmí niniro nání xwiyíá niriríná sipíni rarigíárini. 36 Nioni re searariŋini, ‘Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí neri xwírixí nimeríná sipí ikaxí amípí úrapí rarigíá nání yariŋí imímí wiáríná e dáni uripírárini. 37 Gorixo sewaniŋoyíné rarigíayo dáni xwírixí niseameri re seariníárini, ‘Xwiyáfá tíŋoxirini. Xwiyáfá mayoxirini.’ seariníárini.” urijinigini.

Ekiyíní nání rixiŋí urigíá nánirini.

38 E urágí iŋwí ikaxí eániŋípi mewegíá wa tíni Parisi wa tíni re urigíawixini, “None ‘Gorixo rirowárénapiŋoxíráni?’” yaiwiani nání

anínamí dáñí ekiyinjí bi neaíwapiyii.’ neaimónarini.” uríagía aí³⁹ o re uriñinigini, “Seyíné agwí ríná ɻweagíáyíné, Gorixomi ríwímini nimamoro segí ɻwíái riniñípi tíni ɻwíniñí niga uro niga biro yarigíáyíné ekiyinjí náni reaxí niseainiri seaimónarijagi aiwi ekiyinjí wíá rókiamoagí Jonao ejípini seaíwapiyimigini.⁴⁰ O peyí xwé womí agwíyo ínimi íniñjáná síá wiyaú wiyi óriñípa ámá imónijáoni xwíáyo ínimi wejáná síá wiyaú wiyi nóríníarini.⁴¹ Ámá ejíná ají yoí Ninipayi riniñíyo ɻweagíáyí —Ayí Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonao Gorixoyá xwiyáá wáí uriméáná ayí wigí ɻwí egíápi ríwímini nimamoro nisaniro ɻweagíáyírini. Ayí ámá woní Jonaomí seáyi e imónijáoni re éí nirómáná seararijagi aiwi seyíné aríá miniarijagía náni ámá Ninipayi ɻweagíáyí síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eniáyimi niwiápñimearo xwiyáá seameáripíráriñírini.⁴² Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eniáyimi apixí ejíná Sibayí ajíyo mejweanjí —Í mixí ináyí Soromono nijíá seáyi e nimóniri rírimí yaríná aríá wiminiri náni ají aga ná jíami dáni biñírini. Í ámá woní Soromonomi seáyi e imónijáoni re éí nirómáná seararijagi aiwi seyíné aríá miniarijagía náni í síá ayimi niwiápñimeari xwiyáá seameáriníáriñírini.” uriñinigini.

Imíó xegí wíniyo wirimeají nánirini.

⁴³ Ámá ayí “Nene Jono nearáná saniñí onimiápi nerane aiwi imíó xixéroarijí rónijí imónanigini.” oyaiwípoyiniri ámi xixewisí ikaxí bi nuriri re uriñinigini, “Imíó xixéroarijíyí mixí umáinowáráná ámá womí píni niwiárimí nuríná iniigí mayími ‘Ge ge sá ojweámíni?’ niyaiwia nemeri píá nimegíniméisáná⁴⁴ re yaiwiarinírini, ‘Gí ámi ají axí píni niwiárimí biñaé náni ouminí.’ niyaiwimi nuri ají rixa síí peáriniri pírániñí imixáriniri yáriñíjagi niwiniri sini aníá imónijagi niwiniri náni⁴⁵ ámi nuri imíó wé wíumí dáñí waú ɻwí neróná xíomi seáyi e mûroro egíáyo niwirímeámi nuro axomi nixixéroro e ɻweearigíáriñírini. Xámi sipí imónago aí ináyí aga sipí ikeamónijírini.” uriñinigini.

Jisasomí xináí tíni xogwáowa tíni nánirini.

⁴⁶ Jisaso sini ámá xío tíñí e epíroyí egíáyo xwiyáá uraríná re ejinigini. Xináí tíni xogwáowa tíni nibiro “Omi ge dáni xwiyáá uraniréwini?” niyaiwiro bíaniríwámini roñáná⁴⁷ ámá wo re uriñinigini, “Ai, dixí rináí tíni rigwáowa tíni joxi xwiyáá ríraniro náni wáí e bíraiýí rojoi.” uríagi aiwi⁴⁸ o re uriñinigini, “Ayí neparini. Gí inókí tíni gwíáowa tíni wáí e níroro aiwi ámá aga gí inókíwa gwíáowa imónigíáyí ayí giyírini?” nuri⁴⁹ xegí wiepisarijíyo wé árixá niwiri ámá omi re uriñinigini, “Gí inókíwa gwíáowánijí imónigíáyí ámá tí ɻweagíáyírini.⁵⁰ Ayí ripí nánirini. Ámá giyí giyí gí ápo anínamí ɻweajo wimónarijípi yarigíáyí ayí gí gwíáowa napíwa inókíwánijí imónigíáyírini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiárojí nánirini.

13 ¹Jisaso síá ayimi aŋjyo píni niwiárimi nipeyeari ipí maŋjpá tíni éí niŋweari ²ámá oxí apixí ayá wí epíroyí wiariŋagía náni ewé bámi nípixemoániri éí niŋweari oxí apixí níni sini ipí imajjpá tíni rojáná ³ewayí xwiyáyá ayá wí nura nuríná re uríŋinigini, “Ámá wo (Nene ayé siyí niwiáróa nuríná yariŋwápa) o xegí omiŋjyo wití siyí niwiáróa uminiri náni nuri ⁴rixa xwíá yuní ikixeáriniŋe pírániŋf niwiárori aí wí óí maŋjpá tíni piéróiyí iŋj nibiri mímání ejinigini. ⁵Ámi wí sínjá íními yapiŋiŋjáná xwíá seáyi e onimíápi ejíyo piéróiyí xwíá akwiniánái enagi náni apaxí mé nerápíri niyapíri aiwi ⁶sogwí niwepíniri xaíví anáná mími rapiŋí miwáriŋj enagi náni yeáyi yiweánáriŋjínigini. ⁷Ámi wí emí pipinjí aríkíáriŋiŋe wiárojyí emí pipinjyo dání nawíni nerápimáná emí xeŋwiráriŋagi náni wití ayí ná miwéŋinigini. ⁸Ámi wí xwíá naŋjyo wiárojyí nerápíri niyapíri ná nikikireáníríná wí aga diŋj nimori fá miropaxí weri wí xwé obaxí weri wí xwé onimíápi weri ejinigini.” Jisaso ewayí xwiyáyá e nuríri ⁹re uríŋinigini, “Seyíné wití siyí náni riá api náni aríá ókiarí nímónípoyí.” uríŋinigini.

“Ayí ripi náni xixewisí ikaxí tíni searariŋini.” uríŋj nánirini.

¹⁰ Wiepisariŋowa idáná Jisaso xegípi ḥweaŋjáná nibiro yariŋj re wigíawixini, “Joxi ámáyo nuréwapiyiríná ewayí xwiyáyá tíni pí náni urariŋjínini?” uríagía ¹¹o re uríŋinigini, “Xwiyáyá ejíná dání Gorixo xwioxíyo míméamí niseairi seameŋweaníápi náni yumíí imóniŋjípi nioni soyíné nijjá imónipíri náni áwanjí niseairi aiwi ámá wíyo áwanjí murariŋjini. ¹²Ayí ripi nánirini. Ámá nioní xwiyáyá raríná aríá niro diŋj nikwíroro nero nijjá bi títjí imónarigíá giyí giyí Gorixo ámí wí miní winiŋjoi. Aríá minipa ero diŋj minikwíropa ero yarigíá giyí giyí ‘Nijjá ripi imóniŋjini.’ yaiwariŋagía aí Gorixo api aí ámí nurápiniŋjoi. ¹³Ayináni ámáyo nuréwapiyiríná ewayí xwiyáyá tíni urariŋjári. Ámá nioní diŋj minikwíropa yarigíyáyí ewayí xwiyáyá nioní rariŋjápi aríá niniro aiwi míkí náni diŋj mimopa nero nijjá wí imónarigíámani. ¹⁴Ayí e yaríná xwiyáyá Gorixo riŋj wíá rókiamoagí Aisaiaorí ríwamijí eaŋjí ripi rixa xixeni imónariní, ‘Seyíné aríkwíkwí niwiro segí aríá píroniro siŋwí supáriro nero náni aríá niwia nuro aí nijjá imónipíříámani. Siŋwí niwigia nuro aí diŋj wí mopíříámani. ¹⁵Ayí ripi nánirini. Segí diŋj tíni néra warigíyáyíne miŋj siŋjánij imoŋagía náni searariŋjini. Wigí siŋwí misupáripa ero aríá miŋpíronipa ero nero siŋwíryí, wigí siŋwí tíni siŋwí aníro aríá ero diŋj pírániŋj neyíroro moro wigí íwí yarigíyáyí ríwíminí mamoro éánáyí Goríxoni pírániŋj wimíxipaxírini.’ Xwiyáyá api xixeni imóniní náni ámáyí e yariŋjoi. ¹⁶E neri aí gí seaiepisariŋjáoyíne segí siŋwí tíni siŋwí naniro aríá tíni aríá niro nero náni yayí oseaininí. ¹⁷Aga nepa searariŋjini, ‘Wíá

rókiamoagíá obaxíyí tíni ámá wé rónigfá obaxíyí tíni eni soyíné sijwí naniro aríá niro yarigfá ripí náni “None sijwí winíwanigini.” niyaiwiro aga niwimóniri aí wí aríá niro sijwí naniro yagíamani.’ seararijnini.” urijinigini.

Wití siyí wiárojí míkí náni áwaní uriní nánirini.

¹⁸E nuriri re urijinigini, “Ewayí xwiyíá ámá wo nuri wití siyí wiárojípi míkí náni áwaní osearimini. ¹⁹ Wití siyí wiárojíyí xwiyíá Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí seamejweaníápi nánirini. Ámá xwiyíá apí aríá nero njíá mepa éíyí ayí wití siyí óí mañípá tíni piéronjípníjí imónijoi. Ayí aríá wiaríná obo, arfkí yarijo nibiri ayí Gorixomí dijí wikwíropírixiniri xwiyíá apí wigí xwioxíyo minijíyí emí riroámí yarijírini. ²⁰ Ámá xwiyíá apí aríá niwiríná axíná yayí nero ‘Najírini.’ yaiwíráyí, ayí wití siyí síjá íními yapinijnáná xwfá seáyí e akwíníánái ejíyo piéronjípníjí imónijoi. ²¹ Wití siyí síjá íními yapinijnagi náni rapijí ná íními miwáripa ejíyíni jí ámá ayí eni wigí dijí rapijíni jí xwíayo mími fá mumixnjagi náni ámá wí ayí xwiyíá apí xídarinjagía náni xeanijí wikáráná apaxí mé pñí wiárarigíárini. ²² Ámá xwiyíá apí aríá niwiro aiwi wigí yarigíápa sini nixídíronáyí amipí xwíayo dání ayá tñjípí náni dijí obibaxí moro ‘Amipí wí nioní minímúropa onini.’ yaiwiro ‘Amipí ayá tñjípí arige nimeámíráfani?’ yaiwiro néra warigíáyí ayí wití siyí emí pipijí kikidipeárigé piéronjípníjí imónijoi. Wití emí xeñwiráriñagi náni ná miwepa ejíyíni jí ámá ayí eni ‘Amipí ayá tñjípí arire nerí meámíráfani?’ yaiwiarigíápi xwiyíá Gorixoyápimi yokwarimí éáná omi anijí miní xídarigíámani. ²³ Ámá xwiyíá apí aríá niwiro njíá éíyí ayí wití siyí xwíá nañýo piéronjípníjí imónijoi. Wití apí ná kikireáni jíyíni jí ámá ayí eni ná niweríná wí dijí nímorí fá miropaxí werí wí xwé obaxí werí wí obaxí onimiápi werí yarigíárini.

Ewayí ikaxí ripikfíyí wití omijíyo yapijí nánirini.

²⁴O “Agwí Gorixo ámá sifíyí wigí dijí tíni xe néra úírixiniri sijwí niwiníri aiwi ríwéná ríáyo ikeáariníráfani.” oyaiwípoiniri ewayí xwiyíá ámí xegí bi nuriri re urijinigini, “Gorixo xegí ámáyo xwioxíyo mimeámí nerí meñweámíñiri náni yaríná imónijípi, ayí ámá wo xegí omijíyo xwíá yuní nikixémáná wití siyí wiárojípi tíni ríramijíyí epaxírini. ²⁵ Wití siyí niwiároárimáná xegí anjýo náni nuri sá wejáná o tíni símí tíni inarigíio nibiri re ejinigini. Ripikí siyí wití siyí wiáróniye seáyí e niwiároárimí ujínigini. ²⁶⁻²⁷Niwiároárimí numáná ejáná rixa wití nerápirí niyapiri rixa ná kikireáni mìníñiri yaríná omijí xiawomi omijí wiiarigíáwa sijwí winíáyí winigíawixini. Ripikí aí tíni nawíni ejagí niwiními nuro bosomí re urigíawixini, ‘None “Joxí dixí omijíyo siyí nañíni wiáropírini.” neaimónarini. Aríre nerí ripikí eni nerápirí yapijíráfani?’ uríagía ²⁸o re

uriñinigini, ‘Gí símí tíni inarigwíó ejírfani? Oyi, oríni!’ uríagi xegí omijí wiiarigíáwa yariñí re wigíawixini, ‘None nurane ripikíyí yiyoámí yaniréwiní?’ uríagía aí²⁹ o re uriñinigini, ‘Oweoi, soyíné ripikíyí yiyoámí neríná wití aí tíni yiyoámí epírixiniri³⁰ aiwá mipíríiná nání níni xe oeniri siñwí winípoyi. Wití rixa yói ejáná wití miwákwímí yarigíawami re urimáriini, “Xámi ripikíyí miwákwímí nero áwini e gwí nikiríwímáná ríá ikeááriírixini. E nemáná wití miwákwímí nero aiwá aijí nitiarigíiwámi nitífríxini.” uriñinigini.’ Jisaso ewayí xwiýá e uriñinigini.

Ewayí ikaxí masíté siyí nánirini.

³¹ O ámá re oyaiwípoyiniri “Agwi ámá obaxí Jisasomi mixídariñagía aiwí ríwíyo Gorixo xegí ámáyo xwioxíyo mimeámí nerí umejweanáyá Jisasoyá ámá obaxí imónipíráriini.” oyaiwípoyiniri ewayí xwiýá ámi bi nuriri re uriñinigini, “Gorixo seyíné xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi, ayí masíté aiwá siyíniýí imónini. Masíté aiwá xegí siyí aga onimiá imónini. Masíté siyí nimearo omijíyo moárarigíáyí³² aiwá siyí niyoní masíté siyí aga onimiá ejagi aiwí rixa niyapiri xwé níróríná íkíániyí rojáná ijí nibiri niñweari yéwí tipaxí imónariñírini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí yisí nánirini.

³³ O ewayí xwiýá ámi bi nuriri re uriñinigini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi, ayí yisíniyí —Yisí bisíkeríá sini siñí ejáná bi onimiáápi ínimi táná nimini íkwiajwí eapinariñírini. Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi, ayí yisíniyí imónini. Apíxí bisíkeríá sini siñí diramíxí xwé sixí íníjáná yisí bi nimearo ínimi táná nimini íkwiajwí eapinariñírini.” uriñinigini.

Ewayí xwiýá tñiní uréwapiyiyí nánirini.

³⁴ Jisaso oxí apíxí e epíroyí egíáyo xwiýá apí nipiní nuréwapiyiríná ewayí xwiýáni nuriri uréwapiyayinigini. ³⁵ Xwiýá Gorixoyá wíá rókiamoagí wo niwuriyiri ríwamijí eaní ripi, “Nioni xwiýá niriríná ewayí xwiýáyo dání riri xwiýá Gorixo xwiýá imixíjíná dání ínimi ríniýípi áwaní riri emíárini.” niriri eanípi xixeni imónini nání Jisaso nuréwapiyiríná ewayí xwiýá tñiní nuriri uréwapiyagírini.

Ewayí ikaxí ripikí nání uríñípi mísíkípi áwaní uríñí nánirini.

³⁶ O oxí apíxí e epíroyí egíáyo píni niwiárimi nuri aijyo nipáwiri ñweajáná xegí wiepisariñowa nibiro re urigíawixini, “Joxí nearéwapiyiríná ewayí ikaxí ripikí nání nearípi áwaní nineariri pírániyí nearéwapiyii.” uríagía³⁷ o re uriñinigini, “Ámá wití siyí nañí wiárojoyí ámá imóniñáoni

nánirini. ³⁸ Omiŋiyí ayí xwíá rírí nánirini. Wití siyí naŋiyí, ayí ámá Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí umeŋweaníyí nánirini. Ripikíyí ayí ámá Gorixomi muxídarigíyí, ámá oboyáyí nánirini. ³⁹ Símí tíni inarigíí, ripikí siyí wiárojo, ayí Oborini. Aiwá yóí ejagi mipíríínayí ayí síá yoparíyí nánirini. Wití miwákwímí nero mipíráyí, ayí aŋníajírini. ⁴⁰ Ayináni ripikíyí miwákwímí nero gwí nikiríwimáná ríá ikeáarigíápa imóniŋiyí síá yoparíyimi axípi e imónáná ⁴¹ ámá imóniŋáoni ámá ríkíkírío ero wa eni nene yariŋwápi oépoyniri wíwapiyiro yarigíyí gí ápo meŋweaníe ḥweapírixiniri gí aŋníajowa awí eámeámí epíri urowárimíárini. ⁴² Urowáráná awa awí eámeámí nemána ríá ápiáwí xwé aŋíŋi wearíŋírimí ikeárárná ayí e dání ‘Yeyí!’ niríro magí írónipírárini. ⁴³ E nerí aí oxí apíxí wé rónigíá Gorixoyáyí xío xwioxíyo mimeámí nerí umeŋweaníe dání sogwí naniríná yariŋípa xixéá siŋjáni inipírárini. Seyíné aríá tígíyíne ejánayí, aríá ókiarí nimónípoyí.” uriŋinigini.

Ewayí ikaxí ayá tíŋí imóniŋí wí píní weŋípi nánirini.

⁴⁴ O ámá re oyaiwípoyiniri, “Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seameŋweaníápi ayá tíŋípíniŋí imóniŋagi náni Jisaso pí pí nearíagi aí xixeni éwanigini.” oyaiwípoyiniri ewayí xwíyá re uriŋinigini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seameŋweaníápi, ayí xwíá bimí wí e ayá rímixariŋípi wí píní tíŋípíniŋí imónini. Ámá wo nemeríná weníŋí nerí niwíniŋeari yayí nikáriniri náni re ejinigini. Míří nurí ámá wíyo áwaŋí murí xegí amipí níni nigwí náni bí nerí nigwí api tíni nimeámí nurí xwíá apiní bí ejinigini.” uriŋinigini.

Ewayí ikaxí memiá nánirini.

⁴⁵ Ámí re uriŋinigini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí pírániŋí seameŋweaníápi, ayí ámá amipí mímúroníŋí wo memiá awiaxníi awiaxníi náni píá emeariŋípániŋí imónini. ⁴⁶ Bá niyoní mûróniŋagi niwíniŋearímo aŋíni nuri xegí amipí níni bí nemána nigwí api tíni memiápá bí ejinigini.” nuríri, “Gorixo xwioxíyo mimeámí nineairi neameŋweaníápi ayá tíŋípíniŋí imóniŋagi náni Jisaso pí pí nearíagi aí xixeni éwanigini.” oyaiwípoyiniri ewayí xwíyá e uriŋinigini.

Ewayí ikaxí ubení nánirini.

⁴⁷ O re uriŋinigini, “Gorixo ámá xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí umeŋweámíniri neríná eníápi, ayí ubení ipíyo níمامówáriro peyí xixegíni fá minariŋípániŋí imónini. ⁴⁸ Rixa peyí magwí miniŋagi niwíniřo nímixearo ipí imajípá tíŋí e nitiro éí niŋweámáná peyí naŋíni neyíroro íkwiaŋwíyo mimeámí niyáriro sipíyí emí mimeámí egíawixini. ⁴⁹ Síá yoparíyimi axípi e imónáná aŋníajowa niweapiro wé rónigíáyo nimúroro sipí yarigíáyo yiyoámí nero ⁵⁰ ríá ápiáwí xwé aŋíŋi wearíŋírimí ikeárárná ayí e dání ‘Yeyí!’ niríro magí írónipírárini.” uriŋinigini.

Xwiyíá nañí xámijí tíni siñí tíni nánirini.

⁵¹ Wiepisarijíyo re urijinigini, “Nioni searéwapiyarijápi nipini mikkí náni rixa nijíá rimónijoi?” uríagí “Oyi.” uríagí ⁵² o re urijinigini, “Iwjí ikaxí eániñípi mewegíá nioni ninixídiro gí wiepisarijáyí nimóniro yarigíá níni ayí ámá amipí mimúrónigíáyíniñí imónijoi. Ayí wigí ayá rimixarigíápi aijíyo wejímí siñí bi tíni xámijí bi tíni nimearo ámáyo siwá wiarijíapa gí seai episarijáoyíné xwiyíá ejíná Moseso niriri ríwamijí eajípi tíni nioni agwi seararijápi tíni axípi e epíriárini.” urijinigini.

Xio xegí Nasareti ñweáyí ríwí umogíá nánirini.

⁵³ Jisaso ewayí xwiyíá apí nura núsáná e dání píni niwiárimi nuri ⁵⁴ aijí xio xegí xwé iwiaroje níremori rotú aijíyo nípawiri xwiyíá uréwapiyaríná ayí ududí nero re rinigíawixini, “Ámá royí nijíá emimí yarijí ripí gími dání nijíá imónííráni? ⁵⁵ O aijí mirarijí Josepomi xewaxo menírani? Xináí Mariaíyi miriniñíráni? Xogwáowa Jemiso tíni Josepo tíni Saimono tíni Judaso tíni riniñowa re miñweagíá rejoin? ⁵⁶ Xinapíwa nene tíni miñweapa rejoin? E ejagi náni ámá royí arige nijíá apí imónííráni?” níriniro ⁵⁷ wíkí diñí niwóga waríngí Jisaso xewaniño náni re urijinigini, “Ámá xwiyíá Gorixoyá wíá urókiamoarijí womi aijí midáñiyí aríá umónarigíá aí xegí e dáñiyí tíni xexirímeáyí tíni o náni ‘Sa negí ámáorini.’ niyaiwiro aríá umónarigíámani.” nuriri ⁵⁸ aijí diñí miwíkwíroarijagíá náni e niñwearíná emimí xwapí miwíwapiyijínigini.

Jono wayí umeaiarijomi pikigíá nánirini.

14 ¹Íná mixí ináyí Xeroto —O Gariri piopenisí menjweaenorini. O xwiyíá Jisaso náni yaní niwéa waríngí aríá niwiri ²xegí omijí wiiarigíawamí re urijinigini, “Ayí nioni pikináo, Jono wayí numeaia uñorini. Rixa xwáripáyo dání niwiápíñimeari náni emimí ayí néra waríni.” urijinigini. ³⁻⁴Ayí ripí náni Xeroto e urijinigini. Xámi O Jono sini emearíná xegí xexirímeáo Piripoyá apíxí Xerodiasíyí riniñí nurápirí meáagi náni Jono xwiyíá re urárayiñigini, “Dixí ririxímeáyá apíxí nurápirí nimearínayí, ‘Ayí Nipikwini yarijíni.’ riyaiwinarijini?” urayarijagí náni Xeroto xegí porisíyo urowáráná awa nuro omi íá níxero gwí niyiro nimeámi nibiro gwí aijíyo ñwiráríagíá ⁵Xeroto Jono náni “Omi opikímíni.” niyaiwiri aiwi ámá oxí apíxí “Jono Gorixoyá wíá rókiamoarijí woríni.” yaiwiarigíá ejagi náni wáyí neri “Nioni eni nípíkipírixini.” niyaiwiri sa gwí aijíyo wáriñinigini. ⁶E niwárimáná ejáná síá Xerotomi xináí xíriñiyí imónáná Xeroto xegí ámá wa tíni aiwá nimixiro naríná omi xiepí Xerodiasími xemiáí nibiri áwini e nirómáná siminiñí ejinigini. Í siminiñí yaríná Xeroto siminiñí í yarijípi náni

yayí niwiniri 7xwíá e dáni re urijinigini, “Nioni jíxi símimanjyo dáni rirarijini, ‘Pí pí nání nioní rixijí niránayí nisiapímfiní.’ rirarijini.” uráná 8í xináí tíjí e nání nuri ámi nibiri xináí urepisíipi axípi re urijinigini, “Porisí wa Jono wayí numeaia warijoyá sijwí miójí niwákwiro miijo sijwí winími nání pirerixyó nitiro nimeámi nibiro oniapípoyi.” uráná 9Xeroto dijí sipí wíagi aiwi awa tíni aiwá nawíni narigé dáni uríagi nání porisí wami í uríipi axípi sekaxí nuriri 10 urowáráná wo gwí ajyó nání nuri e dáni Jonomi sijwí miójí niwákwiri 11 miijo pirerixyó nitiri nimeámi nibiri miáimi míni wíáná í nurápíri nimeámi nuri xináími míni wijinigini. 12 E éaná Jono xegí wiepisarijowa nibiro piyomí nimearo nimeámi nuro xwíá niweyárimowa nuro Jisasomi áwanjí urigáwixini.

Oxí 5,000 apimí aiwá míni wiójí nánirini.

13 Jisaso xwiyá Jono nání aríá niwiri e píni niwiárimi ewéyo nipixemoániri ámá dijí meanje nání xegípi warijagi aiwi oxí apixí obaxí ají bi bimí dánjyí “Jisaso ewéyo pujoí.” riníagi aríá niwiro yáni ójyo númi ugíawixini. 14 Jisaso rixa ipí imajípá tíjí e niwiékínmeari wiñijinigini. Oxí apixí obaxí xío tífí e nání bimiarinagía niwiniri wá niwianiri wigí simixyí pírániñí imimiximí yaríná 15 síápi tíni xegí wiepisarijowa nibiro re urigáwixini, “Re ámá dijí meanini. Síá wórinigini. Joxi ámá nñi wigí aiwá bí nero nípfíri nání ají onimiápia ami ami ñweamejyo nání urowárapei.” uríagía aí 16 Jisaso re urijinigini, “Ayí nupaxí mimónarini. Soyíné aiwá wí míni wípoyi.” uríagí 17 awa re urigáwixini, “Negí aiwá xwapí menini. Sa bisíkeríá wé ná wúni tíni peyí yeáyí waúni tñirini.” uríagía 18 o re urijinigini, “Nioni tñámini nimeámi bípoyi.” nuriri 19 rixa nimeámi bána re urijinigini, “Oxí apixí nñi aráyo éí onweápoyi.” sekaxí e nurimáná bisíkeríá wé wú tíni peyí waú tíni nimeari ajínamí sijwí nanánimáná Gorixomi aiwá api nání yayí niwiri bisíkeríá kwikwirimí neri xegí wiepisarijowami míni wíáná awa oxí apixí éí ñweáíayo yañí niwia waríná 20 ámá nñi aiwá api niniro agwí ími uyijinigini. Agwí ími uyágí wiepisarijowa sijwí e niwíniro aiwá rixa apáni niniro e tñáapia nimeamero soxí fá wé wúkaú síkwí waúmi nimeaayiro aumaúmí nero magwí nimiro tigíawixini. 21 Niaíwí tíni apixí tíni niniri aiwi oxowani ámá 5,000 aiwá api nigíawixini.

Jisaso ipíyo xwirijywí nosaxa uñjí nánirini.

22 Jisaso xegí wiepisarijowa aiwá ámá ayí niniro tñáapia soxí íayo magwí nimiro tñá re urowárijinigini, “Nioni oxí apixí týo urowáraparíná soyíné ewéyo nipixemoániro ipíwámi jíariwáminí nání xámí nimeápoyi.” nuriri 23 awa rixa nipixemoániro úáná ámá oxí apixí e epíroyí egíáyo eni nurowárapimáná Gorixomi xwiyá uriminiri nání xegípi díwí miójyo nání niyiri rixa síá nora warijí tíni xegípi

ŋweanjáná²⁴ ewépá sini ipí áwini e waríná iniigí ewépámí imeamfkví merí imijí ení ewé símími dání biri neri yaríná²⁵ rixa wíá náni isíá yinjáná Jisaso ipíyo nosaxa nibiri wiepisarijowamí rixa wímeáminiri yaríná²⁶ awa weniŋí éfáyí winigáfawixini. Jisaso ipíyo xwirijwí nosaxa baríŋagí niwíniro wáyí nikáríniro “Piŋíŋ siwí wo ría barini?” níriro “Yeyi!” rekárinaríná²⁷ Jisaso re urijinigini, “Soyíné wáyí mikárinípani. Ayí nionirini. Díŋí sítí níniro ŋweápoji.” uríagi²⁸ Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, ayí nepa joxi ejánayí, ‘Joxi ení ipíyo nosaxa nibiri nímeai.’ nírei.” uríagi²⁹ Jisaso “Bei.” uríagi Pitao ewépámí dání nayoari Jisaso tíŋí e náni nosaxa nuri aí³⁰ imijí yariŋagí niwíniri wáyí éfyí re ejinigini. Ipíyo rixa nurípíniríná ríaiwá re urijinigini, “Nioni iniigí namimigini! Ámináoxini, áríwí nímeai!” uráná³¹ o ajní ſeapá niyaurí wéyo nimaxiríri nimíyeoari re urijinigini, “Díŋí onimiápi nikwíroarigíoyínérini. Pitaoxiní, joxi ‘Jisasoyá díŋí tñi ipíyo xwirijwí nosaxa umíni.’ niyaiwiri aí ámi pí náni ‘Oyá díŋí tñi e epaxonímani.’ yaiwiariŋjíni?” nuríri³² awáu rixa ewéyo pixemoánáná re ejinigini. Imijí yariŋípi píni wiáráná ewéyo ŋweagíáyí miŋí ewéyo nikwíroro omí yayí numeríná re urigáfawixini, “Neparini. Joxi niaíwí Gorixoyáoxirini.” urigáfawixini.

Símixíyí Jisasomi amáí niróniro naŋí egíá nánirini.

³⁴ Awa ipíyo oríwámí dání nirémoro ají xegí yoí Genesaretiyi rinijípi tíŋí e iwiékínameááná³⁵ ámá e dánjíyí Jisasomi mí niwómixiro ají nipimini áwají nirinárimáná wigí ámá símixí yarigíá níni o tíŋí e náni níméra nibiro wáráná³⁶ símixíyí rixijí re urayigáfawixini, “Joxiyá iyá sírwíyo amáí onirónípoyiniri siŋwí neanei.” níriro níni amáí e nirónayiro náni naŋí egíawixini.

Áminayí ejíná érowiápíngíápi nánirini.

15 ¹Íná Parisi wa tñi jwí ikaxí eániŋípi mewegíá wa tñi Jerusaremi dání nibiro Jisasomi niwímearo re urigáfawixini,
² “Negí aríowa érowiápíngíápi dixí wiepisarijowa pí náni pírí wiaíkímí yariŋoi? Aiwá naniríná pí náni aríowa rigíápi wé wayí mirónipa nero narigíárini?” Jisasoyá wiepisarijowa wé wayí niróniro aiwí xiáwowa egíápa axípi miyariŋagíá náni e uráná³ Jisaso re urijinigini, “Soyíné ení segí seárfawéwa érowiápíngíápmi xídaniro náni pí náni jwí ikaxí Gorixoyá rinijípmi pírí wiaíkímí yarigíárini? ⁴Gorixo rijípi ríwamijí re niriniri eánini, ‘Dixí rinomi wéyo merí rinámi wéyo merí erfíni.’ niriniri eánini. Ríwamijí ripi ení niriniri eánini, ‘Ámá giyí giyí xano nánirani, xinái nánirani, píné sípí umeararínayí ayo emí opíkímópoyiniri siŋwí winírfíni.’ E niriniri eánijagi aiwí⁵ ámá giyí xanomíraní, xináímíraní, ‘Amípí nioni nisiapíri arírá sipaxípi náni Gorixomí urepeáriŋá ejagí

náni bi mini siapipaxímani.’ urarijagía ‘soyíné sijwí e niwiniróná re rarigíárini, ‘Ayí xaneyo wéyo mímepa yarijagi aiwi apáni yarijoi.’ rarigíárini. Soyíné e neríná Gorixoyá riniójí xórórí nero segí seáriawéwa érowiápíngíápini seáyi e mífeyoarigíárini. ⁷Naní riro sipí riro yarigíoyíné, xwiyíá Gorixo riijí wíá rókiamoagí Aisaiao niwuriyiri ríwamiñí eanjípi soyíné náni xixeni re rinini, ⁸‘Ámá tiyí ‘Gorixomí wéyo pírániñí mearijwini.’’ niriro aiwi nioni dijí sixí miniyipa yarigíárini. ⁹E neróná ámáyo amipí ámá wigí dijí tíni érowiápíngíápí náni nuréwapiyiróná yapí re nuriro ‘Xwiyíá tiyí Gorixoyárini.’ nuriro náni ‘Gorixomí seáyi e umearijwini.’’ niriróná Gorixoniyá yoíni surímá rarigíárini.’ Aisaiao xwiyíá Gorixoyápi niwuriyiri soyíné náni xixeni ríwamiñí e eanjírini.’’ urijinigini.

“Rípi piaxí weaarijírini.” urijí nánirini.

¹⁰“Ámá oxí apixí re epíroyí egíáyí obípoyi.” niriri ayí rixa ajwí e awí eánáráná re urijinigini, “Aríá niniro njíá imónípoyi.” nuriri ¹¹ewayí xwiyíá bi nuriríná re urijinigini, “Amipí ámá niniro gwí nárearigíápi piaxíniñí weaarijímani. Amipí xwioxíyo dání dijí móíápi, ayí piaxíniñí weaarijírini.” urijinigini. ¹²Xegí wiepisarijowa nibiro re urigáwixini, “Joxí Parisiowamí e nuriríná ‘Símiríri miwarijini.’ riyaiwiarijini?” uríagía aí ¹³o Parisiowa náni ewayí xwiyíá re urijinigini, “Ríwéná Gorixo aiwá xío iwíá murijí niyoní emi yiyoámí eníárini.” nuriri ¹⁴ámi Parisiowa náni re urijinigini, “Soyíné awa náni ayá síwí misearopani. Awa sijwí supárigíáwa sijwí supárigíáyo nipemeámi warigíáwa yapí imóníjoi. Ámá sijwí supáriñí wo sijwí supáriñí womi nipemeámi nuríná niwaúni xwárijwíyo piéropisíii. Ayináni ayá síwí misearopani.” uríagi ¹⁵Pitao re urijinigini, “Joxí ewayí xwiyíá ámá aiwá niniro gwínárearigíápi náni ríápi áwañí nearei.” uríagi ¹⁶o re urijinigini, “Gí seaiepisarijáooyíné eni sini majíá riseainariní? ¹⁷Amipí ámá níápi aríowa egíápa wé wayí níróniro ninirínáraní, awa egíápa mé ninirínáraní, agwíyo níniñisáná íkí nemoro náni piaxíniñí weaarijímani. ¹⁸E neri aiwá xwioxíyo dání íwí amipí náni dijí móíápi piaxíniñí weaarijírini. ¹⁹Xwioxíyo dání dijí nimoro yarigíápi ‘Sípí oimíximíni.’ yaiwiarigíá ripirini. Ámá pikiri ero ámá wí tíni íwí iniro ero siwí piaxí eánipaxí imóníjíyí niga uro íwí meari ero yapí riri ero ámá wí náni ikayíwí riri ero ²⁰yarigíápi nímoríná wiwanijíyo piaxíniñí weaarijírini. E neri aí ámá wé wayí mirónipa neri aiwá niniríná wiwanijíyo wí piaxí weaarijímani.” urijinigini.

Émáyí apixí wí dijí xixeni wíkwírojí nánirini.

²¹O e dání píni niwiárimi nuri piopenisí émáyí aijí Taia tíni Saidoni tíni tíjí e emearíná re ejjinigini. ²²Émáyí apixí Kenaní dání aijí apiaú

típj e dání nibiri jíamíne dání nuxídíríná ríaiwá re nura ujinigini, “Ámináoxini, mixí ináyí Depitomi xiáwoxini, joxi wá niwianeí. Gí miáimi imió dijí nixixérori xixeaniyí wikárarini.” nura warinjagi aiwi²³ Jisaso xío eni bi murarijagi náni xegí wiepisarijowa nibiro aríkí re urayigáawixini, “Apíxí rí aríkí ríaiwá tíni neaxídarijagi náni joxi xegí miáimi imió dijí xixéroarijípi mixí numáinowári ‘Emini.’ urowárei.” urayágia aí²⁴ o re uriñinigini, “Nioni émáyo arirá wiminiri biñáonimani. Gí Isireriyí —Ayí sipisipí xiáwo pírániyí mimearíná ami ami uniamoarijíniyí imónigíáyírini. Ayí náni biñáonirini.” uríagi aiwi²⁵ aijwi e nibiri xómiyí níyikwiri miyí xwíáyo nikwírori re uriñinigini, “Ámináoxini, arirá nií.” uríagi²⁶ o re uriñinigini, “Nioni aiwá niaíwí narigíápi nurápíri síwíyo miní wiarnýá, jíxi ‘O nañí yarini.’ riysiwiarijini?” uríagi aí²⁷ re uriñinigini, “Ámináoxini, wauyene síwíniyí imóniñagwi náni nepa nirarijini. E nerí aí síwíyí xiáwo aiwá ikwiañwíyo éí niijweámáná aiwá niniri yuní mamówári éiyí míméaní yarijírini.” uríagi²⁸ o re uriñinigini, “Ineyi, jíxi aga dijí xixeni ninikwírori rarijagi náni jíxi simóníyí xixeni nimóniníjoí.” uráná re ejinigini. Xemiáí nañí ejinigini.

Simixí obaxíyo nañí imimiximí ejí nánirini.

²⁹ Jisaso e dání píni niwiárimi nuri ipí Gaririwámi nipweri díwí miyíyo náni niyiri éí ñweajáná³⁰ ámá oxí apíxí ayá wí o tíjí e náni niyoamiro wí sikkí ikí egíáyo niméra yoaro sijwí supárigíáyo niméra yoaro xwiyíá marí mañí píronigíáyo niméra yoaro simixí xixegíni obaxí tígíáyo niméra yoaro nero xegí sikkí típj e tayaríná o nañí imimiximí wiijnigini.³¹ Nañí imimiximí wiarijagi oxí apíxí e epíroyí egíáyí mañí píronigíáyí ámi xwiyíá riro ejí kiriñí egíáyí ámi ú úroro sikkí ikí egíáyí ámi aijí uro sijwí supárigíáyí ámi sijwí aniro yarijágia niwiniro ayá níriwamóniro ñjwá Isireriyáomí yayí seáyí e umegíawixini.

Oxí 4,000 apími aiwá miní wiñí nánirini.

³² Jisaso xegí wiepisarijowami “Eini.” nuriri re uriñinigini, “Ámá oxí apíxí tiyí nioní tíni síá wiyaú rixa ñweajwárini. Wigí aiwá nipíryí menjagi náni nioní dijí sipí niarini. Nioni ayí agwí wiarná nurowárirínyí, óí e sijwí xaxá upeyiniginíri náni rarijini.” uríagi³³ wiepisarijowa re urigáawixini, “Amá dijí meaní riminiyoi. Gimí nurane aiwá ámá none tíni epíroyí egíá tiyí niniro agwí ími uyini náni urápaniréwini?” uríagi³⁴ o re uriñinigini, “Soyíné bisíkeríá arari maxiriñoi?” uríagi awa “Bisíkeríá wé wíumi dájí waú tíni peyí orá yeáyí bia tñirini.” uríagi³⁵ o oxí apíxí e epíroyí egíáyo “Xwíáyo éí niijweaxa úpoyí.” nurimáná³⁶ bisíkeríá wé wíumi dájí waú api tíni peyí apia tíni nurápíri Gorixomí yayí niwiri kwikwírimí nerí wiepisarijowami

wiayiáná awa nurápiro ámáyo yaní niwia úáná ³⁷ayí niniro agwí ími uyági wiepisarijowa aiwá ayí niniro tíápia nímeamero soxí íá wé wíúmi dánjí waúmi magwí nimiro tigíawixini. ³⁸Apixí tíni niaíwí tíni maríái, oxowa aiwá api níawa 4,000 imónigírári. ³⁹Jisaso “Segí aejí úpoyi.” nurowárimáná wiepisarijowa tíni ewéyo nipixemoániro nuro Magadani iwiékínameagíawixini.

“Ekiyiní aejínamí dánjí neaíwapiyii.” urigíá nánirini.

16

¹Parisi wa tíni Sajusi wa tíni Jisasomi niwímearo “O simixíyo naejí imímíximí nerí aí ekiyiní wí nepaxomaní.” niyaiwiro iwamíó owíwapiyaneyíniro re urigíawixini, “Joxi aejínamí dánjí ekiyiní bí neaíwapiyii.” urágía aiwi ²o re urijinigini, “Seyíné síápi tíni yewanjí eáagi niwiniríná re rarigíáyínérini, ‘Yewanjí eáiyí réwí enířenijoí?’ rarigíáyínérini. ³Wíápi tíni eni birami dání kipinjí yarijagi niwiniríná ‘Iniá yapinířenijoí?’ rarigíáyínérini. Agwíyo yewanjí eari kipinjí yiri yarijagi niwiniróná xixeni ‘E nimóninijoí.’ níriro aiwi amípí nioni símimajíóníjí imixarijápi sijwí ninaniróná ‘Gorixo e oyaiwípoyiníri ría neaíwapiyaríni?’ miyaiwiarigíáyínérini. ⁴Agwí ríná ñweagíáyíné, Gorixomí ríwímini nínamoro segí ñwíáí ríniňípi tíni íwíniňí niga uro niga biro yarigíáyíné, ekiyiní náni reaxí níseainíri seaimónarijagi aiwi ekiyiní wíá rókiamoagí Jonaø ejípini seaíwapiyimigini.” nurárimí píni niwiárimí uñinigini.

Yísí Parisiowayá tíni Sajusiowayá tíni nánirini.

⁵Wiepisarijowa bisíkeríá bí nípíri náni aríá níkeamoro Jisaso tíni ipíyo jíariwáminí náni nuróná ⁶o xixewisí ikaxí re urijinigini, “Soyíné Parisiowa tíni Sajusiowa tíni awayá bisíkeríá nímiga uni náni imixarijí yisoí ríniňípi náni wáyí oseaininí.” uráná ⁷wiwanijowa re ríniňípi tíni íwíniňí niga uro ríniňípi náni neararí. ⁸Jisaso awa e rinarijagía diňí adadí niwiri re urijinigini, “Diňí onímiápi nikwíroarigíoyíné, pí náni segípi re rinarijoi, ‘None bisíkeríá nímeámi mibíwá ejagi náni o mixí ninearíri neararí.’ ríniňípi náni neararí.” ⁹Soyíné sini níjíá mimónipa rejoi? Nioni bisíkeríá wé wúni kwikwirimí éáná ámá 5,000 rixa apáni náná soyíné ámí soxí íá arariyo miárigíápi náni diňí míséainariniraní? ¹⁰Ámi bisíkeríá wé wíúmi dánjí waú ámá 4,000 náni kwikwirimí éáná soyíné soxí íá arariyo miárigíápi náni eni diňí míséainariniraní? ¹¹Biaú nioni e éáná soyíné soxí íá obaxíyo miárigíápi ejagi náni nioní Parisiowa tíni Sajusiowa tíni yísí awayá náni xixewisí ikaxí searáná arige nero ‘O aga bisíkeríá náni mineararí.’ miyaiwí yarijoi? Nioni re seararijini, ‘Parisiowa tíni Sajusiowa tíni awayá yísí náni wáyí oseaininí.’ seararijini.” uráná ¹²xegí wiepisarijowa rixa re yaiwigíawixini, “Nepa yísí bisíkeríáyo táná nímiga warinjípi náni minearariní. Parisiowa tíni

Sajusiorwa tñi uréwapiyarigíápi nání mixídipa oépoyiniri neararini.” yaiwigíawixini.

Pitao “Joxi Kiraisoxirini.” uriñi nánirini.

¹³ Jisaso piropenisí anjí Sisaria Piripai tñíminí nuri nemeríná xegí wiepisariñowami iwamíó yariñí re wiñinigini, “Oxí apixí níni ámá imónijáoni nání goxini rariñoi?” yariñí e wíagi ¹⁴ awa re urigíawixini, “Oxí apixí ‘Ámá ejínañí wo niwiápínameari ría yarini?’ niyaiwiro nání wí re rariñoi, ‘Jono wayí nineameaia uñoríani?’ rariñoi. Ámi wí ‘Gorixoyá wíá rókiamoagí mipé ajiñamí nání peyijo, Erajaoríani?’ rariñoi. Ámi wí ‘Wíá rókiamoagí Jeremaiaoríani?’ rariñoi. Ámi wí ‘Ayí wíá rókiamoagíáyí ámi woríani?’ rariñoi.” uríagí ¹⁵ Jisaso re uriñinigini, “Soyíné eni nioni nání goxini yaiwiariñoi?” uríagí ¹⁶ Saimoni Pitao re uriñinigini, “Joxi Kiraisoxí, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáoxirini. Ñiwíá anijí siñí imónijomi xewaxoxirini.” uríagí ¹⁷ Jisaso re uriñinigini, “Jonaomí xewaxoxi Saimonoxini, joxi nirariñípi ámá wo wíá mirírokiamojoi. Gí ápo, ajiñamí ñweajo wíá rirókiamogí nání joxi yayí osinini. ¹⁸ Ripi eni rirariñini, ‘Joxi siñáñijí nimóniri ejí eániñoxirini. Síñá piárá eapináriñí romi seáyi e ámá nioniyá siyikí imónigíáyí gí ajiñí wiwániñí mixárimíáriñi. Obo tñi imónigíáyí ejí neániro ámá píkipaxí imónigíáyí aiwí nioni tñi imónigíáyo wí xopirári wipríámani.’ rirariñini. ¹⁹ Gorixo tñí e páwipírá nání rokí kíniñí imónijí joxi siapimíáriñi. Joxi xwíáyo re dání ‘Ayí sipírini.’ ránayí, Gorixo ajiñamí dání eni joxi siñí mirípa ejáná o xámí ‘Ayí sipírini.’ riníáriñi. Joxi re dání ‘Ayí ananirini.’ ránayí, Gorixo xámí émi dání eni ‘Ayí ananirini.’ riníáriñi.” nuriri ²⁰ xegí wiepisariñowami aríá jiyikí nori ñwí ikaxí re uriñinigini, “Ámáyo nioni nání ‘O yeáyí neayimixemeánia nání negí aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáorini.’ áwanjí e murípani.” uriñinigini.

Jisaso áwanjí “Ninipikipíráriñi.” uriñi nánirini.

²¹ Íná dání o xegí wiepisariñowami siñáni áwanjí re nura uñinigini, “Gorixoyá diñjyo dání nioni Jerusaremi nání úáná negí Judayí ámináowa tñi apaxípániñí imónigíá xwéowa tñi ñwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tñi xeanijí wiwí nikáráná wa ninipikfagía aiwi ámí síá wiyaú wiyi óráná Gorixoyá diñjyo dání wiápínameámíáriñi.” uraríná ²² Pitao Jisasomí xewi jíamini nimíauamáná mixí re uriñinigini, “Ámináoxini, oweoi! ‘Gorixoyá diñjyo dání joxi nearíipi wí osípoyiniri siñwí miranipa éwinigini.’ nimónarini. Wí nismóniníá menini.” uríagi aí ²³ Jisaso Pitaomi ríwí numori re uriñinigini, “Setenoxi, ríwí ririwámini nípui. Joxi nioni nikiripeaánipaxí nikáríminiri nání nirariñini. Joxi Gorixo diñj wimónariñjyo nání mamó ‘Jisaso rixa mixí ináyí nimóniri Jerusaremi dání neameñweanjáná nioni seáyimí imóniminiyíráni?’ nimori nirariñini.”

nuriri²⁴ wiepisarijí nowamini re uriñinigini, “Ámá ‘Jisasomi ouxídímini.’ yaiwiarijí goxi goxi re éirixini. ‘Amipí nioni nigípi nání oemini.’ yaiwíiyí dijí peá nimori re yaiwíirixini, ‘Nioni Jisasomi xídarínjagi nání ámá wí nibiro xeanijí niro nipíkiro niniro aí ayí ananirini.’ niyaiwiri nixídíirixini.²⁵ Ámá Jisasomi dijí niwikwírori xídaríná nipikipírixiniri éí menarijí goxi goxi dijí niyimijípi anijí ñwearía nání mearíámani. E nerí aiwi éí mimenipa nerí ‘Nioni Jisasomi dijí niwikwírori xídarínjagi nání ninipikirónayí ayí ananirini.’ yaiwinarijí goxi goxi dijí niyimijípi anijí ñwearía nání mearíárini.²⁶ Ámá wo nioni minixídí iyá fá nigwí amipí emeáminirí nánini néra nuri nimeásáná xewanijo anijíni ikeamónáná oyá amipí anijí nixiriri ñweanírári? Oweoi! Amipí níni xwíá týo dájí nimeari aiwi xewanijo anijíni ikeamónáná amipí apí tíni anijí ñweanía nání roayírónipaxí wí menini.²⁷ Ayí ripi nánirini. Ámá imónijáoni nikníimi niweapírná xixéá gí ápo ajnámi inarijípi ajnajowa tíni axípi niga niweapimáná nioni ámáyo neyírori sipí yarigíáyo xegí eni sipí wiri nañí yarigíáyo nañí wiri emíárini.²⁸ Nepa seararijini. Woyiné re rogíá royíné sini mipepa egíámi ejáná nioni woyiné ámá imónijáoni yeáyí niseayimixemeari xwioxíyo mímeámí emía nání nikníimi rojáná woyiné sijwí nanipírári.²⁹ urijinigini.

Jisaso nikníiri xegí bi imónijí nánirini.

17 ¹Jisaso e nuriri rixa síá wé wíúmi dájí wo óráná Pitaomí tíni Jemisomi tíni xogwáo Jonomí tíni awamini niwirímeámi díwí miñí sepiá bimi nání wigípi niyiro² niñwearo Jisaso wiepisarijí waú wo awa sijwí anigé dání re ejinigini. O xegí bi imóniri símimañí oyá sogwíniñí aniri rapirapí oyá wíá nökiríná xwiníá eaáriri ejinigini.³ E éáná wíá rókiamoagíá waú Moseso tíni Iraijsao tíni —Awaú ejiná pegííwaúrini. Awaú o tíjí e ajwi e nírónapiri o tíni xwiyáá rinaríná⁴ Pitao Jisasomi re uriñinigini, “Ámináoxíni, none re niñwearíná nañírini. Nioni ají wíkaú wiwá re opákímini. Joxi nání wiwáyi. Moseso nání wiwáyi. Iraijsao nání wiwáyi.”⁵ sini e uraríná re ejinigini. Agwí wíá wúráriñinigini. Agwí wíá wúráránaná re ejinigini. Agwípími dání xwiyáá re rinijinigini, “Ayí oyí gí niaíwí dijí sixí uyiñáorini. O amipí yarijípi nání nioni dijí yayí ninarini. O pí pí searánayí aríá wiríini.” rinarijagi⁶ wiepisarijowa aríá e niwiro xwíámi nipíkíñimearo wáyí nikáríniro warí iniñáná⁷ Jisaso awa wegíe ajwi e níbiri wé seáyi e niwikwiárimáná re uriñinigini, “Soyiné wáyí mepani. Wiápñimeápoyi.” uráná⁸ awa sagagí eméáyí Jisaso ámá wo tíni miró xegípi rojagi winigíawixiní.

Wiepisarijowa Iraijsao nání yarijí wigíá nánirini.

⁹ Awa díwí miñí apimi píni niwiárimi niwero Jisaso óí e dání aríá jiyikí norí ñwí ikaxí xaíwíni re uriñinigini, “Ámá imónijáoni sini

xwáripáyo dáni miwiápínameapa ejáná soyíné éde sijwí winíápi náni ámá wíyo áwanjí muripa éríixini.” uríagi¹⁰ wiepisarijowa yarijí re wigíawixini, “Negí jywí ikaxí eániójí mewegíáwa pí náni re rarigíáriní, ‘Wíá rókiamoagí Iraijao ámá aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaroníoyí rarijwáomi xámi umeaníárini.’ pí náni rarigíáriní?” yarijí e wíáná¹¹ o re urijinigini, “Iraijao nibíri ámá wigí dijí wé rónipí imónipíri náni wáí nurimeri pírániójí imixiníárini.¹² E nerí aí nioní re seararijini, ‘Ámá Iraijaóniojí imónipí wo rixa biójí ejagí aiwi ayí “Xámi umeanoríani?” miyaiwí sijwí mí miwómixipa nero wigí dijíyo dáni símí tíni niwiro píkgíawixini. Ámá imónijáoni ení axípi e níniro ríniójí niapípíráriini.’ seararijini.” uráná¹³ xegí wiepisarijowa “Jisaso e neararijfyí ayí Jono wayí nineameaia ujo náni rineararini? Oyi, ayí orini.” yaiwigíawixini.

Niaiwí imió xixéroarijí womí naejí wimixijí nánirini.

¹⁴ O tíni xegí wiepisarijí waú wo awa tíni oxí apixí obaxí xegí wiepisarijí wíá tíjí e epíroyí egíe rémóáná ámá wo nibíri Jisasoyá símimajími dáni xómiójí niyíkwíri re urijinigini,¹⁵ “Ámináoxini, gí fwo xóxwí nerí aga sípí ikeamónariní. Wíni wíná ríayo ikeáariniri iniigíyo eámori yarijagí náni joxí wá orunini.¹⁶ Joxí sini émi jweanjáná nioni díxí wiepisarijowa tíjí re nímeámi bíagí aiwi awa naejí minímixiyipa éíá ejagí náni rírarijini.” uríagi¹⁷ Jisaso anijí winíagi re urijinigini, “Seyíné agwí ríná jweagíáyíné dijí ninikwíroro mepa ero dijí xejwíni moro yarigíá tiyíné, ‘O íníná nene tíni niywæri arirá neainíárini.’ riysiwaríojí? Nioní xwiogwí arari re niywæri searéwapiyaríná Gorixomi dijí niwikwíroro ejí eániójí oyá gíná niójí imónipíráriini?” nuríri xanomi “Íwomí aejwi re nímeámi bei.” nuríri¹⁸ rixa aejwi e nímeámi bána Jisaso imió dijí xixéroarijí mixí umáináná imió píni niwiárimi úáná fwo axíná naejí ejinigini.¹⁹ Ríwíyo wiepisarijowa Jisaso xegípi jweanjagí niwíniro nibiro yarijí re wigíawixini, “Pí náni imió íwomí dijí xixéroarijo none mixí umáináná éí mü ejoi?” uríagía²⁰ o re urijinigini, “Gorixomi dijí onímiápi wíkwíroarijagía náni imió o aríá niseaimi muñoi.” nuríri xixewisí ikaxí re urijinigini, “Nepa seararijini. Masíté aiwá siyí negí omijíyo iwí urarijwáyí aga onímiápi nerí aí ríwéná nerápirí níroríná íkíaniójí roarinírári. Segí dijí Gorixomi wíkwíróíáyí apíniójí nerínáyí, ‘Díwí miójí ripixini nuri wí e roi.’ uráná anani aríá niseaimi nuri wí e ropaxírini. Soyíné apíniójí nerínáyí, amípí wí mimixipaxí imóniníámani. Níni anani epaxí imónipíráriini.²¹ [E nerí aí imió ejí eániójí rónipí imónijíyí Gorixomi yarijí wirí aiwá jywíá jwiráriniri nerínáni mixí umáinipaxírini.]”

Jisaso ámi áwanjí “Ninipíkipíráriini.” uríjí nánirini.

²² Jisaso tíni wiepisarijowa tíni Gariri piropenisíyo awí neániróná o re urijinigini, “Ámá imónijáoni náni ámá wo miyí nuriníjoi.

²³ Miyí nuráná awa ninipikiro aiwí ámi síá wiyaú wiyi wejáoni wiápínameámíárini.” uríagi náni awa ayá sipí wijnigini.

Takisí ají ridiyowá yarigíiwá náni urápigíá nánirini.

²⁴ Awa rixa ají yoí Kapaneamiyi riniñípimi rémóáná ámá ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwá náni nigwí xwé waú xwiogwí ayí ayo urápayarigíáwa Pitaomi re urémeagíawixini, “Segí seaiepisarijo ají Gorixo náni ridiyowá yarijwáiwá náni nigwí waú tarijorani?” uríagía ²⁵ o “Oyi.” nurími nuri ajýo nipáwiri Jisaso náni e uríápi náni áwají murinijáná Jisaso xámí xixewisí ikaxí bi nuriri re uríjinigini, “Saimonoxini, dínj joxiyá arirerini? Mixí ináyí xwíá tíyo mejweagíáyí ámáyo takisí náni nigwí nurápiróná wigí ámá imónigíáyo uráparigíárani? Ámá xejwí wíyo uráparigíárani?” uríagi ²⁶ o “Xejwíyo uráparigíárani.” uráná Jisaso re uríjinigini, “Ayínáni wigí imónigíáyí takisí náni áxejwarí inipaxí menini. ²⁷ Yawawi eni Gorixo mixí ináyí ajínamí mejweajoyáwawi imónijagwí náni awa nigwí ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwá náni áxejwarí inipaxí mimónijagi aiwí awa wilí dínj yeaiwipírixiniri ipíwámí náni nuri kipayá nímorí peyí iwamíó ápéomi mají íá neroámiximáná nigwí bi wejagi winiríini. Nigwí api nímeámi nuri joxi tíni nioní tíni náni nawíni miní yeawii.” uríjinigini.

“Go seáyi e imóniníárini?” urigíá nánirini.

18 ¹ Íná wiepisarinowa “Noneyá negí wo seáyi e neaimóninío gorini?” niyaiwiro Jisaso tínj e aijwi e nibiro re urigíawixini, “Joxi rixa mixí ináyí nimóniri neamejweanjáná noneyá wo go seáyi e neaimóniníárini?” uríagía ² o niaíwí onimiá bimi “Eini.” nuriri áwini e nurárimáná ³ re uríjinigini, “Nioni nepa seararijini. Soyíné dínj ‘Ayo seáyi e omúrónimini.’ yaiwiarigíápi dínj yaíkiá mímopa ero niaíwí onimiánijí mimónipa ero niaíwí ‘Ámá wo seáyi e ninimónirína ayí ananirini.’ yaiwiarigíápa axípi e miyaiwipa ero nerínayí, ajínamí jweajoyá xwioxíyo wí páwipaxí menini. ⁴ Ámá ‘Seáyi e imónijáonimani. Niaíwí rípi yapi imónijini.’ yaiwíá giyí giyí ajínamí jweajo xwioxíyo mimeámí neri mejweaníapimi nipáwiro seáyi e imónipírári. ⁵ Giyí giyí nioni ninixídiro náni ámá niaíwí ripiamínjí nimimónirónayí ayí nioni enínjí nimimónarijoi. ⁶ E neri aí ámá niaíwí ripiánijí sini dínj nikwíroaniro yarigíáyo mirirakí wiarigíá giyí giyo Gorixo xeanijí ríá tínj wikáriníá ejagi náni sini mirirakí miwiniñjáná ámá wa sínjá tíni sijwíyo gwí njimáná rawírawáyo mamówáránayí ríniñí xwé niwiniri aiwí Gorixo wiminiri ejípi tíni xixeni mimónijagi náni ayí ananirini. ⁷ Ámá wíyo óréamioápoyiniri wíwapiyarigíáyí aveyi! Síá wiyi ayí majíá wórinírári. Gorixo xeanijí wikáriníá ejagi náni dínj sipí wíwinigini. Ámá wíyo óréamioápoyiniri wíwapiyipírá aiwí ámá e wíwapiyíáyí xeanijí

wímeaniá ejagi náni aveyi! Síá wiyi ayí majíá wóríníárini. ⁸ Dixí wéú tñírani, síkwú tñírani, íwí náni nísimónirínayí ‘O ríá aniñí wearijyó níkeáárinigini.’ niyaiwiri niwákwíniri emi moríni. E ninirínayí, ríniñí xwé nísiniri aiwi wé rasíá síkwí rasíá enoxi diñí níyimijípi aniñí ñwearía náni nímeárínayí ayí ananirini. Míwákwínipa neri wé núkaúni tñí síkwí núkaúni tñí sini ejánayí, o ríáyo nírikeáárírná ayí nañímani. ⁹ Dixí sijwíyi eni ‘Íwí api ei.’ riránayí, ‘Gorixo ríá aniñí wearijyó níkeáárinigini.’ niyaiwiri sijwíyi níyóniri emi moríni. E ninirínayí, ríniñí xwé nísiniri aiwi sijwí wíoni anijoxi diñí níyimijípi aniñí ñwearía náni nímeárínayí ayí ananirini. Miyónipa neri sini sijwí niwaúni tñí anijánayí, Gorixo ríáyo nírikeáárírná ayí nañímani.

Ewayí ikaxí sipisipí wo aníniñí nánirini.

¹⁰ “Niaíwí onimiá ripia bimi peayí míwianipani. Ayí ripi náni searariñini, ‘Añínañí apiamí awí mearoarigíayí añañami Gorixoyá símímañímini ñweaariñagía náni peayí wí míwianipani.’ searariñini. ¹¹ Ayí ripi nánirini. Ámá imóniñáoni ámá íwí néra nuro aniñí ikeamónaniro yarigíayo náni píá neri yeáyí uyimixemeáminiri biñáónirini.” urijinigini. ¹² O xixewisí ikaxí re urijinigini, “Segí diñí arirerini? Ámá wo xegí sipisipí 100 ejáná wo anínáná bñbi 99 ejípi díwíyo níwárimi nuri wío náni píá mepa enigini.” riyaiwariñoi? Oweoi píá enijoi. ¹³ Ámi rixa nímeárínayí nepa searariñini. Yayí sipisipí 99 maníniñípi náni winariñípiñí wininíámani. Anínío náni aga yayí seáyimi dání wininíárini. ¹⁴ Segí ápo, añañami ñweaøyí eni ‘Niaíwí onimiá apia yapi imónigíayí wí oanínípoyi.’ miyaiwinini.” urijinigini.

“Segí wo íwí síánayí, re éírixini.” urijí nánirini.

¹⁵ O re urijinigini, “Ámá nioni ninixídiro náni rírixímeá imóniñýí wo íwí sikáránayí, joxi nuri xegípi ñweaøyagi niwiníríná joxi dixípi niwímeari íwí xio sikáríipi náni yumíí yariñí wiríni. O aríá síánayí joxi nañí wimixfagi náni sini rírixímeá imóniñýí wóniñí nimóniri enijoi. ¹⁶ E neri aí joxi aríá misipa yariñagí niwinírínayí, ñwí ikaxí níriniri eániñípi tñí xixeni neri ámá wa re ripíri náni, ‘None eni o yariñí wíáná o “Oweoi, nionimaní.” rariñagí aríá wíwini.’ ripíri náni ámá waúmirani, womirani, niwírimeámi nuri obaxoyíné ámi yariñí wiríni. ¹⁷ O sini aríá miseaipa yariñagí sijwí niwinírínayí, ámá nioniyá siyikí imónigíayo áwañí uríriñi. Ayo eni aríá miwipa yariñagí niwinírínayí, re yaiwíírixini, ‘Sini nírixímeáo wí mimónini. Rixa émáyíniñí imóniri ámá takísí náni nigwí nearáparigíawániñí imóniri neri wí ejóniñí imónini.’ yaiwíírixini. ¹⁸ Nepa searariñini. Seapiesariñáoyíné xwíáyo re dání ‘Ayí sítírini.’ ránayí, Gorixo añañami dání eni soyíné sini miripa ejáná o xámí ‘Ayí sítírini.’ rínírárini. Soyíné re dání ‘Ayí ananirini.’ ránayí, Gorixo xámí

émi dání eni ‘Ayí ananirini.’ riníárini. ¹⁹Ripi eni seararijnini. Xwíá tíyo dání soyínéyá waú amípí wí náni dijí axípini nimori gí ápo, ajínami ñweanjoji yarijní axípini wiáná o aríá niwiri xixeni e wimixiyinírári. ²⁰Ámá nioniyá imónigíayí waúnirani, waú wonírani, nioni seáyí e nimeaniro náni awí eánáná nioni áwiní e ñweamíá ejagi náni wigí dijí axípi nimoro yarijní wiariygíápi gí ápo aríá niwiri xixeni wimixiyinírári.” uriñinigini.

Yokwarimí anijí miní owiípoyiniri uriñí nánirini.

²¹Íná Pitao nibiri Jisasomí yarijní re wiñinigini, “Ámináoxini, ámá joxi nírixídíri náni negí nírixímeá wo íwí arari nikáránayí, nioni eni xixeni xío nikáriípa yokwarimí wiimírári? ‘fwí wé wíúmi dání waú nikáriípi náni yokwarimí niwiimáná ejáná ámi wíni nikáráná yokwarimí wiipaxí menini.’ nimónarini.” uríagi ²²Jisaso re uriñinigini, “Joxi wé wíúmi dání waú apini yokwarimí wiíánayí, ‘Ayí Apánirini.’ ririmíméini. Joxi anijí miní yokwarimí wiiría náni rarijnini.” nuríri ²³‘Ámá Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí umeñweaníyáí anijí miní yokwarimí wiírírixiniri ría neararini?’ oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí re uriñinigini, “Gorixo, ajínami meñweanjo, o mixí inayí wo xegí omijí wiiarigíayí wami nigwí niwiri ‘Idáná awayá niapíírixini.’ niyaiwiri niwimáná ñweanjojísáná re ejónijí imónini. O ‘Emá ayá wí ríxa muronírini. Agwi awa nibiro awayá oniapípoyi.’ ráná ²⁴awa nibiro xíoyá urápigíápi náni awayá mini niwiríná wo xíoyá nigwí xwé ayá wí K10,000,000 urápijo eni nibiro aiwi ²⁵xíoyá xixeni e miwipaxí ejagi náni mixí ináyo xegí wíamí re uriñinigini, ‘Nioni nigwí meámi náni oyá iyá íá amípí nurápirí ámá wíyo bí époyi. O eni xiepí tíni niaíwí tíni ámá wayá xináiwániñí nimóniro omijí wiipíría náni bí nero nigwípi nimeámi nibiro niapípoyi.’ uráná ²⁶K10,000,000 urápijo mixí ináyoyá agwí ríwámi dání xwíáyo nipíkínimearí wauní nikáriniri re uriñinigini, ‘Nigwí niapiñípi náni sini dijí nikwírorí yarijnini. Ríwéná náni wenijí nerí ñweáírixini. Ninímeááná joxi niapiñípa xixeni siapimírári.’ uríagi ²⁷mixí ináyo wá niwianiri náni re uriñinigini, ‘Nigwí nioni siapiñápi náni dijí peá móini. Joxi ananí ui.’ uríagi aiwi ²⁸omijí wiiarijo nipeyearei xegí wío ‘Ríwéná oyá eni xixeni niapíwinigini.’ niyaiwiri K100 wijomí sijwí niwiniri íá nixerí sijwí íá niyámixiri re uriñinigini, ‘Joxiyáni ríxa xixeni niapiminiri riyarijnini?’ uríagi ²⁹xegí omijí nawíni wiiarigíio xwíáyo nipíkínimearí wauní ríxiñí re uriñinigini, ‘Nigwí joxi niapiñípi náni sini dijí nikwírorí yarijnini. Ríwéná náni wenijí nerí ñweáírixini. Ninímeááná joxi niapiñípa xixeni siapimírári.’ uríagi aí ³⁰wío ‘Ríwéná niapíwinigini.’ miwimóniagi íá nixerírimi nuri gwí ajíyo niyáwirári porisíyo re uriñinigini, ‘Nigwí nioni wiñápa xixeni niapáná anani íkweawáriírixini.’ uríagi ³¹mixí ináyoyá omijí wiiarigíá wía o e yariñagi sijwí niwiniro ayá winíagi nuro o éípi

náni mixí ináyomi áwanjí uráná ³² mixí ináyo ‘Omiŋjí niiariŋo obini.’ nuriri omi rixa níwirimeámi báná o re uriŋinigini, ‘Joxi omiŋjí niiariŋjí sipíoxiní, joxi wauní rixiŋjí nírfagi náni nigwí ámi oyá niapíwiniginiři siapiŋjápi náni diŋjí peá rimoágí aiwi ámi joxi omiŋjí niiarigíři wíomi pí wikárířinigini? ³³ Nioni ayá niririmixiri “Dixí nigwí xe oweni.” riríagi aiwi joxi pí náni dixí wíomi ayá murimixipa éinigini?’ nuriri ³⁴ wíkí wónigí omi fá nixeri porisíyo mini niwiri re uriŋinigini, ‘Nigwí nioní wiŋápa xixení niapiné náni iwaŋjí nimépéa úřířiní.’ uriŋinigini.” Jisaso ewayí xwiýá e nurimáná ³⁵ xegí wiepisariŋowami re uriŋinigini, “Ámá nioní ninixídiro náni segí séřixímeá imónigířy íwí sealkáříápi yokwarímí mìwiipa nerónayí, mixí ináyo xegí omiŋjí wiiariŋjí sipíomi wiŋípa Gorixo eni axípi e seainírářini.” uriŋinigini.

Apixí emi mimopa éířixiníři uréwapiyiří nánirini.

19 ¹Jisaso xwiýá apí nipini nuríisáná Gariri piopenisíyo píni niwiárimí nuri iniiří Jodani rapáyo nixemori Judia piopenisí aríwáminí nemeri ²ámá oxí apixí obaxí númi uxídaríná e simixí tígíáyo naří níwimixa waríná ³Parisi wa Jisaso mixí ináyí Xeroto menjweaje emeariŋagi niwiniro “Jono wayí numeaia wago ejípa xewaniřo xwiýá níririňá ríá omeárini.” niyaiwiro níbiro iwamíó wíwapiyaniro náni yariŋí re wigáwixini, “Apixí pí pí náni nipíkwiři miyariŋagi niwirini emi nimorínayí, ayí ananirani? Xwiýá tířířani?” uríagía ⁴Jisaso re uriŋinigini, “Bíkwíyo xwiýá ‘Iwamíó amipí níni nimixiríná oxí tíni apixí tíni imixiřířini.’ ríniřípi soyíné fá níroro aiwi síní nijáři mimónipa rejoi? ⁵Imixiřo xwiýá ‘Ayináni oxo xaniyaúmi píni niwiárimáná xegí apixí tíni nikumixinířiná ná ayí ná biníniříři imónipisířiní.’ rijířípi eni fá níroro aí síní nijáři mimónipa rejoi? ⁶E níriniri eániřagi náni ayaú xixegíři imónarigířímani. Ná ayí ná biníniříři nimóniri emearigířiní. Ayaú meániříři náni Gorixo ɻywířářiří ejagí náni wí emi mimónipa yanigini.” uríagí ⁷Parisiowa re urigáwixini, “Joxi nearariřípi nepa ejánayí, Moseso ɻywí ikaxí niwuriyiri ríwamíři nearíná pí náni re níriri eanířiní, ‘Dixí apixími emi nimoríná ‘Ími anijí emi móářiní.’ níriri payí e neari wiowářířixini.’ Moseso pí náni e rijířiní?” uríagía ⁸Jisaso re uriŋinigini, “Soyíné aríkí apixí emi moaniro yariŋagía niseaniri náni xe emi omópořiniri siŋwí niseaniri aiwi iwamíó Gorixo xwiá imixiře dání wí e ejířmani. ⁹Nioni re searariřini, ‘Go go xegí apixí xámířimi emi nimori siwí piaxí weánariřípi náni marířai, ámi siŋwí wí nímeareřiná ayí íwí inariřji.’ searariřini.” uríagí ¹⁰xegí wiepisariřowa re urigáwixini, “Ámá apixí nímeářiná emi mopaxí mimónipa ejánayí, apixí mimeapa neríná naří imónipaxířiní.” neaimónariní.” uríagía aí ¹¹o re uriŋinigini, “Soyíné riápi naří e nimóniri aiwi ámá níni diŋjí axípi soyíné yaiwířípa yaiwipířiméoři. Sa ámá wíni wíni Gorixoyá diŋjyo dání e yaiwipaxířiní.

¹² Ayí ripi náni seararijini. Oxowa apixí mimeapa epaxí imónijíyí míkí xixegínirini. Wa xináí agwíyo dání piáí mayí xiriñí náni apixí mimeapa epaxí imónijoi. Wa piáwí yónijagi náni ayí awa ení mimeapaxí imónijoi. Wa Gorixo náni wáí urimepíri náni éfáwa wigí diñjyo dání ení apixí mimeapaxí imónijoi. E nerí aí ‘Gorixo náni wáí nurimeríná apixí mayoni éimigini.’ yaiwiarijí go go sa e yaiwíwinigini.” uriñinigini.

Niaíwí onimiápiami wé ikwikwiárimí ejí nánirini.

¹³ Ámá wí wigí niaíwípiami Jisaso wé seáyi wikwiáriri xwé imónipíri náni Gorixomí yariñí wíri oeníri nímeámi bariñagía wiepisarijowa siñwí e niwiniro mixí urágía aí ¹⁴ Jisaso re uriñinigini, “Niaíwípia xe obípoyi. Ámá niaíwí onimiápia xaniyaúmi diñjí niwikwíroro yarigíápa Gorixomí diñjí wíkwíróíyí o xwioxíyo míméamí nerí umejweaníá enagi náni niaíwípia xe obípoyiniri siñwí winípoyi. Pírí miwiaíkipa époyi.” nuríri ¹⁵ apiamí wé seáyi ikwikwiárimí niwimáná e dání píni niwiárimí uñinigini.

Amipí mímúrónijí wo yariñí wiñípi nánirini.

¹⁶ Jisaso e dání waríná re ejinigini. Ámá wo nibíri re uriñinigini, “Nearéwapiyariñoxini, nioní pí nañiyí nerína diñjí niyimijípi anijí íníná jweámíá náni imónimíárini?” uríagi ¹⁷ Jisaso re uriñinigini, “Joxí pí náni nañiyí náni yariñí niariñini? Gorixo ná woni nañí imónijagi náni joxí apí náni diñjí rimoarijini? E nerí aí joxí ‘Diñjí niyimijípi anijí íníná jweámíá náni oimónimini.’ niyaiwirínayí lñwí ikaxí eániñjyo xídiríini.” uríagi ¹⁸ ámáo re uriñinigini, “Pí lñwí ikaxí eániñjíyí náni nirariñini?” uríagi Jisaso re uriñinigini, “Re níriníri eániñjípi ‘Niwiápíniñímearí ámá miúkipa eríini. Ámá wí tíni fwí minipa eríini. fwí mimeapa eríini. Ámá wo náni xwiyíá niyimáróniri yapí murípa eríini. ¹⁹ Díxí ápomi tíni inókími tíni wéyo umeríini. Ámá wíyo jiwanijoxí náni diñjí sipí nírisi menariñípa axípi e wiríini.’ E níriníri eániñjípi xídiríini.” uríagi ²⁰ ámáo re uriñinigini, “Apí nípini nioní xídiríñírini. Nioní bí sini mepa ejáyí gipiríani?” uríagi ²¹ Jisaso re uriñinigini, “Joxí ‘Pírániñí oimónimini.’ nísimónirínayí, nuri díxí iyíá fá amipí nigwí náni bí nerí nigwí nímeáríná ámá uyípeayíyo míni niwimáná nibíri nioní nixídfírixini. E nerínayí, amipí ayá tñjípi Gorixo ajiñamí joxí náni awí eámeámí siáriníárini.” ²² Jisaso e uríagi o aríá niwiri amipí xwé tíjo enagi náni xegí xwioxíyo dání diñjí riá uxéagi náni diñjí sipí niyaiwia ujinigini.

²³ Jisaso xegí wiepisarijowami re uriñinigini, “Nioní aga nepa seararijini. Amipí mímúrónigíyí Gorixo ámá xío xegí xwioxíyo míméamí nerí umejweaníe opáwianeyiniri anijí míni nero aiwi nípáwipaxí mimónini. ²⁴ Ripi ení seararijini, ‘Kamerí ejí rapirapí gwí kiwearigíá ófyimi páwipaxí mimónini. Ámá amipí mímúrónigíyí

kamerí ejí ófyi mipáwipa yariñyí yapi ajínami ḥweajoyá xwioxíyo páwipaxí mimóniñoi.’ searariñini.” urági²⁵ wiepisariñyí —Judayí níni “Amípí mimúrónigíyí Gorixoyá dijí tíni amípí meaariñagía náni Gorixo yayí winarini.” yaiwiagfárini. Wiepisariñyí eni e niyaiwiro náni Jisaso e urági aríá niwiróná ududí niwikáriniro omí re urigíawixini, “Joxí ríyí nepa ejánayí, Gorixo ámá giyo yeáyí uyimixemeañíráriñi?” urágia²⁶ Jisaso siñwí agwí niwiniri re uriñinigini, “Ámá wigí dijí tíni Gorixoyá xwioxíyo páwipaxí mimóniñi. E nerí aí Gorixo amípí mepa epaxí wí mimóniñagi náni oyá dijí jíayí tíni ayí aí ananí páwipaxí imóniñi.” uráná²⁷ Pitao Jisaso ámáomi “Dixí iyá íá amípí nígwí náni bí nerí uyípeayíyo míni niwia numáná ninixídírnáyí, Gorixo ajínami amípí ayá tíjípí ritiníráriñi.” uríipi náni dijí nimori Jisasomi re uriñinigini, “Aríá ei. Amípí noneyá níni rixa píni niwiárimi joxí rixídariñwáyí pí meaníwárini?” urági²⁸ Jisaso re uriñinigini, “Nioni nepa searariñini. Gorixo xwiá siñjí wirí imixáná ámá imóniñáoni rixa mixí ináyí nimóniri mejweajáná soyíné eni negí Isireriyí gwí wirí wirí wé wúkaú síkwí waú ejíyo xiráowayínéníjí nimóniro mí ómómiximí nero mejweapíráriñi. ²⁹ Ámá giyí giyí nioní ninixídíro náni wigí ajiwámírani, xexirímeáowamírani, xexirímeáiwamírani, xanomírani, xináímírani, niaíwfíorani, xegí omiñírani, píni niwiárirína wigí amípí píni niwiárimi uíápimi Gorixo wíipi aga seáyi e mûróniníáriñi. Ayí eni dijí niyimijípi anijí ḥweapíría náni meapíráriñi.” ³⁰ nuríri wiepisariñowa “None Jisasomi xámi xídarinagwi náni seáyi e imóniñwíni.” yaiwípírixiniri re uriñinigini, “Agwí ríná xámi xámi imóniñáyí ríwéná surímá imónipíráriñi. Agwí ríná surímá imóniñáyí xámi imónipíráriñi.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí wainí omiñyíyo wiigíyí nánirini.

20 ¹Jisaso ewayí xwiyá re uriñinigini, “Ajinami ḥweajo ámá xío xegí xwioxíyo mîmeámí nerí umejweaníáyo yaní numeiríná ayí miraxwí rónijí imóniñi. O wíá móniñími 6:00 a.m. imónáná ámá xegí wainí omiñyíyo wiipíri wirímeáminiri náni nuri ²ámá wa ‘Síá riylimí náni xixegíni íkwí wína neaiapáná omiñí siiánwíni.’ urágia xegí omiñyíyo náni urowáriñinigini. ³ Ámi 9:00 a.m. imónáná awí eánarigíe náni nuri wenijí éfyí winijinigini. Wa re kikiá riwa rojagía niwiniri ⁴re uriñinigini, ‘Soyíné eni gí omiñí niipíri náni úpoyí. Síápi tíni soyíné omiñí niízápi náni nigwí xixeni seaiapímíni.’ urágia awa eni nuro omiñí wiigíawixini. ⁵ Ámi sogwí áwini e ejáná rixa 12:00 imónáná nuri ámá wa e kikiá rojagía niwiniri axípi e urowáriñinigini. Ámi 3:00 p.m. imónáná axípi e ejinigini. ⁶ Ámi rixa 5:00 p.m. ajuí e imónáná nuri ámá wa e kikiá rojagía niwiniri re uriñinigini, ‘Síá riyi niyimini pí náni kikiá re rojoi?’ urágia ⁷awa re urigíawixini, ‘Ámá wo “Nigí omiñí niípoyí.”

minearíone ejagi náni roqwiní.’ uríagía o re urijinigini, ‘Soyíné eni omijí niipíri gí wainí omijíyo náni úpoyí.’ urijinigini. ⁸Síápi tíni wainí omijí xiáwo bosiwomí re urijinigini, ‘Joxí omijí niiarigíawami “Eini.”’ nuríri nigwí míni niwiríná ríwíyo úfáwami niwia nuri xámi úfáwami niwiri píni wiárei.’ uríagi ⁹o nuri miraxwo urípa yaríná ámá 5:00 p.m. dání úfáwa nibiríná xixegíni íkwí wináni wináni nimeáa ugíawixini.

¹⁰ Ámá wíá móniijími dání úfáwa nibiríná nigwí seáyi e meapíráoiniri éíayí awa eni xixeni axípi íkwí wináni wináni nimeáa ugíawixini. ¹¹Íkwí wináni wináni nimeáa nuríná miraxwo omijí xiáwo náni anijúmí ikaxí niriniro ¹²omí re urigíawixini, ‘Síápi tíni nuro omijí onímiápí éíawami none wíá móniijími dání nurane yaríná sogwí xaíwí neanaríone tíni xixeni pí náni míni wíini?’ uríagía aí ¹³o awayá womi re urijinigini, ‘Gí ámaé, nioni sipí wí misikáriini. Joxí wíá móniijími dání re miniripa réinigini, ‘Joxí íkwí wiña niapíri náni omijí siimíini.’ miniripa réinigini?

¹⁴Nigwí nioni siapíá díxípi nimeámi ui. Ámá síápi tíni éí ro “Nigwí xixeni axípi owimini.” nimóníagi náni joxí siapíápa axípi míni wíini.

¹⁵Amípí nioni gýí niiwaniyoní dijí tíni niwirínáyí, “Ayí nipíkwini mani.” riniaiwiarijini? Nioni yaní ewanií nimóniri yarijagi náni joxí sipí dijí riniaiwiarijini?” urijinigini.” Jisaso “None xámi xídaríjagwi aí ríwíyo xídfíayí tíni xixeni neaiapíníáríani?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyáyí api nurimáná ¹⁶re urijinigini, “Agwi ríná xámi xámi imóníayí ríwéná surímá imónipíráriini. Agwi ríná surímá imóníayí xámi imónipíráriini.” urijinigini.

Xíomi pikipírápi náni ámi áwaní urijí nánirini.

¹⁷Jisaso óí Jerusaremi náni warigíayo uminiri náni neríná xegí wiepisarijí wé wúkaú sikwí waú awamí niwirimeámi ná dámine onímiápí óí e nuróná re urijinigini, ¹⁸“Aríá époyi. Rixa Jerusaremi náni warijwini. E rémóáná ámá imónijáoni náni miyí uráná apaxípániójí imónigíá xwéowa tíni ñywí ikaxí eániójípi mewegíawa tíni xwiyáyí ninimearíroná nioni náni re rínipíráriini, ‘Ámá romí opíkípoyi.’ niriniro ¹⁹émayí nioni riperirí nimeariro sikwíá ragí píri nuyikiro íkíayo niyekwiroáriro epíri náni míni niniwiro aiwi síá wiyaú wiyi óráná xwáripáyo dání ámi wiápínameámíráriini.” urijinigini.

Wiepisarijí waúmi xináí rixijí urijípi nánirini.

²⁰Jerusaremi náni óyo waríná Sebediomí xewaxowaú —Ayí Jemiso tíni xogwáo Jono tñirini. Awaú tíni xináí tíni “Jisaso rixa Jerusaremi níremoríná mixí inayí nimóniri neamejweaniyíráni?” niyaiwiro nibiro wauní rixijí uraniro náni miyí xwíayo íkwíráagía ²¹Jisaso re urijinigini, “Sepíoyíné o pí oneainiri niarijoi?” uríagi í xegí niaíwowaú wiepisarijí wíami seáyi e owimónípiyiniri re urijinigini, “Joxí rixa

mixí ináyí nimóniri neamejweajáná gó niaíwí rowaú wíó wé náúmi dání ḥwearí wíó wé onamijúmi dání ḥwearí episíí náni rei.” uríagi aí 22 Jisaso re urijinigini, “Sepíoyíné yarijí niarigíápí náni nijíá mimónipa nero náni yarijí niarijoi.” nuriri ewayí ikaxí ámá wa xíomi píkipírá ejagi náni áwaýí nuriríná yarijí re wijnigini, “Awagwí iniigí sixí nioni nímáwá anani nipaxí imónipisíráni?” uríagi awaú re urigísixini, “Anani nipaxowawirini.” uríagii 23 o re urijinigini, “Iniigí nioní nímáwá awagwí eni nípisíríni. E neri aí ‘Wíoxí rími dání ḥweai. Wíoxí rími dání ḥweai.’ wí earipaxí mimónijini. Waú gowáu midimidáni ḥweapisíí náni gó ápo rixa rárijírini. Ayinání nioní e earipaxí wí menini.” uríagi 24 wiepisarijí wé wúkaú wíá awaú Jisasomi yarijí e wíagii aríá niwiro náni wikí dijí wiaiwarijagía aí 25 Jisaso xío tíjí e náni “Eini.” nuriri re urijinigini, “Soyíné nijíárini. Émáyíyá ámá áminá menjweagíawa seáyi e niwimóniro paimímí wiarijári. Wigí ámá ejí rijí menjweagíawa eni seáyi e niwimóniro ‘Xe nonenini simajwíyónijí yeáyí oneaurónípoyi.’ niywaiwiro yarigíárini. 26 ‘Awa seáyi e niwimóniro yarigíápa soyíné eni axípí nímóniro mepa oépoyi.’ nímónarini. ‘Gí wíami seáyi e oimónimíni.’ yaiwinarijí goxi goxi awayá omijí wíiaríoxníjí wimónei. 27 ‘Neaiepisarijone woni xámí xámí oimónimíni.’ yaiwinarijí goxi goxi ámá wí joxí náni re riprí náni, ‘O wiepisarijí wíami xináinijí nímóniri arírá wiari. riprí náni joxí e erfini. 28 Ámá imónijáoni yarijápa axípí éríxini. Nioní ámá wí arírá níríixiníri biŋámani. Nioní ámá niyoní arírá wíri nioní nupeiríná gwíniyí uroayírori eminiri biŋárini.” urijinigini.

Síjwí supárigííwaúmi naŋí imixiŋí nánirini.

29 O tíni wiepisarijowa tíni aŋí yoí Jerikoyí riniŋjyo dání waríná oxí apixí ayá wí númi waríná 30 re ejinigini. Ámá síjwí supárigííwaú óí manjípá tíni ḥweagííwaú “Jisaso rimani pwarini.” rinarijagía aríá niwiri ríaiwá re urigísixini, “Áminaé, negí mixí ináyí Depitomi xiáwoxiní wá yeawianei.” ráná 31 ámá obaxí Jisasomi xámí umeagíáyí rímiŋjí tíni re urigíawixini, “Awagwí ríaiwá mirípa épíyi.” uríagía aiwí awaú aríkí wíni ejí tíni re rigísixini, “Áminaé, joxí negí mixí ináyí Depitomi xiáwoxiní, wá yeawianei.” uríagii 32 Jisaso e éí nírónapimáná óí e dání ríaiwá re urijinigini, “Awagwí o pí oyeainiri rarijii?” uríagi 33 awaú aŋwi e níbiri re urigísixini, “Ámináoxini, joxí yegí síjwí oyeaoxoaniri rarijwii.” uríagii 34 Jisaso awaú náni wá wuníagi egí síjwíyó wé seáyi e wíkiwírána re egísixini. Niwaúni síjwí noxoari nanimáná númi uxídigíisixini.

Jerusaremiyo nírémoríná mixí ináyí rémoarigíápa rémoŋí nánirini.

21 1 Jerusaremi rixa aŋwi e imónáná díwí Oripi tíjí e aŋí yoí
Betipasi riniŋjípmí nírémómaná Jisaso wiepisarijíyí waúmi

nurowáriríná ² re uríjinigini, “Awagwí aŋí jíapimi nání nuri dogí xinái xegí miá tíni e yuráriniŋagi niwiniríná niwaúni nkweari nimeámi bípiyi. ³ Ámá wo siywí neaniri ‘Awagwí pí nání ikweearinji?’ earánayí, re urípiyi, ‘Ámináo seáyi e éí niŋweari nimeámi uminiri yearowárijoi.’ uráná xiáwo apaxí mé eaiapowárénapiniŋoi.” uríjinigini. ⁴⁻⁵ Wíá rókiamoagí wo niriri ríwamijí ripi eaŋípi, “Saioni —Jerusaremi nání niriro aiwi díwí bi nání Saioniyí rarigírini. E ɻweagíáyo re urípoyi, ‘Aríá époyi. Segí mixí ináyo awayinfinjí nimóniri dogí xwéomi maríái, dogí miá womí aí niŋweámáná seyíné tíamini barini.’ urípoyi.” niriri ríwamijí eaŋípi xixení imónini nání Jisaso awaúmi e urowáriŋinigini. ⁶ Wiepisarinjí awaú nuri Jisaso urípa e nerí ⁷dogí miá tíni xinái tíni nkweari nimeámi nibiri wigí iyá dogí miáomí seáyi e nikwiáriro Jisaso seáyi e niŋweari nimeámi waríná ⁸mixí ináyíyo yayí wianiro nání yarigíápa ámá oxí apixí epíroyí nero númi xídarigíáyí obaxí Jisaso iyíáyo seáyi e nosaxa opuniri wigí iyá nípíriro óí e ikwiaŋwí neapára uro wí wéwí iwí nidoayiro ikwiaŋwí neapára uro neríná ⁹xámí umeaarigíáyí tíni ríwíyo uxídarigíáyí tíni ríaiwá re nura ugíawixini, “Mixí ináyí Depitomí xiáwo romi yayí seáyi e dání oumeaneyí. Ámá Áminá Gorixo urowárénapiŋí ro —Negí aríowa o nání wenijí nerí ɻweaŋáná xwiogwí obaxí muroagírini. O Gorixoyá díŋjí tíni seáyi e imóniŋinigini. Gorixo seáyi émi ɻweajomi yayí seáyimi dání oumeaneyí.” Ríaiwá e nira nuróná oxí nikéa nuro ¹⁰rixa Jerusaremi rémóáná e ɻweagíáyí mírí mírí neamero re rinigíawixini, “Ámá o go nání ría rariŋoi?” rinaríná ¹¹oxí apixí xio tíni warigíáyí re urigíawixini, “Gariri piopenisíyo aŋí yoí Nasareti dáŋo, Gorixoyá wíá rókiamoariŋí Jisaso nání rariŋwini.” urigíawixini.

**Ámá aŋí ridiyowá yarigíiwámi ínimi dání bí
inarigíáyí emi mimeámí ení nánirini.**

¹² Jisaso aŋí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri ámá aŋí iwámi ínimi dání bí inarigíáyo mixídámí wiowáriri ámá nigwí senisí ninayiro tarigíáyíá ikwiaŋwí mimiwiári eri ámá injí xawiówí ridiyowá nání bí inarigíáyí ikwiaŋwí éí ɻweaarigíápi mimiwiári eri nerí ¹³ mixí re uríjinigini, “Aŋí riwá nání ríwamijí re níriniri eánini, ‘Aŋí Gorixoniyáiwá ámá xwiyíá rírimí nipíria nániwári’ níriniri eániŋagi aí soyíné íwí meaarigíáyí yarigíápa axípíniŋí nero nání aŋí riwá íwí meaarigíáyíá aŋíniŋí imónini.” uríjinigini. ¹⁴ E nuriri sini aŋí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi ínimi emearíná siywí supárigíáyí wí tíni sikwí ikí egíyí wí tíni o tínjí e nání bána o naŋí imimixímí wíagi ¹⁵ apaxípániŋí imónigá xwéowa tíni ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíawa tíni Jisaso emimí e éipi siywí niwiniro niaíwí o nání aŋiáwámi ínimi dání ríaiwá re nira warinagíá, “Negí mixí ináyí Depitomí xiáwo romi seáyi

e oumeaneyi.” nira warinagá aríá e niwiyo náni wikí dijí niwiaiwiro 16 mixí re urigáwixini, “Píné niaíwí joxí náni rarigáyí aríá riwiñini?” urágá Jisaso re urijinigini, “Oyi, aríá niwiri aiwi soyíné xwiyíá Gorixo náni re niriñiri eániñípi, ‘Dijí joxiyáyo dání niaíwí onimiápia tíni sini amijí narijípia tíni yayí seáyimi dání rímepríráriñi.’ niriñiri eániñípi soyíné fá níroro aí rixa agwi xixeni imónagi niwiniro aí sini dijí mimoariñoi.” urijinigini. 17 E nurimo awami píni niwiárimi nipeyearei aijí apimi píni niwiárimi nuri aijí yoí Betani náni nuri e sá weñinigini.

Íkíá pikína ramixiñí nánirini.

18 Sá wejo wíápi tíni ámi Jerusaremí náni nibiríná agwí wíáná 19 wenijí éiyí wiñinigini. Íkíá pikí wina óí e jína roñagi niwiniñi “Sogwí bi odanimini.” niyaiwimi nuri aijwi e dání wenijí éiyí wiñinigini. Sogwí miwepa iwíni ináriñagi niwiniri íkíánamí niramixiri re urijinigini, “Íkíá pikí rinaxí, sogwí wíni weríámani.” uráná apaxí mé yiweáriñinigini. 20 Apaxí mé yiweáriñagi wiepisariñowa e niwiniro ududí niwiyo yariñí re wigáwixini, “Íkíá pikí ana aríre nerí apaxí mé yiweáriñoi?” urágá 21 Jisaso re urijinigini, “Nioni nepa searariñini, ‘Soyíné Gorixomi dijí wíkwíroro dijí biaú mímamaxiripa ero ‘Gorixoyá dijí tíni íkíá rína e epaxínamani.’ miyaiwipa ero nerínayí, ayí xixeni nioní yariñápa nimóniniñoi. Íkíá rína nánini mirariñini. Díwí mijí apimi aí ‘Rípixini nuri rawirawayo piéroi.’ uránayí xixeni e nimóniniñoi. 22 Pí pí náni Gorixomi rixiñí nuriri dijí nikwírorínayí, xixeni axípi e simixiyiníráriñi.” searariñini.” urijinigini.

“Néní tíjoxí imónei.” go ririjoí?” urigá nánirini.

23 O ámi Jerusaremí rixa aijí Gorixo náni ridiyowá yarigíwámi nipáwiri ámáyo uréwapiyaríná apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni wigí Judayí mebáowa tíni niwímearo re urigáwixini, “Joxí arige nimóniri amípí nene aijí riwámí ínímí dání yariñwápi píri wíakímí yariñini? ‘Joxí néní tíjoxí imónei.’ go rirítagi e yariñini?” urágá aí 24 Jisaso re urijinigini, “Nioni eni yariñí bi oseaimini. Soyíné nioniyápi áwañí niránayí, nioní eni ‘Api ei.’ nirío náni áwañí searimíni.” nuriri 25 re urijinigini, “Yariñí nioniyá ripi seaimíni. Jono wayí nineameaia ujo wayí Gorixoyá dijí tíni neameainjírani? Xegí dijí tíni neameainjírani?” Yariñí e wíáná wiwaníñowa re rinigáwixini, “Jono Gorixoyá dijí tíni ejírini.” uránayí, re neariniñoi, ‘Soyíné pí náni aríá miwí egíárini?’ neariniñoi. 26 E nerí aí ‘O xegí dijí tíni ejírini.’ uránayí, ámá sipíá re epíroyí egíayí, ‘Jono Gorixoyá wíá rókiamojoríani?’ yaiwiarigíayí iwañí neamépepírixini.” niriniro 27 Jisasomí re urigáwixini, “None majáriñi. Jono dijí goyá tíni ejírani?” urágá o re urijinigini, “Nioni eni ‘Amípí apí píri wíakímí ei.’ nirío náni áwañí searimíméini.”

Ewayí ikaxí xiráxogwáowaú náni urijí nánirini.

28 “E nerí aí ewayí xwiyíá ripi náni segí dijí arire yaiwiaríjoi? Ámá wo xegí niaiwí waú tíjo xámi xiráomi nuri re urijinigini, ‘Íwe, joxí negí wainí omijíyo náni nuri omijí ei.’ urági 29 o re urijinigini, ‘Oyi, numíini.’ nurimáná mujinigini. 30 Xano xogwáomi nuri axípi ‘Omijíyo náni nuri omijí ei.’ uráná o re urijinigini, ‘Oweoi, numiméini.’ nurimáná ríwíyo dijí sipí niyaiwiri ‘Gí ápomi “Oweoi.” pí náni ría uríini?’ niyaiwimi nuri omijí ejinigini.” Jisaso ewayí xwiyíá apí nurimáná 31 awamí yarijí re wijinigini, “Awaú go go xano uríipa xixení aríá niwiri ejinigini?” urági awa “Xogwáorini.” urágia Jisaso re urijinigini, “Nioni nepa seararijini. Apixí ede dání iyí oikixearigíwa tñi ámá íwí yarigíá, takisí náni nigwí nearáparigíá tñi Gorixoyá xwioxíyo ananí nipáwiro ñweapíría aiwí soyíné páwipaxí mimónijoí. 32 Ayí ripi náni seararijini. Jono nibiri wé rónijí oimónípoyiniri searéwapiyíagi aí soyíné xiráo ejípa aríá miwigíawixini. Apixí iyí ede dání warigíwa tñi takisí náni nigwí nearáparigíáwa tñi xogwáo ejípa Jonomi aríá niwiro sanijí imónarijagía soyíné sijwí e niwiniro aí xogwáo ejípa ámi ríwíyo dijí sipí niyaiwiro ‘None pí náni aríá miwipa yarijwini?’ niyaiwiro sanijí mimónigíawixini.

Ewayí ikaxí wainí omijí sijwí uwiniarigíáyí nánirini.

33 “Ewayí xwiyíá ámi bi ripi aríá nípoyi. Ámá xwiá tñi wo wainí uraxí íwíá nuriri xwíná nirori wainí xegí iniigí nípíría náni wainí sogwí xoyíkímí eníá náni síjáyo óí nimori wainí omijíyo áwiními ají awí ñweapíría náni seáyi émi nimira nipeyiri néisáná ámá wí umeipíría náni re urijinigini, ‘Wainí sogwí niái éánáyí, bi soyíné segí mearo nioní gí meari emíá náni nioniyá omijí ripimi ananí sijwí niwinipíráraní?’ nurimi ají wíyo ememiniri náni nuri niñweajisáná 34 wainí sogwí rixa niái éáná xegí omijí wiiarigíá wami re urowárijínigini, ‘Soyíné nuro wainí nioní náni nitízápi nurápauípoyi.’ urowáríagi aí 35 omijí sijwí uwiniarigíáwa xío urowáriáwamí womí iwaní mépero womí pikiro womí sijá earo egíawixini. 36 Omijí xiáwo ámi omijí wiiarigíáyí obaxí onimiápi wami urowáríagi aí omijí sijwí uwiniarigíáwa xámijowami wigíápa axípi wigíawixini. 37 Ámi ríwíyo o xegí xewaxo nurowáriri re yaiwíjínigini, ‘Nigí íwomiyí xwiyíá xixení aríá wipíráoi.’ yaiwíagi aí 38 omijí sijwí uwiniarigíáwa xewaxo barijagí niwiniro re rinigíawixini, ‘Xanoyá dijí tíjo nimóniri amipí meaníó iwo barini. Oyá amipí meaníwá náni omi opíkianeyi.’ niriniro 39 omi íá nixeró omijíyo bíaniríwámíni nimoairo pikigíawixini.” Jisaso e nuriri Judayí ámináowa re oyaiwípoyiniri “None omijí sijwí uwiniaríjwáonéníjí imóniñagwi náni ríneararini?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá e nurimáná 40 ayo yarijí

re wiñinigini, “Omiñjí xiáwo nibiríná omiñjí sijwí uwiniarigíawami pí winigini?” uríagi ⁴¹ awa re urigíawixini, “Sípí yarigíawamiyí eni sípí niwikárímáná ámi ámá wa ‘Xwiogwí ayí ayo wainí sogwí niáf éaná anani nidírane o náni utianíwárini.’ yaiwííawami re uriníárini, ‘Gí omiñjí ripí sijwí niwinífrixini.’ uriníárini.” uríagía ⁴² Jisaso re urijinigini, “Ewayí xwiyíá ámá Gorixo seyíné yeáyí seayimixemeania náni urowárénapinío náni niriniri eániñjí ripí eni ‘Síjá anjí mirarigíawa síjá awiaxí náni píá neríná wo “Sípírini.” niriro emi móio náni Gorixo “Síjá o tíni xámí nitirínayí, anjí ejí neániri nañí imóniniñjoi.” niriri síjá o nimeari táná anjí ejí neániri nañí imóniniñrini. Gorixo e éí ejagí náni nene síjwí niwiniríná aga imiriñjí mimóniñjagi winiñjwini.’ E niriniri eániñjípi soyíné sini íá miropa egíárani? Oweoi, íá niroro aiwi diñjí mimoariñjoi. ⁴³ Ayináni gí Judayíné re searariñini, “Gorixo nene xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí pírániñjí neamejweanírini.” riyaiwiariñjoi? Oweoi! Omiñjí sijwí uwiniarigíawa yapi aríkí néra warigíáyíné Gorixo xío xegí xwioxíyo nípáwiro ojweápoyiniri sijwí seaniníámaní. Ámá xeñwí wí sanijí nimóniro wé rónijí yarigíáyí opáwípoyiniri sijwí winiñjárini.’ searariñini. ⁴⁴ Xwasfwí yeáyí bimi síjá nípiérori nearíná yuní wárariñípa síjáoni ámá giyo giyo nípiérori nearíná axípi xwasíwí yuníniñjí imíximíráriñi.” Jisaso xío síjáoniñjí nimóniri náni e uríagi ⁴⁵ apaxípániñjí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni ewayí xwiyíá api wiwaníñowa náni rinariñjagi aríá niwiro “None náni ría rarini?” niyaiwiro ⁴⁶ “Omi rixa íá oxiraneyí.” yaiwííáyí oxí apixí níni Jisaso náni “Gorixoyá wíá rókiamoariñoríani?” yaiwiariñjagía náni ámi wáyí nero wí e megíawixini.

Ewayí ikaxí aiwá apixí meaní nánirini.

22 ¹Jisaso ámi ewayí xwiyíá wí nuriríná re urijinigini, ²“Ámá xwiyíá Gorixoyá aríá niwiro sanijí nimóniro xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí mejweanie ñweapaxí imóniñjyí, ayí ewayí xwiyíá ripíniñjí imónini. Mixí ináyí wo xewaxo apixí omeaniri náni aiwá xwé riyamí niyárimáná ³xegí omiñjí wiiarigíawami re urowáriñinigini, ‘Amá nioni urepeáriñjáyo “Aiwá náni bípoyi.” urímepoyi.’ urowáráná awa mixí ináyo uríipa nuro uriméagía aiwi ayí mibipaxí wimóniñinigini. ⁴Mixí ináyo xegí omiñjí wiiarigíá ámi wami re urowáriñinigini, ‘Amá nioni aiwá ripí náni urepeáriñjáyo re urímepoyi, “Aiwá rixa riyamí yáriñinigini.”’ nuriro “Xegí burimákaú oxíyí tíni sipisipí memé nañwí xixegíni miníñjírixá tíni rixa nípikiri sío kikirómí nerí síjá exárinini. Xegí xewaxo apixí meaní náni aiwá imíxíápi náni bípoyi.” urímepoyi.’ urowáráná awa áwañjí e uriméagía aiwi ⁵urepeáriñjyí aríkwíkwí niwiro wigí diñjí tíni numiro re egíawixini. Wo xegí aiwá omiñjyo náni ujinigini. Ámi wo xegí nigwí omiñjí bi eminiri náni ujinigini. ⁶Wíá omiñjí wiiarigíawami íá nixiriro iwañjí nímépero pikigíawixini. ⁷Mixí ináyo rixa

wikí wóníagi xegí simijí wínarigáfawami urowáráná awa nuro ámá xegí omijí wiiarigáfawami pikíáyo ení nípíkilo wigí ajjýí ení ríá niyárimáná ejáná ⁸ mixí ináyo xegí omijí wiiarigíá wami re urijinigini, ‘Gí íwo apixí meaní náni aiwá rixa riymá inárínjagi aiwi ámá aiwá api náni urepeáriňáyí mibipaxí wimóníagi náni ayí nipaxí mimónigoi. ⁹ Ayináni soyíné xwamidigíyo nuro ámá óí e nimúrónirijíyo íwo apixí meaní náni aiwá imixiá ripí nípíri bipíri náni áwají urípoyi.’ urágí ¹⁰ omijí wiiarigáfawa óí wíyí wíyo nuro ámá nimúrónirífnayí nanjí aí tíni sipí aí tíni niwirimeámi nibiro ají aiwá nípíri náni imixáríwámí dérogáfawixini.

¹¹ Ají iwámí rixa níderojagía mixí ináyo ámá oxí apixí aiwá nípíri náni bíayí sijwí wíniminiri náni nípáwiri wenijí éfyí wíniňinigini. Ámá wo aiwá náni nibiríná aikí sijí yíniri iyá sijí pániri nemo nibiri mijweapa enagí niwiniri ¹² re urijinigini, ‘Ámáoxini, joxi aiwá ripí náni nibiríná pí náni aikí sijí yíniri iyá sijí pániri nemoxi mibipa éfriní?’ urágí o xwiyíá bi murariňagi ¹³ mixí ináyo xegí omijí wiiarigáfawami re urijinigini, ‘Soyíné omi íá níxero gwí wéyo jiro sikwíyo jiro nemáná síá yiniňí bíariwámíni moaípoyí. Síá yiniňeyí ríniňí ayíkwí miwinipa enagí náni ámá ɻwí earo magí íróniro epíríárini.’ urijinigini.” Jisaso ewayí xwiyíá e nuríri ¹⁴ re urijinigini, “Gorixo ámá obaxíyo nurepeáriri ‘Nioni tiáminí bípoyi.’ nuríri aiwi neyíroríná ámá nanjí imóniňyí áríní meanírárini.” urijinigini.

Nigwí takisí náni émáyo wiariogíá nánirini.

¹⁵ Parisiowa Jisaso e rariňagi aríá niwimowa nuro mekaxí níriro omi pasániňí numero xwiyíápai ɻwiráraniro náni re rinigáfawixini, “Omi yapí re uréwapiyaníwini, ‘Takisí náni nigwí émáyí nearáparigíápi sini miní wianréwini?’ uraníwini. O ‘Oweoi, sini miní miwipa époyi.’ ránayí, émáyí omi íá níxero gwí yipíráoi. E mirípa nerí ‘Oyi, seyíné miní niwiríná apáni yariňoi.’ ránayí, ámá omi xídarigíá ámi aríá bi miwí nero píni wiáripíráoi.” níriníro ¹⁶ wiwaníjowayá wiepisarigíá wami tíni ámá mixí ináyí Xeroto nikumixiníri emearigíá wami tíni Jisaso niwjeari uréwapiyarije náni urowárfagía awa nuro Jisasomi re urémeagáfawixini, “Nearéwapiyariňoxini, joxi ninearéwapiyiríná nepáni nearéwapiyariňoxirini. Ámá Amináowayá sijwíyo dání aí xwiyíá ámi xegí bi mirí axípíni rariňoxirini. Sipí ríri nanjí ríri yariňímani. Joxi xwiyíá Gorixoyáni nepáni xixeni nearéwapiyariňoxirini.” Weyí e numeariro yariňí re wigáfawixini, ¹⁷“Joxi none neareí. Dixí diňí arire simónarini? Judayene émáyíá mixí ináyí Sisaoyí ríniňomi takisí náni nigwí miní wiarijwápi miní niwiríná ‘Apáni yarijwini.’ risimónarini? ‘Nípikwíni miyarijwini.’ risimónarini?” urágí aí ¹⁸ Jisaso awa sipí wiláraniro yariňagía diňí adadí niwiri re urijinigini, “Nanjí ríri sipí ríri yarigíá royíné, pí náni iwamíó níwapiyariňoi? ¹⁹Emáyíá nigwí nene

takisí náni wiariŋwá wo siŋwí winimi siwá nípoyi.” uríagi awa nigwí xío uríi wo nimearo siwá wíáná²⁰ o re uríŋinigini, “Nigwí romi símimají imixiniŋí tí tñi yoí eániŋí tí tñi goyárini?” uríagi²¹ awa re urígáwixini, “Ayí emáyí mixí ináyí Sisaoyárini.” uríagía o re uríŋinigini, “Amípí Sisaoyá imóniŋagi niwiniríná ayí Sisaomi mñi wířixini. Gorixoyá imóniŋagi niwiniríná xewaniŋomi mñi wířixini.” nuriri ámá Gorixo xewaniŋóniŋí imixiniŋí ejagi náni omi diŋí owikwířipoyiniri e uríagi²² awa aríá e niwiro diŋí ududí nero píni niwiárimi ugíawixini.

“Ámá ámí wiápíniſeapíříáriṇi.” uríŋí nánirini.

²³ Síá axíyimí Judayí Sajusiyi rinigíá wí —Sajusiowa re rarigíáwarini, “Ámá piyíyí ámí wiápíniſeapíříámani.” E rarigíáwa nibiro “None eni o nearariŋípa ewayí xwiyíá bí nurirane majíá owikixeáraneyi.” niyaiwiro Jisasomi yariŋí niwiróná²⁴ re urígáwixini, “Nearéwapiyariŋoxini, Moseso ejíná re níriri ríwamiŋí eanírini, ‘Ámá wo niaíwí memea péánayí xogwáo náo apixí aní nimeari xexirímeáoyá niaíwí wiemeaíwinigini.’ níriri eanírini.” nuriro²⁵ ewayí xwiyíá ripí urígáwixini, “Xiráxogwá wé wíúmi dáŋjí waú imónigíá none tñi ɣweaŋwáwa re egíawixini. Xiráo xámijo apixí nimeari niaíwí memea péáná²⁶ xogwáo xío tñijo xiráoyá apixí aní nimeari aí o eni niaíwí memea péáná wíá eni ímí wo wo nimearo aí niafwí memea penowíánayí²⁷ eni yoparí ríwíyo peŋinigini.” Ewayí xwiyíá api nurimáná²⁸ Jisasomi yariŋí re wigíawixini, “Ámá níni Gorixo mí ómómixímí enííná wiápíniſeááná xiráxogwá wé wíúmi dáŋjí waú imónigíáwa apixí go goyá imóniníárfani? Pí náni? Ayí awa nowani meagíí ejagi nánirini.” uríagía aí²⁹ Jisaso re uríŋinigini, “Soyíné xwiyíá Gorixoyá níriniri eániŋípi tñi oyá ejí eániŋípi tñi majíá ejagía náni majímajíá nero xeŋwíni rarijoi.³⁰ Ayí ripí náni searariŋini. Ámá pegíáyí niwiápi niſeapíříámaní aŋínají yapi nero apixí mearo wiro epíříámani.³¹⁻³² E neri aí xwiyíá ámá pegíáyí wiápíniſeapíříápi náni Gorixo re searariŋípi ‘Nioni ɣwíá Ebiríamoyáoni tñi Aisakoyáoni tñi Jekopoyáoni tñi awayáonirini.’ E níriniri eániŋípi soyíné sini fá miropa egírárani? Oweoi, fá níroro aiwi nijíá mimónipa nero rarijoi. Ayí ripí náni searariŋini. Gorixo ámá pegíáyí náni ɣwíáomani. Ámá sini diŋí tñiyíí náni ɣwíáorini.” nuriri awa diŋí re oyaiwípoyiniri, “Negí aríowa pegíá ejagi aiwi wigí diŋí sini siŋí rimónini?” oyaiwípoyiniri e uríagi³³ ámá oxí apixí e epíroyí egíáyí aríá niwiro o xwiyíá uréwapiyariŋípi náni diŋí ududí niwiga ugíawixini.

ɣwí ikaxí seáyí e imóniŋípi nánirini.

³⁴ Jisaso Sajusiowa xwiyíá nimeámi bíapí gwí miŋníŋí wákwíagi náni ámí bi murariŋagía Parisiowa siŋwí e niwińiro awani axímini awí neánárimáná³⁵ wigí wo —O ɣwí ikaxí eániŋípi meweŋíyí worini.

O Jisasomi yapí niwíwapiyirane majíá owikixeáraneyiniri yarijí re wiñinigini,³⁶ “Nearéwapiyariñoxini, negí lqwí ikaxí eániñýí niyoní gípi seáyi e imónini?” uríagi³⁷⁻³⁸ Jisaso re uríjinigini, “Lqwí ikaxí re níriniri eániñípi, ‘Dixí Áminá Gorixomi diñí niywiráriríná diñí sítí uyiri xwioxíyo dání diñí wíkwírori erfíni.’ Lqwí ikaxí e níriniri eániñípi seáyi e imónini.³⁹ Lqwí ikaxí ‘Jiwaniñoxi náni diñí sítí sinarijípa ámá joxí siñwí winarijíyí náni eni diñí sítí axípi e wiríni.’ níriniri eániñípi eni seáyi e imóníjípi tíni xixeni imónini.⁴⁰ Xwiyáá Moseso tíni wíá rókiamoagíawa tíni niriro ríwamijí eagíá nipini lqwí ikaxí míkí ripiaúmi ikwíkwíri iníni.” uríjinigini.

“Kiraísoyí ríniyo niaíwí goyáoríni?” uríjí nánirini.

⁴¹ Parisiowa sini awí eaíriniñáná Jisaso yarijí bi niwiri⁴² re uríjinigini, “Kiraíso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío náni segí diñí aríerini? Niaíwí goyáoríni yaiwiarijoi?” uríagi awa re urigíawixini, “Negí mixí ináyí Depitomí xiáworini.” uríagía⁴³ o re uríjinigini, “Kiraíso sa Depitomí xiáwo ejánayí, o kwíyí Gorixoyá tíni ríwamijí nearíná o náni aríge ‘Gí Ámináoríni.’ níriri ríwamijí re eañírini,⁴⁴ ‘Áminá Gorixo gí Ámináomí re uríjinigini, “Joxí tíni mixí imónigíáyo xopírári riwiimíáé náni gí wé náumi dání lweai.” uríjinigini.’ níriri eañírini?⁴⁵ Depito Kiraíso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío náni ‘Gí Ámináoríni.’ riñyí aríge nerí ámi xegí xiáwo imónini?” níriri awa re oyaiwípoyiniri “Kiraíso Depitomí xiáwo imónijagi aiwi seáyi e mürónijagi náni Gorixomi xewaxoríani?” oyaiwípoyiniri e uráná⁴⁶ ámá ayí níni “Kiraíso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronísa Depitomí xiáworini.” niyaiwiro náni wíyíyá niwiápíñimeari murípaxí wimónijagi ámi íná dání yarijí bi miwigíawixini.

“Lqwí ikaxí eániñípi mewegíáwa yarigíápa mepani.” uríjí nánirini.

23 ¹Jisaso xwiyáá api nuríisáná ámá oxí apixí e epíroyí egíáyo tíni oyá wiepisariñowami tíni nuríri² re uríjinigini, “Lqwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni Parisiowa tíni wiwaníjowa náni re rinigíári, “Lqwí ikaxí Moseso ninearéwapiyiri ríwamijí eañípi newaniñonení ámáyo uréwapiyipaxíri.”³ E rinigíá ejagi náni níni awa searíayí nixídiro erfíni. E nerí aí awa nañí niriro aiwi wiwaníjowa pírániñí mixídariñagía náni wigí yarigíápa seyíné eni mepani.⁴ Ámáyo lqwí ikaxí nuríróná sají xwé ayá wíniñí gwí niñiro sajwíyo ikwiárarigíári. E nerí aí wiwaníjowa ‘Iwamíó wé rejí ná woni tíni omíeyoámíni.’ wimónariñímani. ⁵ Amípí awa yarigíápi ámá siñwí oneanípoyiniri yarigíári. Awa ámá Gorixomi pírániñí xídarigíáyí dirí xwiyáá Gorixoyá náni díkínarigíári miñíyo díkíniro wigí iyíá sírifwíyo dání wayaxíniñí niyíwára punjíyí yíniro yarigíápa mé ámá siñwí

oneanípoyiniri dirí xwé fá niwearo díkíniro wayaxí eni sepiá yiwárapiní yíniro nero emearigíárini. ⁶Awa aiwá xwé imixarigé nání nurónáraní, rotú aŋjyo nání nurónáraní, ámá siywí oneanípoyiniri siŋjániŋjímíni niŋweamero yarigíáwarini. ⁷Awí eánarigérani, makeríá imixarigérani, ‘Nearéwapiyariŋjoxini.’ onirípoyiniri emearigíáwarini. ⁸Awa e nero aí segí searéwapiyarijo ná wonirini. Seyíné niyínéni nioní niňixídiro nání ámá axí imónigíáyíné ‘Ráre, napíe rinigíáyíné imónijagi nání seyíné awa yapi ‘Nearéwapiyariŋjoxini.’ onirípoyiniri e mepani. ⁹Segí ápo aŋjnami ɻweano ná woní oni ejagi nání eni xwiá týo dáŋj womí ‘Ápoxiní muripani. ¹⁰Niseaméra unío ná woní Kiraiso, ámá aríowayá xwiá piaxíyo dáni iwiaroníoyí rarigío ejagi nání eni seyínéyá wo nání ‘Nineaméra waríoriní.’ mirinipa époyi. ¹¹Seyíné giyíné seáyi e seaimóniŋjoyí segí inókiniŋjí nimónirí omiŋjí seaíwinigini. ¹²Ámá giyí giyíné sewaniŋjyíné seáyi e meníáyíné, Gorixo xwiámi seaimixiníárini. Giyí giyíné ‘Sipíenerini.’ niyaiwiniro ínimi imóniáyíné, Gorixo seáyi e seameníárini.

**Iwjí ikaxí eániŋjípi mewegíáwa naŋjí ero sipí ero
yarigíá nání xwiyíá umeáriŋjí nánirini.**

¹³“E nerí aí ɻwjí ikaxí eániŋjípi mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni, naŋjí ero sipí ero yarigíoyíné aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriniárini. Soyíné ámá Gorixomi diŋjí niwikwíroro oyá xwioxíyo nípáwiropo ɻweaaniri éíáyo nuréwapiyirína píripíriŋjí wiariŋagía nání Gorixo xeaníŋjí riá tíŋjí seaikáriníá ejagi nání diŋjí sipí oseaini. Sewaniŋjyíné Gorixomi diŋjí miwikwíropa ero mipáwipa ero nero aí ámá eni xe opáwípoyiniri siywí winarigíámaní. ¹⁴[Iwjí ikaxí eániŋjípi mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriniárini. Naŋjí ero sipí ero yarigíoyíné, síwí yáí ríkíniŋjíyí yapi ámáyá aiwá pírí níni fwí manariŋjípa soyíné apixí aní apiaŋjípia nání diŋjí sipí miseáí wigí amipí íwí nurápiro anipápia wárarigíárini. Soyíné Gorixomi rixiŋjí nuriróná ámá aríá nineairo weyí oneamépoyiniri ámá siywí anigé dáni sepiá nira warigíoyínérini. Ayináni soyíné xwiyíá ámá wí meárinipírápa axípi meárinipírámaní. Soyíné riá tíŋjí meárinipírá eniŋjí diŋjí sipí oseaini.] ¹⁵Iwjí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriniárini. Naŋjí ero sipí ero yarigíoyíné, ‘Ámá ná jíami ɻweagíáyí negíniŋjí imóniřixini.’ niyaiwiropo rawirawáyo xero xwiáyá aŋjí uro neróná segí yarigíápi ayo uréwapiyariŋjoyínérini. Ayí soyínéniŋjí nimónirínayí soyíné riá anijí wearinjyo ikeárinipaxí aíwi soyíné ayo wíwapiyariŋjagi nání ayí soyíné niseamúroro arípaxí riá anijí wearinjyo ikeárinipaxí imóniŋjoi. Ayináni Gorixo xeaníŋjí seaikáriníá ejagi nání diŋjí sipí oseaini. ¹⁶Soyíné siŋwíniŋjí supárigíoyíné aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriniárini. Siŋwíniŋjí supárigíoyíné aiwí ámá wíyo óí siwániŋjí wiariŋjoyíné, ámá wo ‘E emíni. Aŋjí Gorixo nání ridiyowá

yarijwá riwámi dání rirarijnini.' rarijnagi niwiniríná re rarigfoyínérini, 'Ananirini. Xío ríípa mepa nerínayí, xwiyá meárinipaxí wí mirarinini.' rarigfoyínérini. E neri aí ámá wo 'E emíini. Sínjá gorí aijí ridiyowá yarijwáiwámi ínimi wenjípmi dání rirarijnini.' rarijnagi niwiniríná re rarigfoyínérini, 'Xío ríípa mepa nerínayí, xwiyá meárinipaxí rarini.' rarigfoyínérini. ¹⁷Majimajíá ikáriniro sijwíniñí supáriro egíoyíné, gímini gípi seáyi e imónini? Sínjá gorí aijí ridiyowá yarigfiwámi wenjípmi seáyi e rimónini? Aijí ridiyowá yarigfiwá seáyi e rimónini? Aijí ridiyowá yarigíá ɣwíá iwámi gorí sínjápi sa e weñagi náni eni ɣwíá imóniñagi náni aijí iwá seáyi e imónini. Ayináni ámá wo ridiyowá yarigfiwámi dání ráná pí náni 'Xwiyá meárinipaxí bi mirarinini.' rarigíárini? ¹⁸Soyíné ripi eni rarigfoyínérini. Ámá giyí giyí aiwá peaxí taniro náni íráí noa peyiniñje dání rarijnagi niwiniríná 'Ayí ananirini. Xwiyá meárinipaxí bi mirarinini.' riro ámá aiwá peaxí seáyi e ikwiáriniñípmi dání rarijnagi niwiniríná 'Ayí apimi dání ríípi xixení mepa nerínayí, xwiyá meárinipaxí rarini.' riro yarigfoyínérini. ¹⁹Sijwíniñí supárigfoyíné arige neri yapí e uréwapiyarigíárini? Gímini gípi seáyi e imónini? Aiwá peaxí ikwíkwiárimí yarigíápi seáyi e rimónini? Íráí noa peyiniñípi seáyi e rimónini? Íráí oniñípi aiwá ɣwíá imixarijnagi náni íráípi seáyi e imónini. ²⁰Ayináni ámá íráí oniñípmi dání niriróná aiwá seáyi e ikwiáriniñípmi dání eni rarijoi. ²¹Ámá ridiyowá yarigfiwámi dání niriróná Gorixo aniwámi ínimi ɣweajomi dání eni rarijoi. ²²Ámá 'Añínamí dání rirarijnini.' niriróná Gorixo íkwiañwí éí ɣweaje dání riro xewaniño éí ɣweajomi dání riro eni yarijoi. Ayináni xwiyá soyíné 'E dání niriróná ananirini.' rarigíáyí nipikwini nipikwini mirarigfoyínérini.

²³Ʉwjí ikaxí mewegfoyíné tíni Parisoyíné tíni aweyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóríníárini. Sípí ero naají ero yarigfoyíné dijí sípí oseaini. Soyíné aiwá nimiróná anijí miní yíyí tíni aí tíni siyó amipí pírániñí íá níroro rixa wé wúkaú imóniñjáná wo Gorixomi miní niwiyo aí Ʉwjí ikaxí xwé riniñí tíyo 'Dixí ámá imóniñjyo xixení wiiarijípa ámá xeñwíyo eni axípi wiiríini. Ámá xeñwíyo eni ayá urimixiríni. Gorixomi dijí wíkwífroríni.' riniñí ayo soyíné ogámí nero onímiápianí xídarigíárini. Segí anijí miní yarigíá jíapi píni miwiáripa ero ámáyo naají mimixipa yarigíápi eni ero nero siñwiriyí, naají imónimíminiri ejírini. ²⁴Soyíné sijwíniñí supárigfoyíné aiwi ámá wíyo óí siwániñí wiarijwámi, inaiwá niniro sidíriá onímiápia weñagi niwiniróná ananí emi nínamoro aí kamerí xwérixia weñáná sijwí miwiní o tíni gwínárearigfoyínérini." nuriri awa re oyaiwípoyiniri "None Ʉwjí ikaxí xwé eániñjyo ogámí neranéná ayí kameríniñí gwínárearíjwáriani? Ʉwjí ikaxí onímiápia eániñjyo pírániñí nixídiranéná ayí sidíriá emíniñí mamoiriñwáriani?" oyaiwípoyiniri e uriñinigini.

²⁵Ámi re uriñinigini, "Ʉwjí ikaxí mewegfoyíné tíni Parisoyíné tíni aweyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóríníárini. Naají ero sípí ero yarigfoyíné,

Gorixo xeaniŋí seaikáriníá ejagi náni diŋí sipí oseaini. Soyíné kapixíyo tíni xwáriá sixíyo tíni bíariwámi dání wayí níroro aí xwioxíyómini segí íwí meaarigíyáí tíni uyíniř yarigíyáí tíni magwí eni. ²⁶ Parisi siŋwíniŋí supárigíoyíné, kapixíwámi tíni xwáriá sixíwámi tíni xámi xwioxíyómini wayí róaná bíariwámíni eni naŋí imóninijoi. ²⁷ Iwjí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaórínárini. Naŋí ero sipí ero yarigíoyíné, Gorixo xeaniŋí seaikáriníá ejagi náni diŋí sipí oseaini. Soyíné ámá xwáripáyo seáyi e míá imixáná simajiyí naŋí rariŋípániŋí imóninijoi. Íniminijí ámá ejí nórówapiri piyaní eaarinjípániŋí ejánái. ²⁸ Ámá wí soyíné siŋwí niseaniróná ‘Wé rónigíawarini.’ seaiaiwíarijagía wí segí xwioxíyómini naŋí ero sipí ero yarigíápi tíni ríkikiríó yarigíápi tíni magwí ejagi siŋwí miseanarigíárini. ²⁹ Iwjí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaórínárini. Naŋí ero sipí ero yarigíoyíné, Gorixo xeaniŋí seaikáriníá ejagi náni diŋí sipí oseaini. Soyíné Gorixoyá wíá rókiamoagíáyíá xwáripáyo mají e waripániŋí siŋáyo xegí yoí nearo uráráiro ámá wé rónigíá ejíná pegíáwa xwiá weyáriniŋe eni míá imixiro neróná ³⁰ re rarigíárini, ‘None ejíná aríowa ḥweaagíná niŋwearane siŋwiriyí, awa wíá rókiamoagíáwami pikiaríná none eni nawíni wí pikianiri ejwámani.’ rarigíárini. ³¹ Sewaniŋoyíné e níriróná xwiýá nímeáriníro réniŋí rinariŋoi, ‘Negí aríowa wíá rókiamoagíáwami pikiaḡíwami xiáwonerini.’ áwaní éniŋí rinariŋoi. ³² Soyíné segí aríowa wíá rókiamoagíáwami nipíkiro yagíápi nímúroro xwiýá wíni meárinipíri náni anani éírixini. ³³ Sidíroyíne, weaxíá miáoyíné Gorixo xwiýá niseameariri ríá aniŋí wearinjíyo seaikeaáráná arige nerí urakínipíráriŋi? Oweoi, wí nurakínipírámani. ³⁴ Pírániŋí aríá époyi. Nioni wíá rókiamoarigíáwami tíni ámá niŋáwami tíni ḥwjí ikaxí eániŋípi mewegíáwami tíni soyíné tíŋí e náni urowárimíá ejagi aiwi soyíné awa wami pikiro wami íkíáyo yekwiroáriro wami segí rotú aŋíyo dání síkwíá ragí píři uyíkiro wa nuro aŋí bí bimi ḥweaáfe mixí nixída uro epíráriŋi. ³⁵ Ayí ripí náni awami soyíné tíŋí e náni urowárimíáriŋi. Soyíné xwiá tío xwiýá ámá wé rónigíá niyoní go go pikigíá náni ríá meárinipíri awami soyíné tíámíni urowárimíáriŋi. Iwamíó wé róniŋí Aiboríomi pikine dání yoparí wíá rókiamoagí Sekaraiaomi —O írái ridiyowá yaniro ikwikwiárimí yarigíe midáni ejáná Gorixoyá aŋí awawá ‘Iwjíaxini.’ ríniŋe midáni ejáná áwiními e pikigíorini. Omi pikigíe náni xwiýá meárinipíri ámá ayo segí tíámíni urowárimíáriŋi. ³⁶ Nepa searariŋini, ‘Oxí apixí agwi ríná ḥweagíyíné amípí nioní searariŋá ripí niseaímeaníáriŋi.’ searariŋini.

Jerusaremi ḥweáyí náni riŋípi nánirini.

³⁷ Jerusaremi ḥweáyíné wíá rókiamoarigíáwami pikiro ámá Gorixo seyíné tíŋí e náni urowárénapiŋowami síŋá nearo pikiro yarigíyíné,

nioni karíkarí xináí miá iwíyo ínimi mimeámí yarijípa nioni eni axípi seaiminiri yaríná seyíné miseaimónarini. ³⁸ Aríá époyi. Gorixo yeáyí niseayimixemearíná ají seyíné ɻweaaniri egié rixa anipá imónigoi. ³⁹ Ayí ripi náni seararijini. ‘Seyíné nioni sijwí minaní néfasáná re ripíríiná nánini nanipíríárini, “Ámináo urowárénapáná weapiníomi yayí seáyi e oumeaneyi.” ripíríiná nánini sijwí nanipíríárini.’ seararijini.” urijinigini.

“Ají ridiyowá yarigíiwá ikwierómioaníárini.” urijí nánirini.

24 ¹Jisaso ají ridiyowá yarigíiwámi dání nipeyeari waríná xegí wiepisarijowa ají Gorixo náni e mirinjfyí awiaxí enagi “Jisaso pírániñjí sijwí owinini.” niyaiwiro árixá wianiro báná ²o re urijinigini, “Soyíné sínjá ají tiyí níni sijwí riwinarijoi? Nepa seararijini. Ríwíyo sínjá kikíróniñjí ripiyí wo wíomi seáyi e ikwiáríniníámani. Sínjá ikwíkweyárínijí ripi níni ikwierómioaníárini.” urijinigini.

Xeanijí iwamíó wímeaníápi náni urijí nánirini.

³E nurimi nuri díwí miijí Oripiyo niyiri e éí ɻweanjáná wiepisarijowa Jisaso xegípi ɻweanjagi niwiníro ajwi e nibiro yumíí yarijí re wigíawixini, “Joxi áwanjí nearei. Sínjápi gíná ikwierómioaníárini? Si jwí ayo niwinírane ‘O rixa niweapini ajwi ayorfani?’ yaiwirane ‘Síá yoparíyo rixa riyiríani?’ yaiwirane yaníwá náni pí ekiyijíyo winaníwárini? Joxi nearei.” uríagía ⁴o áwanjí nuriríná re urijinigini, “Ámá wí yapí searéwapiyipírixiníri dijí íá nixiriro éírixini. ⁵Ayí ripi náni seararijini. Ámá obaxí wo wo níbayiro yoí nioniyá níriñiro yapí re searéwapiyaníro epíríárini, ‘Ámá yeáyí seayimixemeáná náni aríowaya xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarigío imónijáonírini.’ searéwapiyaníro éáná ámá oxí apixí obaxí ‘Nepaxíni.’ niyaiwiro xejwíyo xdípíríárini. ⁶Soyíné ‘Ají nowamíni mixí ikwíñaroarini.’ rinánayí xwíyí imijí ‘Ají wími mixí inarijoi.’ riniméánayí wáyí mepa éírixini. Mixí ayí xámi nigá nuri aiwí síá yoparí Jisasoni weapimíáyi sinirini. ⁷Ámá gwí wirí niwiápíñimearo wíniyí tñi mixí iniro ero mixí inayí wí niwiápíñimearo wíniyí tñi mixí iniro ero ají wíyí wíyo poboní eri ají wami agwí náni ikeamóniro epíríárini. ⁸Api nipini e imónarijagi niwiníríná re yaiwíírixini, ‘Ríwéná xwé eníá náni iwamíó ríyí riyarini? Oyini.’ yaiwíírixini. Apixí niaíwí xiríminiri neríná dijí re yaiwiarigíápa, ‘Ríwéná ríniyí xwé niminiri náni iwamíó riniariní? Oyini.’ yaiwiarigíápa soyíné eni nioni rarijápi imónarijagi niwiníríná re yaiwíírixini, ‘Ríwéná xeanijí xwé neaímeaníárfani?’ yaiwíírixini. ⁹Íná soyíné ámá wí íá niseaxero xeanijí seaikáriro seapikiro epíría náni ámá wíyo mini wipíríárini. Ámá gwí rixí wirí wirími dáljí níni soyíné nioni nixídarijagía náni símí tñi seaipíríárini. ¹⁰E seaiaríná ámá obaxí nioni nixídarijigíáyí ríwí ninimoro wigí wíniyí Jisasoni nixídarijigíáyí

náni ámáyo miyí uriro ayí tñi símí tñi iniro epírárini. ¹¹ Ámá wí niwiápínamearo mimóní wíá rókiamoarigíáwa nimóniro ámá oxí apixí obaxíyo yapí wíwapiyipírárini. ¹² Ámá rikikiríó niga upírá ejagi náni ámá obaxí wíyo wá niwianiri arirá wiarigíápi píni wiáripírárini. ¹³ E nerí aí giyí giyí ejí neániro nioni dñj nínkwíroro nixídarigíáyo síá yoparíyimi nioni anani yeáyí uyimixemeámárini. ¹⁴ Xwiyáyí yayí seainarijí ‘Gorixo xegí xwioxíyo mimeámí nerí seamejweanía náni segí íwí yarigíápi ríwímini nínamoro nisaniro ḥweárixini.’ riniñjípi ámá nioni nixídarigíáyí nuro ámá gwí wirí wirí niyoní xwíá ríri nirímini ami gími ḥweagíayo wáí nurímemáná ejáná síá yoparíyi imóninírárini.

Xeanijí ríá tñi wímeaníápi náni urijí nánirini.

¹⁵ “Soyíné wíá rókiamoagí Daniero niriri eajípi ámá sipí seaikárijo ají awawá Gorixoyá ḥwíá ikwíróniñíwámi xórórí nerí xwiríá ikixéagi niwiniríná —Ámá giyíné xwiyáyí ripí íá róíáyíné, dinjí pírániñjí morífini. ¹⁶ E niwiniríná Judia píropenisíyo ḥweagíáyí díwíyo náni éí yíríxini. ¹⁷ Ámá giyí giyí ají waíwíyo nipeyiro seáyímini ikwíróniñíwámi niñwearóná ‘Sipí neaikárijo rixa ḥwíá imóniже xwiríá ikixearini.’ rinarijagía aríá niwiríná sini mepa éírixini. Niwiápínameámáná amípí ínimi ikwíróniñíwámi weñjípi mienairo náni niwepíniro mipáwipa sa niwepíniro díwíyo náni ajíni éí yíríxini. ¹⁸ Ámá aiwá omijíyo yarigíáyí eni aríá e niwiríná ámi iyáyí meaaniro náni ají e náni mupa sa díwíyo náni éí yíríxini. ¹⁹ Íná apixí niaíwí agwí egíwa tñi sini niaíwí amiñjí narigíwa tñi ajíni éí upaxí mimóniñagi náni aveyi! Arige nero díwíyo náni ajíni éí yipíráríani? Oweoi. ²⁰ Ajíni éí mupaxí neaimóniniginíri Gorixomí rixiqí re urírixini, ‘Íná imijí miripa éwinigini. Sabará eni mimónipa éwinigini.’ urírixini. ²¹ Ayí ripí náni seararijini. Gorixo xwíá imixiri ajína imixiri eje dání ámá xeanijí nimóga bagía aiwí sipí seaikárijo ḥwíá imóniже xwiríá ikixéáná xeanijí ríá tñjí seaímeanírárini. Xeanijí íná imóniníá ripí tñi ámí wí xixeni imóniníá menini. ²² Gorixo xeanijí imóniníá api náni ‘Ajíni píni owiárini.’ miyaiwiáripa nerí siñwiriyí, ámá wíyo yeáyí uyimixemeapaxímani. Ámá xío eyíroáriñjí ejagi náni xeanijí api náni ‘Ajíni anipá oimónini.’ rinírárini. ²³ Íná ámá wí ‘Siñwí winípoyi. Yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo riworini.’ re searánáraní, wí ‘Jíiworini.’ searánáraní, aríá miwipa éírixini. ²⁴ Ayí ripí náni seararijini. Ámá wa niwiápínamearo ‘Oxí apixí Gorixo eyíroáriñjíyo yapí wíwapiyipaxí ríá imónini?’ niyaiwiro yapí wíwapiyaniro náni wí ‘Kiraiso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío, ayí nionirini.’ riro wí ‘Wíá rókiamoarínáonírini.’ riro nero emimí xwé ámá siñwí miwinarigíápi ero ayá riwamónipaxí bi ero epírárini. ²⁵ Pírániñjí aríá mónpoyi. Amípí ríwéná imóniníápi náni rixa áwanjí seararijagi yapí seaíwapiyipírixini’

náni dijí nimoro éírixini. ²⁶Nioni rixa pírániijí áwanjí searí ejagi náni ámá wí ‘Aríá époyi. O ámá náni dijí meanje jíami ñweani.’ searáná soyíné aríá niwiro mupa éírixini. Wí ‘Aríá époyi. O ajiyo ná íními yumíi ñweani.’ searáná aríá miwipa éírixini. ²⁷Ámá imóninjáoni niweapiríná ápiajwí neríná aji ikwírónipí nimini wíá ókiarijípa nioní eni wíá nökía weapimíá ejagi náni ámá wí ‘O yumíi e ñweani.’ searánayí, aríá miwipa éírixini.” nuríri ²⁸awa re oyaiwípoyiniri, “Nioni weapimíáe náni ámá áwanjí wí ripaxí menini. Ámá níni sijwí nanipíráriini.” oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí ripí uriñinigini, “Najwí piyí weje apurí obaxí pénarijírini.” uriñinigini.

Ámá imónijo weapiníápi nánirini.

²⁹Ámí re uriñinigini, “E nerí aí xeanijí api níni rixa niseaímeámáná ejáná apaxí mé sogwí síá yiniri emá wíá mónpa erí sijí ajiñami dání exweánowiri erí amipí ejí eániijí ajiñami ejíyí úpiyiniri erí rixa nemáná ejáná ³⁰nioni ekiyijíniijí niga niweapiri ámá niyoní sijání wimónáná ámá gwí arí arí níni ámá imóninjáoni nikínimi gí ejí eániijí tíni aji píríyo dání agwí tíni weaparijagi sijwí ninaniróná ñwí eapíráriini. ³¹E yaríná pékákí aga ejí tíni riníagi nioní gí ajiñajowa ámá oxí apixí Gorixo eyíroárijíyí xwíá ríri nírimini ami gími ñweagíáyo wirimeapíri urowárimíáriini.

Ewayí ikaxí íkíá pikína nánirini.

³²“Soyíné ewayí ikaxí íkíá pikína náni riníijípi náni dijí nimoro nijíá imónípoyi. Íkíá pikína mimijwí neánowimáná ámí iniigí sixí nínirí rixa mijí ináná, ‘Rixa xwiogwíráni?’ yaiwiarijíráriini. ³³Siwjí e niwiníro yaiwiarijíápa nioní seararijáyí níni imónarijagi niwinírná re yaiwíríxini, ‘O niweapini náni rixa fwí éniijí ríronapini? Oyini.’ yaiwíríxini. ³⁴Nepa seararijini. Ámá ríná ñweagíáyíné wiýíné sini mipé ñweajáná amipí nioní seararijápi nimóniníáriini. ³⁵Ajína tíni xwíará tíni anipá imóniníá ejagi aiwi xwíyíá nioniyá wí surímá imóniníámani.

“Nioni weapimíáyi náni ámá wo nijíámaní.” uriñí nánirini.

³⁶“Nioni ámí gíni gíná niweapimíá nániyí ámá níni aiwi wo nijíá mimóniní. Ajína jí aiwi nioní aiwi nijíá mimóninjwini. Sa gí áponi nijíáriini. ³⁷Ámá imóninjáoni ámí weapáná ámá Nowao tínjná yagíápa axípi yariñagía winimíáriini. ³⁸Iniigí waxí sini niróga miwiápíñimeapa ejáná ayí síá Nowao sipixyo páwiníe nánini re néra ugíawixini. ‘Gorixo iniigí waxí tíni xwírá wí neaikixeníámani.’ niyaiwiro aiwá níro iniigí níro néra nuro apixí nijwírára uro nimeáa uro néra núisáná ³⁹‘Pí pí neáimeaníáriani?’ miyaiwí néra waríná iniigí waxí nimárómi upjinigini. Ámá imóninjáoni ámí niweapiríná ámá maiwí axípi e néra wariñagía

wímeámíáriini. ⁴⁰ Síá nioni weapimíáyimi ámá waú, aiwá omiñíyo yarigííwaú gí aŋínajowa wíomi niwirimearo aí wíomi e wáripíráriini. ⁴¹ Apixí wípaú eni pírawá yuní ikixémí yaríná wími niwirimearo wími e wáripíráriini. ⁴² Ayináni soyíné awínijí ñwearíni. Dixí Ámináoni bímá náni soyíné majjá imónijagía náni dijí tíni ñweárixini. ⁴³ Ewayí ikaxí ripí náni eni dijí mópoyi. Ámá wo, aŋí xiáwo ‘fwí meaarijo síá riyimi ríná biniréniroi?’ niyawiri siŋwiriyí, awí niŋwearíná xe níkwiri opáwiniri siŋwí wíniminiri ejímani. ⁴⁴ Ámá imónijáoni weapimíáyi náni eni soyíné sini majjá ejagía náni awínijí ñweárixini.” uríŋinigini.

Ewayí ikaxí bosíwo nánirini.

⁴⁵ Jisaso ewayí ikaxí ámí bi uriminiri náni yariŋí re wiŋinigini, “Omiñí wiiariŋíyí wo xegí bosoyá majjá aríá niwiri dijí neŋwiperi nerínayí arige imónini? O re imónini. O omiñí ripí náni bosíwo oimóniri xegí boso rípeajorini. O xegí bosoyá omiñí wiiarigíayo umeiri aiwá yaní umeiri yariŋorini. ⁴⁶ Boso ami dání nibirí xegí bosíwo rípeajo xámí yagípa axípi pírániŋí yariŋagí niwiniřinayí, bosíwo yayí owiníni. ⁴⁷ Nepa seararinjini. O pírániŋí yariŋagí niwiniřinayí, xegí omiñí níni eni menía náni rípeaníáriini. ⁴⁸ E nerí aiwi bosiwí axo ‘Gí boso yapapíni binimeniŋoi.’ niyawiri ⁴⁹ xegí omiñí ani wiarigíawami iwaní nímeperi ámá papikí yarigíá wa tíni iniigí niro aiwá niro néra nuríná ⁵⁰ ‘Boso síá riyimi niňbinimeniŋoi.’ niyawiri yariŋíyí wiyimi, síá xío biniyimi majjá nimóniri yariŋíyimi boso rixa nirémónapiri re winíáriini. ⁵¹ Omi miŋí niwákwiri ámá naŋí ero sípí ero yarigíáyí títí e wáriníáriini. E ríniŋí xwé winaríná ñwí earo magí íróniro epíriferini.” Jisaso ewayí xwiyá e uríŋinigini.

Ewayí ikaxí apixí apiyá wé wúkaú nánirini.

25 ¹ Jisaso ewayí xwiyá re uríŋinigini, “Ámá ‘Gorixo xío xegí xwioxíyo míméamí neri oneameŋweani.’ yaiwííyí apixí apiyá wé wúkaú riwániŋí imóniŋoi. Íwa ‘Negí ámá o xegí apixí siŋí meaními niwírmiaumi binijoí.’ riníagi aríá niwiro óí e oneairimeároniri wigí ramixí xixegíni nimixárómi nuro óí e weníŋí nero ñweagííwarini. ² Apixí wé ná wúní íwa majimajjá ikárinigííwarini. Wé wíúmi dáŋí wíwa dijí pírániŋí mogííwarini. ³ Majimajjá ikárinííwa ramixí nimaxíríná piurí sixí mimaxírigííwarini. ⁴ Dijí pírániŋí móííwa ramixí nimaxíríná piurí sixí eni xixegíni maxirigííwarini. ⁵ Íwa weníŋí neri ñweaŋjáná apixí siŋí meano sini síá óripíni yaríná íwa sá niówári nero rixa sá weŋjáná ⁶ rixa áriwegí imónáná ríaiwá re riníŋinigini, ‘Weníŋí époyi. Apixí siŋí meáo rixa iwo barini. Seyíné óí e wiriménapípoyi.’ riníagi aríá niwiro ⁷ apixí apiyá níwaní niwiápínmearo ramixí ápiawí xwé Oweníri íá nikinimíximáná ⁸ majjá ikárinííwa wigí piurí yeáyí neri ramixí supárařiŋagí niwiniřo dijí pírániŋí móííwami re urigíawixini, ‘Negí

ramixí supáriminiri yarijagi náni sewayíné piurí bí neaiapípoiyi.’ urágia aiwí ⁹íwa re urigáawixini, ‘Oweoi, piurí newanéyá ramixí sewayínéyá tíni newanéyá tíni xixeni mimónini. Newanéyá ení supárinigini.

Sewayíné nuro segí ení sitiwá aijyo ámá piurí bí yarigáayo bí époyi.’ urágia ¹⁰majimajíá ikáriníwa piurí bí yaniro náni úáná ámá apixí sińj meáo nibíri apiyá wíwa píránińj nimixiniri wenijí nero ḷweagííwa o tíni nerimeánimi aijí aiwá apixí meaní náni imixáríe náni nuro aijyo páwiáná ówají yárinińjinigini. ¹¹Ówanjí rixa niyárinimáná ejáná apiyá piurí bí yaniro úíwa nibiro bíariwámí dání re urigáawixini, ‘Ámináoxini, Ámináoxini, newané ówají neaíkwíomeai.’ urágia aí ¹²o re urijinigini, ‘Nioni nepa seararijini. Nioni sewayíné náni majónirini.’ urijinigini.” Jisaso ewayí xwiyá e nuríri ¹³re urijinigini, “Síá nioni weapimíáyi soyíné majíá enagi náni píránińj wenijí nero awínińj ḷweárixini.

Ewayí ikaxí omijí wiiarigá waú wo nánirini.

¹⁴“Ayí ripi náni ‘Awínińj ḷweárixini.’ seararijini. Nioni ámi niweapírná ámá nioni nixídarigáyo wigí niiarigíápi xixeni wiimíá enagi náni nioni ámá amípí mímúrónińj rónińj imónińjini. O xegí aijí wíyo urínauminiri neríná ámá xináiwánijí nimóniro omijí wiiarigíawami ‘Eini.’ nuríri xegí iyá fá nigwí amípí píránińj umeipíri náni yańj niwiríná ¹⁵omijí xixeni epaxowa enagi niwiníri womi nigwí K5,000 mini wíri womi K2,000 mini wíri womi K1,000 mini wíri nemo aijí wíyo urínauminiri ujnjigini. ¹⁶Nigwí K5,000 wío apaxí mé nuri nigwí api tíni omijí neríná sayá nimixiri ámi K5,000 bi sayá imixińjinigini. ¹⁷Nigwí K2,000 wío ení nigwí api tíni omijí neríná ámi K2,000 bi sayá imixińjinigini. ¹⁸E neri aí nigwí K1,000 wío nigwí api nimeámi nuri mínińwí níripimáná miraxwoyá nigwí píní e tijnjigini. ¹⁹Miraxwo aijí wíyo urínauminiri wago neméisáná ámi nibíri ‘Gí nigwí rixa sayá nimixa ugíárfani? Sińwí owinimini.’ niyaiwiri ‘Gí omijí niiarigá nigwí wińawa obípoiyi.’ ráná ²⁰ámá nigwí K5,000 wińo nigwí xío wińípi tíni nigwí K5,000 xío sayá imixińípi tíni nimeámi nibíri sówá niwíri re urijinigini, ‘Miraxwe, joxi xámí K5,000 niapińípi ámi nioni sayá nimixiríná K5,000 ámi bi imixińá ripi sińwí winei.’ urágí ²¹miraxwo re urijinigini, ‘Gí omijí niiarijoxini, joxi omijí niiríná anijí miní nańj niiarijoxini, joxi awiaxí éirini. Omijí onimiá nioni siapińápi joxi anijí miní píránińj niijí enagi náni gí amípí obaxíyo mería náni “Bosiwoxini” níririri orirípeámini. Joxi níwiapíri nioni tíni nawíni niȝwearíná yayí nioni ninarinípa axípi yayí osinini.’ urijinigini. ²²Ámá nigwí K2,000 wińo nibíri re urijinigini, ‘Miraxwe, joxi K2,000 niapińípi nioni sayá nimixiríná K2,000 ámi bi ripi xirijá ripi sińwí winei.’ urágí ²³miraxwo re urijinigini, ‘Gí omijí niiarijoxini, joxi omijí niiríná anijí miní nańj niiarijoxini, joxi awiaxí éirini. Omijí onimiá nioni siapińápi joxi anijí

miní pírániñí niiñí enagí nání gí amipí obaxíyo mería nání “Bosiwoxini” niririri oríripeámini. Joxi níwiapiri nioní tíni nawní niwearíná yayí nioní ninariñípa axípi yayí osinini.’ urijinigini. ²⁴ Ámá nigwí K1,000 wiño nibiri re urijinigini, ‘Miraxwe, joxi aríá ríá wé rariñoxirini. Aiá joxi jiwanijoxi iwiá muriñe miri iwi mimó eje miri yarijoxi enagí nání ²⁵nioní wáyí nerí nigwí K1,000 joxi niapiñípi nimeámi nuri xwiá weyáriñáriní. Siywí winei. Dixí nigwípi ripirini.’ uríagí aí ²⁶miraxwo re urijinigini, ‘Gí omíñí niiariñí ríwí siwá yipí roxiñi, joxi sipíni ejríni. Joxi “Xewaniño iwiá muriñe miri iwi mimó eje miri yarijorini.” niniaiwiri nání ²⁷nigwí nioní siapiñípi pí nání nigwí aŋíyo mitipa ejríni. E nitiri siywíriyí, nigwí apí tíni ámi bi seáyi e ikwiáriniñána meáminiri eárini.’ nuriri ²⁸wami re urijinigini, ‘Nigwí K1,000 xirijomí nurápiro K10,000 xirijomí mini wípoyi. ²⁹Ayí ripí nání searariñini. Ámá giyí giyí nioní wiñápi pírániñí mimepa nerí kikiíá nerínayí apí aí nurápimíáriní. ³⁰Omiñí niiariñí sipíomi íá nixero síá yiniñí bíariwáminí moaípoyi. Síá yininjeyí ríniñí ayíkwí miwinipa eníá enagí nání ámá ñwí earo magí íróniro epírinerini.’’ Jisaso ewayí xwiyíá e urijinigini.

Ámá niyoní mí ómómixímí winíápi nání urijí nánirini.

³¹ Ámi re urijinigini, “Ámá imóniñáoni mixí ináyí nimóniri niknímáná gí aŋína jowa tíni nawní xixéániñí niga niweapirane ikwiajwí amáyo mí ómómixímí emiánami éí ñweááná ³²ámá gwí wirí wirí níni gí símimañímini awí eaáripíráriní. Awí eaáráná nioní ámá sipisipí mearigíawa sipisipí tíni memé tíni neyíroro sipisipí midáni memé midáni wárarigíápa amáyo axípi e neyírori midimidáni niwáriríná ³³sipisipí wé náúmini wáriri memé onamijúmini wáriri emíáriní. ³⁴E nemáná mixí ináyoni wé náúmini niweagíáyo re urimíáriní, ‘Ámá gí ápo pírániñí seaimixfíyíné níwiapiro oyá xwioxíyo ñweápoyi. Aŋí o xwfírári imixiri aŋína imixiri eje dání seyíné nání wé roárije níwiapiro ñweápoyi. ³⁵Ayí ripí nání searariñini. Nioní agwí niaríná seyíné aiwá bi niapagíáriní. Inigí nání nináná iniigí bi niapagíáriní. Nioní aŋí midáñoni ejáná seyíné ninipemeámi wagíáriní. ³⁶Iyíá mayoni ejáná bi nipáragíáriní. Simixí yaríná seyíné nibiro nimejweaagíáriní. Gwí aŋíyo ñweajáná seyíné xwiyíá niwénepagíáriní.’ urimíáriní. ³⁷E uráná ámá wé rónigíáyí re níripíráriní, ‘Ámináoxini, gíná agwí nání yaríná siywí níranirane aiwá siapagwárini? Gíná iniigí nání sináná iniigí siapagwárini?

³⁸ Gíná joxi aŋí midáñoxíniñí imóniñána nisipemeámi wagwárini? Gíná iyíá mayoxi emeariñagi níranirane iyíá ripáragwárini? ³⁹Gíná joxi simixí yariñagi rimejweaagwárini? Gíná gwí aŋíyo ñweajáná xwiyíá riwénepagwárini?’ níraná ⁴⁰mixí ináyoni re urimíáriní, ‘Nepa searariñini, “Seyíné ámá nioní gí imónigá týo sipí apiami aiwi aríra niwiri e niwirínayí ayí nioníñíñí niagíawixini.” searariñini.’

urimíárini. ⁴¹ E nurimáná wé onamínjúmini niŋweagíáyo re urimíárini, ‘Gorixo nání ramixinigíáyíné píni niníwiárimi nuro ríá aníŋi wearinjí xío obo tíni aŋínaŋí xíomi íwí wikárigíáwa tíni nání imixáriŋírimi nání úpoyi. ⁴² Ayí ripi nání seararijini. Nioni agwí nání yaríná seyíné aiwá bi miniapagíárini. Iniigí nání nináná bi miniapagíárini. ⁴³ Aŋí midáŋoni ejáná ninipemeámi wagíámani. Iyá mayoni emearíná iyá bi minipáragíárini. Simixí wejáná minimeŋweagíárini. Gwí aŋíyo ŋweajáná xwiyíá minijwénapagíárini.’ uráná ⁴⁴ wiwaníŋfyí re niripírárińi, ‘Ámináoxi gíná joxi agwí nání eri iniigí nání siniri aŋí midáŋoxi imóniri iyá mayoxi eri simixí weri gwí aŋíyo ŋweari yariŋagi nene siŋwí niranirane arírá misipa yagwárini?’ níráńá ⁴⁵ ayo re urimíárini, ‘Nepa seararijini. Seyíné ámá nioní gí imónigíá týo sípí apiami aiwi arírá miwipa nerínayí ayí nioní eníniŋí niagíawixini.’ uráná ⁴⁶ ayí ríniŋí aníŋi winine nání upírárińi. E nerí aí wé rónigíáyí diŋí niyímiŋípi tígíáyí ŋweapířie nání upírárińi.” uriŋinigini.

Jisaso nání mekaxí megíá nánirini.

26 ¹ Jisaso xwiyíá apí nipini nurfísáná xegí wiepisarijowami re uriŋinigini, ² “Soyíné niſírárińi. Rixa síá wiyaú óráná síá Gorixoyá aŋínaŋo negí aríowamí mipikí múroŋíyi —Ejíná síá ayi Judayo Isipiyí mixí ináyo íá xewíraráŋáná Gorixo niaíwí xámíŋí niyoní opikímíniři aŋínaŋí oyáo urowáriŋí aiwi Judayí o ŋwí ikaxí uriŋípi tíni xixeniři nero bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro niniro sipisipí miá nipikiro ówanjíyo ragí xópé yáriá enagí nání aŋínaŋo ayo múroŋinigini. Ayináni xwiogwí o o pwéáná sipisipí miá nipikiro bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigíárini. “Síá ayi imónáná wa ámá imóniŋáoni íá niníxero émáyí íkáyo oyekwiřoáriþoyiníri míni niwipíráoi.” uriŋinigini. ³ Íná apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Judayí wigí ámináowa tíni awa nerimeániro aŋí apaxípániŋí imónigíáwami seáyi e imónijo, xegí yoí Kaiapasoyí riňiŋoyáyo awí neániřo ⁴ mekaxí re megíawixini, “Jisasomí pikianiyí yumíí arige nerane íá xíraníréwini?” mekaxí e nímeróná ⁵ re níra ugíawixini, “None ámáyo mixí émixamoanigini. Aiwá síá Gorixo negí aríowamí mipikí múroŋíyi nání imixaríná íá mixiripa oyaneyi.” riňiŋawixini.

Jisasomí werixí naŋí bi iwayimopí nánirini.

⁶ Jisaso aŋí Betani ŋweajáná aŋí ámá peyiyí yago Saimonoyáyo ŋweajáná ⁷ apixí wí werixí diŋí naŋí eaariŋí sítí wá —Sixí awá nigwí aga xwé roŋíwárińi. Awá nímeámi nibiri o aiwá níminiri ŋweajáná í omi miŋjíyo iwayimopíngini. ⁸ Iwayimóagí wiepisarijowa siŋwí e niwíniřo ími wikí diŋí niwiaiwiřo re riňiŋawixini, “Werixí diŋí naŋí eaariŋí apí nigwí xwé roŋípi pí nání xwíriá ikixearini? ⁹ Werixí apí nigwí nání bí nerane siŋwiriýí, nigwí

xwé nimearíná ámá uyípeayíyo arirá niwirane mini wipaxírini.” rinarijagía
 10 Jisaso sijwí e niwiníri re urijinigini, “Í ayí nañí niarijagi nání pí nání
 ayá wí rarijoi? 11 Ayí ripi nání seararijini, ‘Ámá uyípeayí soyíné tíni íníná
 ñweapírá ejagi nání ríwéná aí arirá wipaxírini. E nerí aí nioni íníná soyíné
 tíni ñweámíámani.’ seararijini. 12 Í werixí api nioni niniwayimoríná ayí xwíá
 niweypíri nání iwamíó nimixarini. 13 Nepa seararijini. Xwíá ríri nirímini ami
 gimi xwíyá nioní nání yayí seainarijípi wáí nemero nurimeríná apixí rí nioni
 werixí dijí nañí eaarijí ripi niwayimóípi nání ení repiyí wíáná ‘Jisasomi apixí
 wí e iyí rejningini?’ yaiwipírárini.” urijinigini.

Judaso nigwí meámíñiri miyí urijí nánirini.

14 E uráná Isikarioti dají Judaso apaxípániyí imónigía xwéowa tíjí
 e nání nuri 15 re urijinigini, “Nioni Jisaso nání miyí searánayí soyíné
 ‘Omi pí wianíwini.’ seaimónarini?” uríagi nigwí sirípá 30 íáyo niroaro re
 urigíawixini, “Ripi siapaníwini.” uráná 16 o e dáni “Xegípi ñweanjáná pasá
 umemí nání sijwí owinaxídinemini.” niyawiri e ejinigini.

Wiepisarijowa tíni aiwá Ajínajo Múronýi nání nigíá nánirini.

17 Síá iwamíó Judayí bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigáyí iwamíóyi
 imónáná wiepisarijowa Jisasomí nibiro re urigíawixini, “Ge nurane aiwá
 Ajínajo Neamúronýimi nání yeanarijwápi joxí tíni nani imixaniréwini?”
 uríagi 18 o wiepisarijíyí waúmi re urijinigini, “Awagví Jerusaremi nání
 nuri ámá nioní eararijáomi niwímeáríná re urípiyi, ‘Yegí yearéwapiyarijo re
 ríjoi, ‘Nioni xeanijí nipíri ajwi ayorini. Gí wiepisarijowa tíni joxiyá ajyio
 aiwá Ajínajo negí aríowami mipikí wiári Múronýi nání naníwini.’ ríjoi.’
 urípiyi.” urowáriagi 19 wiepisarijowaú nuri Jisaso uríipa axípi neri síá Ajínajo
 Múronýi nání sipisípí miá wo nipikiri riyamí egfisixini. 20 Síápi tíni Jisaso
 xegí wiepisarijí wé wúkaú síkwí waú tíni nibiro fkwiajwíyo éf niywearn
 21 aiwá awau nimirí típi niniróná o re urijinigini, “Nepa seararijini. Soyíné
 woxí nioni nání miyí nurírini.” uríagi 22 awa dijí ríá uxéagi wo wo re nura
 ugíawixini, “Ámináoxini, nioní nání mirarijini. Nioni nání mirarijini.” nura
 úagía 23 o re urijinigini, “Múyo nioní tíni axíná eagwiarigwíio miyí nurinorini.
 24 Ámá imónijáoni ríwamíjí neániri riniójípa xixeni nipíri aiwí ámá nioni
 nání miyí nuríri pasá nimeno Gorixo xeanijí ríá tíjí winíá ejagi nání aveyí.
 Xináí omi mixíripa neri sijwiriyí, riniójí Gorixo winíápi winiminíri ejí menjagi
 nání nañí imónimínri ejírini.” uríagi 25 Judaso, miyí urino re urijinigini,
 “Niréwapiyarijoxini, ‘Aga nionimani.’ nimónarini.” uríagi Jisaso re urijinigini,
 “Jiwaniójoxi aí nirarijini.” urijinigini.

“Ripi gí waráriini. Gí ragírini.” urijí nánirini.

26 Jisaso awa sini aiwá niniróná bisíkeríá bi nimeari api nání Gorixomi
 yayí niwiri kwíkwírimí neri wiepisarijowamí mini niwiri re urijinigini,

“Ripi ayí gí warárini. Ninirápiro nípoyi.” nuriri 27-28 kapixí iniigí wainí íniŋjíwá nimeari Gorixomi yayí niwimáná awami miní niwiri re urijinigini, “Noyínéni riwá nípoyi. Ayí ripi náni seararijnini. Nioni ámá níni náni nipíkíáná ragí nioniyá xwíáyo pwarijnagi niwiniríná re yaiwipíráoi, ‘Xwiyíá siŋí réroáriŋípi rixa yoxáiniŋí yipámojoji. Nene íwí yarijwápi yokwarimí neaiini náni ría ejoí?’ yaiwipíráoi. 29 E nerí aí re seararijnini, ‘Nioni re dání iniigí wainí ámi wí miní néra núisáná gí ápo xio xegí xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníe dání ámi nioni tíni nawíni anani naníwárini.’ seararijnini.” nuriri 30 soŋí Gorixomi yayí umeaníro nírimowa nípeyearo díwí Oripipámí náni yigíawixini.

Pitao “Nisiepisamoárimi éí umíméini.” urijí nánirini.

31 Jisaso wiepisarijowamí re urijinigini, “Síá riyimi soyíné noyínéni niniepisamoárimi upíráoi. Ríwamijí neániri ewayí xwiyíá soyíné náni re riniŋípi, ‘Gorixoni sipisipí xiawomí pikioreawáráná sipisipí ami ami uminiárimi.’ riniŋípi xixeni imónini náni nioni niniepisamoárimi éí upíráoi. 32 Nioni ninipíkiro aí nioni Gorixoyá diŋjíyo dání niwiápínameámáná Gariri piopenisíyo náni xámi yimíárini.” uríagi aí 33 Pitao re urijinigini, “Ámá wa nowani nisiepisamoárimi úagía aiwi nioni wí nisiepisamoárimi éí umíméini.” uríagi 34 Jisaso re urijinigini, “Nepa rirarijnini. Síá riyimi áriwegími karíkarí sini ríaiwá miraríná joxi nioni náni ripiaú ripi re nurífini, ‘Nioni o náni majíárini.’ nurífini.” uríagi 35 Pitao re urijinigini, “Nioni eni joxi tíni ninipíkiro aiwi ‘O náni nioni majíárini.’ wí rimíméini.” nuríri wiepisarijí wía eni axípini e nura ugíawixini.

Gesemani dání Gorixomi xwiyíá urijí nánirini.

36 Jisaso awa tíni omijí ojíkwí Gesemaniyi riniŋe nirémoro re urijinigini, “Soyíné re gweanjáná nioni dae nuri Gorixomi xwiyíá rírimí wimífini.” nuriri 37 Pitaomi tíni Sebediomí xewaxowaúmi tíni niwirimeámi nuri diŋjí ríá uxearijagi 38 awamí re urijinigini, “Nioni diŋjí ríá níxearijagi náni rixa nípepaxí niarini. Soyíné re níjweámáná nioni tíni nawíni awí ojweaaneyí.” nurími 39 niwárimi bi onimiápi nuri símimaŋjímini nípkínameari Gorixomi rixiŋjí nuríriná re urijinigini, “Gí ápoxini, anani e epaxí ejánayí, xeaniŋí nioni nímeaniyí kapixí nioni nímiňiŋjí imóniŋjíwá anani ninirápiri emi miwayimoríreini? Nioni e rirarijnagi aiwi diŋjí nioniyáyo mixídí joxiyáyo xídei.” nurími 40 wiepisarijowa wáríe náni nibiri awa sá weŋagía niwinirí Pitaomi re urijinigini, “Soyíné nioni tíni bi onimiápi awí níjwearane nawíni miŋweapaxí riseaimónariní? 41 Soyíné diŋjí re niseaimóniri aiwi, ‘Jisasomi pí pí wímeáagi aiwi anani númi xídaníwárini.’ niseaimóniri aiwi segí wará éí seaininiŋjoi. Éí miséainipa eni náni awí níjwearo Gorixomi

rixinjí re urípoyi, ‘Awami obo yapí owíwapiyiniri sijwí mineanipa ei.’ urípoyi.” nurimi ⁴² ámi bi nuri rixinjí nuriríná re urijinigini, “Gí apoxini, nioní kapixí xeaninjí nímeaní náni imóninjíwá minipaxí imóninjánayí, minimúropaxí ejánayí, joxi simónarijípi oimónini.” nurimi ⁴³ ámi nibiri weninjí éiyí wiñinjigini. Wiepisarijowa sijwí sipíxipíxí wiarijagi sá riwa wejagia niwiniri ⁴⁴ ámi awami píni niwiárimi bi nuri xámí xanomí rixinjí nuriríná uríipa axípi ámi nurimi ⁴⁵ nibiri wiepisarijowamí re urijinigini, “Soyíné sini kikiá nero sá riwoyíné riwejoi? Aríá rejoi? Ámá imóninjáoni íwí yarigíayí pasá niniromo íá nixiripíri rixa iyixini. ⁴⁶ Rixa wiápñimeápoyi. Oweaneyi. Siwjí wiñipoyi. Pasá nímeno rixa iwo yaparini.” urijinigini.

Jisasomi íá xirigíá nánirini.

⁴⁷ Sini e uraríná re ejinigini. Judaso —O wiepisarijí worini. O ámá obaxí apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni urowáriáwa, wigí kirá tíni iwanjí tíni nimaximi Judasomi ríwýo xídigíawa o nipemaximi Jisaso tíjí e rémónapijínigini. ⁴⁸ E níremónapimáná óí e dání re uríipa, “Nioni pasá numeri kíyí miaúnáná ayí símimajíónijí searijini. Soyíné ‘O Jisasoríani?’ niywaiwiro íá xirírixini.” uríipa ⁴⁹ Jisasomí niwímeáríná ajíni yayí “Gí nírewapiyarijoxini” nuriri kíyí miaúnijinigini. ⁵⁰ Kíyí miaúnáná Jisaso re urijinigini, “Nigí nikumixiniri emearigwíoxini, joxi nioní niminiri barijípi rixa riniarijini?” uráná awa mírí nibiro omi íá xirigíawixini. ⁵¹ Íá xiraríná Jisaso tíni rogíawa wo xegí kirá rejí nimixearí apaxípániñí imóninjí seáyi e imóninjoyá omiñí wiiarijomí miijí orómíniří éiyí píří nimoyíkiri aríá miijí niwirípieari mamówáriñinigini. ⁵² Aríá miijí niwirípieari mamówáráná Jisaso re urijinigini, “Kirápá ajíwámi ámi sixí ikwaseaárei. Xwiyíá re riniñípi, ‘Ámá kirá íá nimaxiriro ámá pikianiro emearigíá giyo wíniyí eni kirá tíni pikipíráriñi.’ riniñípi dijí rimoarijini? ⁵³ Joxi dijí re riyaiwiarijini, ‘O xegí xanomí yarijí niwirínayí, xano éí umíni náni ajínají simijí wínarigíawa íá miropaxí wí e bi wí e bi miaúrári wé wúkaú sikwí waú inijípi murowárénapipaxíriñi.’ riyaiwiarijini? ⁵⁴ Oweoi, ápo nurowárénapipaxí aiwi nioní api náni yarijí niwirínayí, ríwamijí nioní náni ‘E niwiro pikipíráriñi.’ níriniri eániñípi arige xixeni imóninjoi?” E nurimáná ⁵⁵ xíomí íá xiraniro bíáyo re urijinigini, “Soyíné ámá íwí xauráparijí womi íá xiraniro náni yarigíápa kirá tíni iwanjí tíni íá nimaxiriñi nioní íá nixiraniro ríbarijoi? Síá ayí ayo nioní ají ridiyowá náni mirinjíwámi niywéamáná searéwapiyarijagi aiwi soyíné wí íá nixiraniro egíámani. ⁵⁶ E nerí aí wíá rókiamoagíawa nioní náni niriro Bikwíyo eagíápi xixeni imónini náni soyíné e niarijoi.” uráná wiepisarijowa nowani omiñí niwiepísmoárimi éí ugíawixini.

Jisasomi xwirixí umegíá nánirini.

⁵⁷ Jisasomi íá xiríayí omi niméra nuro Kaiapasoyá aŋíyo ḥwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa tíni Judayí mebáowa tíni awí eánarigée nání niimeámi waríná ⁵⁸ Pitao “Jisasomi pí wipíriréoi?” niyaiwiri ná jíami dání aninaxídí niwiéra númi nuri apaxípániŋí imóniŋí seáyi e imóniŋoyá aŋí ákiŋáyo nipáwiri porisowa tíni nawíni ḥweajáná ⁵⁹ apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa nowani tíni omi pikipíri nání “Sijwí fwí winarogíá xwiyíá omi pikipaxí imóniŋiyí bi ouxekwímópoyi.” niyaiwiro “Xwiyíá omi uxekwímopaxí bi oimóniŋi.” niyaiwiro rayaríná ⁶⁰ ámá obaxí nibayiro omini nuxekwímoro aiwi omi ananí pikipaxí wí mimóní niyayífasáná waú nibiri ⁶¹ omi nuxekwímori re rígíisixini, “Ámá ro re riŋorini, ‘Nioni aŋí ridiyowá yarigíiwá nípineari síá wiyaú wiymini ámi mirípaxonirini.’ riŋorini.” rígíisixini. ⁶² E nírimáná ejáná apaxípániŋí imóniŋí seáyi e imóniŋo niwiápíñimeari re urijinigini, “Joxiní xwiyíá ríxekwímoarigíáyí náni xwiyíá wí mirípaxí risiarini? Sini xwiyíá nírixekwímoriná rarigíípi, ayí pí náni rariŋii?” uríagi aí ⁶³ Jisaso xwiyíá bi murariŋagi apaxípániŋí imóniŋí xwéo siŋwí e niwiniri re urijinigini, “Joxi nepa Kiraisoxi, ámá yeáyí neayimixemearía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáoxi ejánayí, nepa niaíwí Gorixoyáoxi ejánayí, Ijwíá anijí siŋjí imóniŋo tñjí e dáníniŋí níriri áwanjí nearei.” uríagi ⁶⁴ Jisaso re urijinigini, “Oyi, ayí rixa joxi rariŋini. E nerí aí re rirariŋini, ‘Ríwéná seyíné ámá imóniŋáoni Gorixo ejí sítí eániŋoyá wé náúmini ḥweajagi siŋwí naniro aŋínamí dání agwí tíni weapariŋagi naniro epíříárini.’ rirariŋini.” uráná ⁶⁵ Apaxípániŋí imóniŋí xwéo wíkí niwóniri xewaniŋo xegí rapírapí yíniŋú naxeri ámináowamí re urijinigini, “Ámá ro Gorixomí xewaxoniginiri rixa omi riperírí umearini. Ámá wíni wíni omi xwiyíá uxekwímopíri bipaxí mimóniŋi. Ai, o Gorixomí riperírí umearíná sewaniŋoyíné rixa aríá wíoi. ⁶⁶ Soyíné diŋjí pí yaiwiarijoí?” uríagi awa re urigíawixini, “O ríípi rixa nípikipaxírini.” nurímaná ⁶⁷ omi símimáŋyo reajwí úriro wé amimá nemáná earo neríná wa wé piárá nupíkákwiayiróná ⁶⁸ re urayigíawixini, “Kiraisoxini, dixí imónigíáyo yeáyí uyimixemearía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiarojoxini, áwanjí nineariri wíá nearókiamoí. Agwí iwanjí go reaarini? Iwanjí go reaarini?” urayigíawixini.

Pitao “O náni nioní majíárini.” urijí nánirini.

⁶⁹ Pitao, aŋí ákiŋáyo íniríwámíni ḥweajomi apíxí omiŋí wíiariŋí wí re urijinigini, “Joxi Gariri piropenisíyo dánjí Jisaso tíni emeariŋí woxirini.” uríagi aiwi ⁷⁰ Pitao “Oweoi.” nuríri “Jíxi rariŋiyí náni nioní majíárini.” nurími nuri ⁷¹ fwí ákiŋá tñjí e rojáná ámi wí nibiri omi siŋwí niwiniri ámá e ḥwixapigíáyo re urijinigini, “Ámá royí Nasareti dánjí Jisaso tíni

emearigíáyí worini.” uríagi aí ⁷²Pitao “Oweoi.” nuríríná “Xwíá tí tíjí e dání seararijini. Ámá o náni nioni majírári.” nurimáná ejáná ⁷³ríwíyo onímiápi e rówapigíáyí aijwi e nibiro Pitaomí re urigíawixini, “Xwíyá joxiyá Gariri piropenisíyo dájfyí rarigíápi axípi rarijagi náni joxi ayíyá woxírini.” neaimónarini.” uráná ⁷⁴o sipí ikaxí niméperi re uriñinigini, “Xwíá tí tíjí e dání re seararijini, ‘Nepa o náni nioni majírári.’ seararijini.” uráná re ejinigini. Karíkarí ríaiwá riñinigini. ⁷⁵Karíkarí ríaiwá ráná ámi píne Jisaso uríipi “Karíkarí sini ríaiwá miríjáná joxi biaú bi ámá wíyo re uriríini, ‘O náni nioni majírári.’ uriríini.” uríipi dijí niwiniri e dání nipeyeari ñwí piyí wírinijinigini.

Jisasomi Pairato tíjí e wárigíá nánirini.

27 ¹Wíápi tíni apaxípániñj imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni Jisasomi niþikipíri náni xwíyá numearimáná ²gwí niyiro nimeámi nuro émáyí gapimaní Pairato tíjí e wárigíawixini.

Judaso gwí yaíminijí nánirini.

³ Judaso, Jisasomi miyí urío mebáowa “Jisaso xewaniño ríípi náni piþipaxí imóninagí náni émáyí opikípoyi.” rarijagía aríá niwiri dijí sipí wíagí nigwí sirípá 30 miní wííápi ámi nimeámi nuri apaxípániñj imónigíá xwéowami tíni Judayí mebáowami tíni miní wiminiri neríná ⁴re uriñinigini, “Nioni ámá íwí bi méomi miyí nuriri náni sipí ikárinianigini.” uríagi aí awa re urigíawixini, “Jiwaniþoxi éípi náni none pí náni neararijini? Jiwaniþoxi ikixéini.” uríagia ⁵Judaso nigwípi ridiyowá yarigíiwámi e emi nimoánimo nuri xewaniño gwí yaíminijinigini.

⁶ Judaso peyeááná apaxípániñj imónigíá xwéowa nigwí apí nimearo re rinigíawixini, “Nigwí ripí ámá opikípoyiniri wíwápi ejagi náni nigwí Gorixo náni aijí riwámi tarigíápi tíni nawíni nikwierorínayí, ayí niþikwini menini.” niriniro ⁷nigwí apí náni xwíyá níriníawa nigwí apí nimeámi nuro ámá midáñj imónigíáyí xwíá weyipíria náni xwíá xegí yoí Xwáríá Sixí Imixarigíáyíapíri riniñípi bí egíawixini. ⁸Nigwí ámá opikípoyiniri wigíápi tíni xwíá apí bí éagía náni yoí Ragípiyí wíragíárini. Agwí eni sini e nira warínoi. ⁹Awa e éáná xwíyá Gorixoyá wíá rókiamoagí Jeremaião niwuriyiri ríwamijí eaní ripí, “Awa nigwí 30 Isíreriyí ‘Ámá wo xegí wo náni miyí nearáná wianíwárini.’ riniñípi nimearo ¹⁰xwíá xegí yoí Xwáríá Sixí Imixarigíáyíapíri riniñípi Gorixo sekaxí nírinípi tíni xixeni bí nero miní wigíawixini.” Xwíyá e níriniri eániñípi íná xixeni e imónijírini.

Pairato Jisasomi yariñí wiayijí nánirini.

¹¹ Jisasomi nimeámi nuro gapimaní Pairato tíjí e mearémóáná gapimanó yariñí niwiayiríná re uriñinigini, “Joxi mixí ináyí

Judayíyáoxirani?" uríagi Jisaso "Joxi e rarijnini." uriijnigini.

¹² Apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Judayíyá mebáowa tíni xwiyíá obaxí omíní uxekwímoaríngagía aiwí o xwiyíá xixe uripaxí nimóniri aí bí murijinigini. ¹³ Xwiyíá bí murí yarijnagi Pairato siywí e niwiniri re uriijnigini, "Xwiyíá obaxí 'Joxiní rixekwímoayarigíáyo aríá miwipa riyaníjini?" nuriri ¹⁴ Jisaso xíomí uxekwímoaríngagía bí náni aí xío bí murí yarijnagi niwiniri ududí winiijnigini.

Pairato Jisasomi níkweari wáriminiri ejípi nánirini.

¹⁵ Síá Gorixo Judayo mipikí wiári míronjíyí imónijáná xwiogwí ayí ayo Judayí nuro wigí gwí lweagfá wo náni émáyí gapimanomí yarijní wíáná o ayo yayí owimóminiri wigí go go náni wimónarijíyí wáriagírini. ¹⁶ Íná wigí ámá gwí lweají wo Barabasoyi rinijo Judayí níni yoí oyá nijíá imónigírini. ¹⁷ Ayináni ámá sipíá ayí gapimaní Pairato tínjí e awí eánaná o re uriijnigini, "Nioni go seawárimíini? Barabaso seawáriminiréini? Jisaso, ámá Kiraisoyi rarijígo seawáriminiréini?" uriijnigini. ¹⁸ Ayí ripi náni e uriijnigini. O nijíáriní. Apaxípánijí imónigíá xwéowa Jisasomi sipí dijí niwiaiwiro náni xío tínjí e wáriá náni o nijíáriní. ¹⁹ Ripi náni ení "Jisaso seawáriminiréini?" uriijnigini. O íkwianjwí xwirixí mearijínámi éí lweajáná xiepí Jisaso náni xwiyíá re urowárénapijijnigini, "Árìwiyimi ámá o náni oriñá niwíniriná dijí ríá nixéinigini. Ayináni ámá wé rónijí omí sipí wí miwimixipani." urowárií ejagi o ámá e epíroyí egíáyo "Jisaso seawáriminiréini?" uriijnigini. ²⁰ E uríagi aiwí wiá móniñími apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Judayíyá mebáowa tíni ámá oxí apíxí aiwá api náni epíroyí egíáyo re uriméíá ejagi náni, "Barabasomi neawárii." uríro 'Jisasomi opíkípoyi.' uríro éfríxini." uriméíá ejagi náni ²¹ gapimano ámá e epíroyí egíáyo "Ámá rowau gímíni go seawárimíini?" uráná ayí re urigíawixini, "Barabaso neawárii." uríagia ²² Pairato re uriijnigini, "Nioni Jisaso, ámá Kiraisoyi rarijíomi pí wimíini?" uríagi níni re urigíawixini, "Omí íkíayo seáyi e oyekwiroárípoyi." uríagia ²³ re uriijnigini, "Pí náni? Pí fwí éí náni yekwiroárímini?" uríagi aiwí ayí xwamiání nura nuro re urigíawixini, "Omí oyekwiroárípoyi." níra waríná ²⁴ Pairato "Gí xwiyíá aríá minipa epíri ejagi náni ámí bí nuriri aí naní wí imóninimenijoi. Rixa mixní épímixamopfráoi." niyaiwiri ámá ayí re oyaiwípoiniri, "O 'Jisasomi xe oyekwiroárípoyi.' niriri aí 'Reá miroánipa oemini.' niyaiwiri ríá yarini?" oyaiwípoiniri wigí siywí anigé dáni wé wayí niróniri re uriijnigini, "Ámá ro mañýo nioniyáyo dáni píkipíriméoi. Sewanijíyíne segí mañýo dáni píkipíráoi." uríagi ²⁵ ámá níni re urigíawixini, "Oyá ragí pí eníjoi xe oneaxénini. Negí niaíwíyo ení xe oxénini." uráná ²⁶ Pairato re ejinigini. Barabaso niwáríri porisowamí re uriijnigini, "Jisasomi sikwíá ragí píri nuyikímáná íkíayo seáyi e yekwiroárípoyi." nuriri miñi wiñinigini.

Porisowa Jisasomí riperirí megíá nánirini.

²⁷ Porisowamí miní wíáná awa Jisasomí nímeámi gapimaníyíyá anjyo—Añj yoí Píretoriumiyí riniñýorini. Añj ayo nípáwiro porisí nowamini “Eini.” nuriro “Omi riperirí omépeaneyi.” níriniro re egíawixini. ²⁸ Omi rapirapí xegí yínijú niwiriro emi moro ámi ayá riñj wú, mixí ináyowa yínarigíayo dánjyí wú nímearo uyíriro ²⁹ ópiyá ejnínjí imónijí wirí nikíkiyimáná mixí ináyí amínañwínjí imónijí miñjyo díkínarigíápa omi ejí tíni miñjyo udíkiáriro xoyíwá wiyi mixí ináyowa maxirarigíápa íá umíriro nemáná agwíriwámíni xómiñjí niyíkwiro riperirí numeríná re urayigíawixini, “Judayíyá mixí ináyoxini, yayí osianeyi.” nuriro ³⁰ reajwí niwúrayiro xoyíwáyi nurápiro miñjyo neaayiro ³¹ rixa riperirí numearíasáná rapirapí ayá riñj níwiriro ámi xegú nuyírimáná íkíayo seáyimi yekwiroáraniro náni níméra ugíawixini.

Jisasomí íkíayo yekwiroárigíá nánirini.

³² Yekwiroáraniro náni ají apimi dání níméra nuróná Jisaso rixa ejí meání yariñjagi niwíniro ámá wo, Sairini dánjí Saimonomi sekaxí re urigíawixini, “Yoxáí ripá nímeámi wuii.” nuriro ³³ rixa díwí míyeoanjí apíkwí xegí yoí Gorigotai riniñípími —Díwí apí yoí mísíkí ámá miñj gixweá nánirini. Díwí apikwinimi níremoro ³⁴ wa Jisaso riniñjí miwinipa oeniri marisiníá yíkí yariñj bi iniigí wainíyo niwayimómáná nawíni oimóniri kiríkirí nímearei e nero miní wíáná iwamíó gígí éáná minipaxí wimóninjínigíni. ³⁵ Porisowa omi rixa yoxáíyo seáyi e niyekwiroárimáná “Oyá rapirapí none go go meanířenijoí?” níriniro áwini e nitímáná sárú nemáná ³⁶ éí niñwearo Jisasomi awí nímejwearo ³⁷ ámá níni “O íwí apí éí náni ripikiarijoí?” oyaiwípojiniri íkíá wárá nímearo “Ámá ro Jisaso Judayíyá mixí ináyorini.” níriro ríwamijí nearo miñj tíñj e seáyi e píraugíawixini. ³⁸ Jisasomi niyekwiroárirína ámá íwí mearigííwaúmi eni midimidáni yekwiroárigíawixini. ³⁹ Ámá ófyimi bíri uri niyayírná peayí siñjí niwíniro miñj kiríkirí nímearo ikayfíwí numeariróná ⁴⁰ re urayigíawixini, “Re riñoxirani? Niwaniñoni anjí ridiyowá yarigíiwá nipineari gí niiwini síá wiyaú wiyimi ámi mirimíáriini.’ riñoxirani? Joxi nepa niaíwí Gorixoyáoxi ejánayí, jiwanijoxi ejí niyoárinimi wepínei.” rayigíawixini. ⁴¹ Apaxípániñjí imónigíá xwéowa tíni iwjí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Judayíyá mebáowa tíni ámá bíri uro yayarigíáyí riperirí umeararigíápa awa eni riperirí numero re rigíawixini, ⁴² “O ámáyo ‘Nioni tíamini báná yeáyí seayimixemeámiáriini.’ uragí aí xewanijo arirá minipaxírini. Íkíayo dání ejí niyoárimi wepínánayí, anani diñj wíkwiroaníwini. ⁴³ O Gorixomí diñj niñwiráriri re rinariñorini, ‘Nioni niafwí Gorixoyáonirini.’ rinariñorini. Gorixo xewaxí ro náni yayí niwiniríñayí, rixa éí oumínini. Arirá winířenijoíniři siñwí winaníwini.”

rigíawixini. ⁴⁴ Íwí mearigííwaú midimidáni yekwiyoárinigííwaú eni Jisasomi ikayíwí numeariríná axípini rigíisixini.

Jisaso pejí nánirini.

⁴⁵ E néra núíasáná ejáná rixa sogwí áwiní e 12:00 imónáná re ejiniginí. Ají nimini síá yinárijiniginí. Síá niyinárijisáná rixa 3:00 p.m. imónáná ámi wíá óníjiniginí. ⁴⁶ Ámi wíá ónáná Jisaso xegí Xibiruyí píne tíni ríaiwá re riñiginí, “Eri, Eri, rami sabakitani?” urijípiyí re níriríná uriñiginí, “Gí Gorixoxini, gí Gorixoxini, joxí pí náni niepisamoarijini?” ríaiwá e ráná ⁴⁷ámá e rówapigííyí wí Jisaso e ríagí aríá niwiro re rinigíawixini, “Wíá rókiamoagí Iraijsao náni ríaiwá ríá rarini?” níriríro ⁴⁸ayí wigí wo ajníni nuri írikwí bi nimeari wegwíá wá tíni ayijwí nikiroárimáná iniigí wainí niáí ejí bi írikwípimí niwayimómáná Jisaso oniniri wimixániminíri yaríná ⁴⁹xegí wínyíí re urigíawixini, “E mepani. Iraijsao niwepíniri arírá winíréníjoi? Arírá miwipa eníréníjoi? Siywí owinaneyi.” raríná ⁵⁰Jisaso ámi ejí tíni ríaiwá bi níriríná xegí dijí niyámiga uñiniginí. ⁵¹Xegí dijí niyámiga úáná re ejiniginí. Rapirapí ají ridiyowá yarigíiwámi awawá ñwíá Gorixoyá náni niyimáróniri epañoáriniñú yoparí éde dáni xegípi naxega niwepíniri wúkaú imóniri xwíá poboní éáná sínjá xwé áwiními nijiga uri ⁵²ámá xwáripá noxoága úáná ámá Gorixomi dijí wíkwíroagíá piyíyí wegíe dáni sijí ero egíawixini. ⁵³Piyí ayí Jisaso rixa niwiápíñimeámáná ejáná nuro Jerusaremi rémóáná ámá obaxí ayo sijwí winigíawixini. ⁵⁴Porisowami seáyi e imónijo tíni porisí xío tíni Jisasomi awí mearogíáwa tíni xwíá poboní erí amipí e imóniri éagi niwiniro óí nikáríniro re rinigíawixini, “Ámá royí neparini. Gorixomi xewaxorini.” rinigíawixini.

⁵⁵ Apixí obaxí “Jisasomi sají nurápa númi ouxídaneyi.” níriro Gariri piropenisíyo dáni bíifa ná jíamí nírómáná sijwí winigííwa ríwarini.

⁵⁶ Íwa wí Magidara dájí Mariaírini. Ámi wí Jemisomi tíni Josepomi tíni xináí Mariaíyi riniñírini. Ámi wí Sebediomí xewaxowaúmi xináírini.

Jisasomi xwíá weyárigíá nánirini.

⁵⁷Rixa sogwí nokepá tíni ámá amipí mímúróniñú wo —O Arimatia dájí Josepoyi riniñorini. O eni Jisaso wiepisinjíyí worini. ⁵⁸O émáyí gapimaní Pairato tínjí e náni nuri Jisaso piyomi xwíá weyáriminíri náni yariñí wíáná Pairato porisowami “Xe omeaniri sijwí winípoyi.” uríagi ⁵⁹Josepo nuri piyomi nimeari rapirapí apíá xaíwí wejípi tíni xopixopí nírómáná ⁶⁰sínjá óí xewanijo náni ríxiñyimi —Ayi ámá sini miweñyirini. Ayimi nimeámi nipáwiri nitimáná sínjá piárá xwé wo mímegwinárí nímera nuro sínjá óyimí nipíroárimi uñiniginí. ⁶¹Magidara dájí Mariaí tíni Mariaí wíí tíni ípaú sínjá óyi midániye níjweámáná Jisaso piyomi e taríngagi winigíisixini.

Jisaso piyomi awí mearogíá nánirini.

⁶² Síá Sabariáyo nání Judayí amipí pírániŋí imixárarigíáyi óráná wíápi tíni apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni awa gapimaní Pairato tínjí e awí neániro ⁶³ Jisaso piyo nání re urigíawixini, “Ámináoxini, yapí neaíwapiyiŋo siní mipé niŋwearíná re riŋípi, ‘Síá wiyaú wiyi óráná ámi wiápñimeámíráriŋi.’ riŋípi nání diŋí neainariŋagi nání bariŋwini. ⁶⁴ Oyá wiepisariŋowa nibiro piyomi fwí nimearo píni nitimáná ámáyo re uripírixiniri, ‘O rixa wiápñimeáinigini.’ uripírixiniri joxí porisí wamí sekaxí re urowárei, ‘Omí xwíá weyárigié nání nuro awí síá wiyaú wiyimi mearópoyi.’ urowárei.” uráná ⁶⁵ Pairato re uriŋinigini, “Sewaniŋjoyíne porisí wa awí mearopíri nání nimeámi nuro soyíné fwí mimeapa oépoyiniri yarigíápa wiepisariŋowa piyomi fwí meapírixiniri e e nurára úpoyi.” uríagí ⁶⁶ awa nuro Jisaso xwíá weyáriníje porisowami e e nurára numáná sikí bi nimearo símímajíó nání síŋjá píróniŋomi seayí e ikwiárárigíawixini. Apí miweŋjáná “Áma nipáwiro piyomi meáíráriŋi?” yaiwianfwaníro nání e egíawixini.

Jisaso ámi wiápñimeaŋí nánirini.

28 ¹ Magidara dánjí Mariaí tíni Mariaí wíí tíni Sabariá rixa wéáná Sadéyo isíáyo ípaú Jisasoyá xwáripáyo síŋwí winaniri nání nuri ² sini mímrempa yaríná re ejinigini. Poboní xwé wí éáná ajínají Gorixoyá wo ajínami dání niweapíri síŋjá xwáripáyo ófyimi píroárigío mímegwinári néra nuri ófyimi niwiemoárimáná síŋjáomi seayí e éí ñweáagi ³⁻⁴ porisí awí mearoarigíáwa ajínajo ápiŋjwí yariŋípa wíá éníŋí nökiri ñweaŋagi niwiníro xegí rapírapí eni síŋwí mimíŋí iníí yíniŋagi niwiníro óí nikáriníro piyíniŋí nimóniro xwíámi piérinowigíawixini.

⁵ Ajínajo sini xwáripá tñjí e ñweaŋjáná ípaú rémónapíagíí re uriŋinigini, “Aípagwí wáyí mepani. Nioni nijíráriŋi. Aípagwí Jisaso, piyomi íkíáyo yekwiroárigíomi síŋwí winaniri bariŋji. ⁶ O re miwenini. Xío seariŋípa rixa niwiápñimeámi úníngini. Aípagwí xíomí tigíe nibiri síŋwí wínpípyi.” nuríri ⁷ ámi re uriŋinigini “Rixa nuri xegí wiepisariŋowami re urémeápiyi, “O xwáripáyo dání rixa niwiápñimeámi úníngini. Aríá épíyi. O Gariri piropenisíyo nání xámí yíími soyíné e niyoaro síŋwí wínpíráriŋi.” urémeápiyi.” earariŋini.” uríagí ⁸ ípaú ajníi xwáripáyo píni niwiárimí nuríná wáyí ikáriníri yayí ikáriníri néra nuri wiepisariŋowami áwanjí urémeaniri ajníi waríná re ejinigini. ⁹ Jisaso ípaúmi niwímearei “Gí ámá aípagwí!” nuríri yayí e wíáná ípaú ajwí e nuri miŋí xwíáyo nikwírori xegí síkwí fá nixiríná omí seayí e umegíisixini. ¹⁰ Seayí e uméáná o re uriŋinigini, “Aípagwí wáyí mikárinipani. Sa nuri gí ámá imónigíawamí áwanjí re urípiyi, “Soyíné Gariri piropenisíyo nání yířixini.” riŋoi.” nuríri re urípiyi, “Nioni e síŋwí nanipíráriŋi.” riŋoi.” urípiyi.” uriŋinigini.

Porisowamí xwapírá eaárigiá nánirini.

¹¹ Ípaú sini wiepisarijowa tíjí e nání waríná re ejinigini. Porisí awí mearóíáwa Jerusaremiyo nirémoro apaxípániijí imónigíá xwéowami wa winíápi nipini nání repiyí wíáná ¹² awa Judayíyá mebáowami awí neaáriro xwiyíá nimiximáná porisowa áwarzí muripa éírixiniri nigwí xwé obaxí mini niwiwo ¹³ re urigíawixini, “Ámá wí yarijí seaíáná re uríírixini, ‘Áríwyimí none sá wejáná xegí wiepisijowa nibiro piyomi fwí nimeámi ugíawixini.’ uríírixini. ¹⁴ Gapimaní Pairato xwiyíá api rinarijagi aríá niwirínayí, o iwañí seaeaniginiri samijí imixaníwá ejagí nání ayá síwí nisearorí dijí obíbaxí mímopani.” uríagía ¹⁵ porisowa nigwí api nurápiro apaxípániijí imónigíá xwéowa uríápa axípi e yaríná píné api Judayí aŋyó rínimenjípi agwi sini rinimearini.

Jisaso wiepisijowa tíni ámi erimeánigíá nánirini.

¹⁶ Wiepisijí wé wúkaú sikuí wo awa Gariri piropenisíyo díwí Jisaso uráriňípimi nání niyoaro ¹⁷ omí niwíniróná seáyi e numero aiwi wa “Jisasorini.” yaiwiwo wa “Ámá ro nepa Jisasoríani?” yaiwiwo yaříná ¹⁸ o aŋwi e nibiri re uríjinigini, “Gorixo ‘Amipí aŋnámi imóniri xwíárími imóniri ejípi nání joxí api nipini nání néní tíjoxí imóniríni.’ niríí ejagí nání ¹⁹ re seararijini, ‘Soyíne nuro ámá gwí rixí wirí wirími gí wiepisarijáyíni niwimixa nuróná re eríini. Yoí ápo Gorixoyápimi dání tíni xewaxoniyápimi dání tíni kwíyípimi dání tíni wayí umeairo ²⁰ sekaxí nioni searíjá nipini xídpíríra nání uréwapiyiro eríini. Rípi ení aríá époyí. Nioni aŋyí dijí seakikayómíárini. Síá yoparíyimi e nání aí niseakikayóa umíárini.’ seararijini.” uríjinigini.